

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового аналізу та аудиту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«АНАЛІЗ АКТИВІВ І КАПІТАЛУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ
(ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПП «АТРЕМ-Х»)»**

Студентки 2 курсу, бм групи
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
спеціалізації «Фінансова аналітика»

Науковий керівник
канд. екон. наук, доцент

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук, доцент

**Бурназової
Єлизавети
Анатоліївни**

**Барабаш
Наталія
Степанівна**

**Назарова
Каріна
Олександрівна**

Київ – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП..... 7

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ АКТИВІВ І КАПІТАЛУ СУБ’ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ..... 10

1.1 Стан та розвиток аналізу активів і капіталу суб’єкта господарювання..... 10

1.2 Характеристика активів і капіталу суб’єкта господарювання..... 20

1.3 Місце фінансового аналізу в системі управління активами і капіталом суб’єкта господарювання..... 31

РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ АКТИВІВ І КАПІТАЛУ СУБ’ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ..... 43

2.1 Характеристика зовнішньої та внутрішньої інформації для аналізу активів і капіталу суб’єкта господарювання..... 43

2.2 Організаційно-інформаційна модель аналізу активів і капіталу суб’єкта господарювання..... 62

2.3 Напрями удосконалення інформаційного забезпечення аналізу активів і капіталу суб’єкта господарювання..... 73

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ АКТИВІВ І КАПІТАЛУ СУБ’ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ..... 84

3.1 Принципи і логіка організації аналітичного процесу в управлінні активами і капіталом підприємства..... 84

3.2 Загальний аналіз активів і капіталу суб’єкта господарювання..... 97

3.3 Аналіз фінансової стійкості і платоспроможності суб’єкта господарювання..... 105

3.4 Аналіз ефективності використання активів і капіталу суб’єкта господарювання..... 115

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ..... 122

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 126

ДОДАТКИ..... 143

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Підприємства, працюючи в мінливому конкурентному середовищі, піддаються впливу значної кількості чинників як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. Реагування на зміни, що відбуваються в середовищі підприємства та прийняття певних рішень, потребує володіння масивом інформації про стан майна підприємства, фінансові результати, грошові потоки, інвестиційну та фінансову діяльність. Отримання інформації потребує постійного моніторингу за діяльністю підприємства та проведення діагностики.

У період загостреної конкуренції в економічній діяльності суб'єктів господарювання важливу роль відіграють показники фінансової стійкості, що значно збільшує значення аналізу фінансового стану. Для того, щоб підприємство змогло зберегти свої ринкові позиції, необхідно ефективно управляти його активами та пасивами. Аналіз якості управління активами і пасивами дасть змогу оцінити ефективність та рентабельність економічної діяльності підприємства і перспективи його розвитку, а потім відповідно до отриманих результатів – прийняти обґрунтовані рішення.

Вивченню поняття активів та капіталу, дослідженню їх стану та ефективності використання присвячені роботи таких учених-економістів, як: І. О. Бланк [11], Т. В. Момот [78], А. М. Поддєрьогін [153], А. В. Савицька [131], В. М. Шелудько [165] та інші.

Серед недоліків процесу управління активами та пасивами підприємства можна виділити відсутність чіткого механізму управління, за допомогою якого менеджери могли би приймати ефективні управлінські рішення, які сприятимуть покращенню фінансових показників. Оскільки економічне середовище в країні негативно впливає на роботу підприємства, тому загострюється потреба наявності цілісного механізму управління активами і пасивами. З огляду на зазначене вище, тема дослідження потребує розвитку в теоретичному та практичному напрямках.

Мета роботи: є дослідження теоретичних і методологічних засад аналізу ефективності використання активів і капіталу суб'єкта господарювання, розробка

напрямів його удосконалення на підставі вивчення спеціальної економічної літератури, законодавчих та нормативних документів, а також практичного досвіду базового підприємства.

Завдання дослідження. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- ✓ охарактеризувати діяльність, вивчити стан активів і капіталу суб'єкта господарювання та напрямки їх розвитку;
- ✓ надати економічну характеристику активів і капіталу суб'єкта господарювання;
- ✓ дослідити місце аналізу в системі управління використанням активів і капіталу суб'єкта господарювання;
- ✓ розглянути формування зовнішньої і внутрішньої інформації для аналізу капіталу активів і капіталу суб'єкта господарювання;
- ✓ навести організаційно-інформаційну модель активів використання капіталу суб'єкта господарювання;
- ✓ визначити напрями удосконалення інформаційного забезпечення фінансового аналізу активів і капіталу суб'єкта господарювання;
- ✓ з'ясувати принципи і логіку організації аналітичного процесу в управлінні активами і капіталом підприємства;
- ✓ дати оцінку фінансовій стійкості і платоспроможності суб'єкта господарювання;
- ✓ визначити ефективність використання активів і капіталу суб'єкта господарювання;
- ✓ дослідити методику контролю ефективності використання активів і капіталу підприємства;
- ✓ обґрунтувати шляхи покращення використання активів і капіталу суб'єкта господарювання.

Предмет дослідження – методика та організація фінансового аналізу активів і капіталу суб'єкта господарювання.

Об'єкт дослідження – процес аналізу активів і капіталу суб'єкта господарювання.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти та нормативно-правові документи України, праці вітчизняних і закордонних вчених з питань контролю та аналізу активів і капіталу, монографічні дослідження, наукові статті, матеріали наукових і науково-практичних конференцій, навчальна література, фінансова звітність ПП «Атрем-Х».

Методи дослідження. У процесі написання випускної кваліфікаційної роботи при обґрунтуванні теоретичних основ фінансового аналізу і контролю ефективності використання активів і капіталу суб'єкта господарювання використані такі методи наукового дослідження: абстрагування, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, порівняння, групування, балансовий метод, розрахунок відносних величин, методи елементарної математики, методи математичної статистики, методи математичного моделювання та інші.

Результати дослідження. Наукова новизна випускної кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних основ організації аналітичного процесу в управлінні активами і капіталом підприємства, що зводиться, зокрема, до визначення ефективності використання активів і капіталу суб'єкта господарювання.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що за результатами аналізу активів і капіталу суб'єкта господарювання визначено шляхи впливу резервів використання активів і капіталу на вартість та оцінку фінансової стійкості і платоспроможності суб'єкта господарювання.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ АКТИВІВ І КАПІТАЛУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1 Стан та розвиток аналізу активів і капіталу суб'єкта господарювання

Протягом останніх років на функціонування суб'єктів господарювання суттєво вплинула світова економічна криза, яка зумовила необхідність адаптації до нових умов господарювання. Особливого значення набуває економічний аналіз фінансового стану суб'єктів господарювання в контексті оперативного забезпечення керівництва інформацією, що дає змогу приймати оптимальні управлінські рішення. Ефективність функціонування суб'єктів господарювання в сучасних умовах в значній мірі залежить від обґрунтованості прийнятих управлінських рішень, які базуються на даних ретроспективного та перспективного фінансово-економічного аналізу.

Крім того, попередження розвитку негативних кризових явищ у суб'єктів господарювання можливе тільки за умови забезпечення топ-менеджменту інформацією про поточний рівень фінансової стійкості та здатність суб'єкта господарювання до подальшого розвитку. Проведення фінансового аналізу дає змогу виявити симптоми та причини виникнення кризових явищ, оцінити імовірність настання банкрутства на мікроекономічному рівні.

Проте, сьогодні відсутнє належне теоретико-методологічне забезпечення фінансового аналізу діяльності суб'єктів господарювання. Досить актуальним стає проведення системних досліджень з питань формування цілісної наукової парадигми фінансового аналізу, визначення функціональних та інституційних його особливостей, що сприятиме підвищенню об'єктивності інформації про функціонування та перспективи розвитку вітчизняних суб'єктів господарювання та економіки в цілому. Також в умовах інтеграції українських суб'єктів господарювання у міжнародний економічний простір виникає необхідність єдиного тлумачення і методології дослідження такої різнопланової економічної категорії як «фінансовий аналіз».

У науковому світі ведуться дискусії щодо єдиного вектора поглядів учених на місце фінансового аналізу в системі управління підприємством. Деякі науковці стверджують, що аналіз, а зокрема – фінансовий аналіз, повинен бути однією із головних функцій управління підприємством. Інші вчені стверджують про необхідність присутності оцінювання та аналізу на кожному етапі управління та в функціях управління підприємством. Фінансовий аналіз слід відокремлювати як самостійний напрям дослідження, як окрему систему, оскільки його елементи наявні на кожному із етапів стратегічного управління: від визначення стратегічних цілей до реалізації стратегії та оцінювання її ефективності.

Вагомий внесок у вирішення окремих проблем, пов'язаних з розробленням теоретико-методологічних та організаційних аспектів розвитку фінансово-економічного аналізу суб'єктів господарювання, зробили М. С. Абрютіна, М. І. Баканов, Н. С. Барабаш, В. Г. Барановська, О. М. Бірман, О. І. Гадзевич, В. Ю. Гордополов, О. А. Заремба, О. В. Комірна, В. А. Євтушевський, І. І. Єлисеєва, Л. С. Козак, А. М. Кузьмінський, Н. С. Лісіціан, Є. В. Мних, К. О. Назарова, І. Ф. Прокопенко, Г. В. Савицька, В. І. Самборський, В. М. Федосов, М. Г. Чумаченко, В. Г. Швець, А. Д. Шеремет та інші вчені. Незважаючи на значний науковий доробок вітчизняних і зарубіжних науковців, низка теоретичних питань у галузі фінансового аналізу ще недостатньо досліджена та потребує додаткового вивчення. Зокрема аналіз економічної літератури свідчить про наявність різноманітних тлумачень сутності фінансового аналізу. Також недостатньо глибоко розроблено теоретичні, методологічні і прикладні аспекти організації фінансового аналізу на суб'єктів господарювання.

Сьогодні, коли суб'єкти господарювання здійснюють господарську діяльність самостійно і на власний ризик з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку, значення фінансового аналізу як засобу пошуку шляхів забезпечення сталого розвитку мікроекономічних систем суттєво посилюється. Однією із цілей фінансового аналізу є своєчасне виявлення ознак банкрутства суб'єктів господарювання. На основі фінансового аналізу приймаються управлінські рішення щодо попередження збитковості та

забезпечення розвитку суб'єктів господарювання. Проведення раціональної політики в сфері фінансів, інвестицій, ціноутворення і маркетингу дає змогу суб'єктів господарювання запобігти банкрутству, зберігати протягом багатьох років ділову активність, прибутковість і високу репутацію.

З метою попередження банкрутства необхідно систематично проводити фінансовий аналіз суб'єктів господарювання, що являє собою багатоцільовий інструмент, за допомогою якого приймаються обґрунтовані інвестиційні та фінансові рішення, оцінюються наявні ресурси, виявляються тенденції їх використання, формуються прогнози розвитку суб'єктів господарювання [156]. Тільки ті суб'єкти господарювання, на яких налагоджена аналітична робота, здатні розпізнати перші ознаки кризових явищ та оперативно відреагувати на них.

Залежно від суб'єктів розрізняють *внутрішній* і *зовнішній* фінансовий аналізи. Деякі вчені розподіляють його на *макроекономічний* та *мікроекономічний*.

Суб'єктами внутрішнього аналізу є керівники структурних підрозділів і центрів відповідальності підприємства, бухгалтерія, фінансовий відділ, центр управління персоналом та інші службові особи, до функціональних обов'язків яких належать керівні та аналітичні функції.

Зовнішній фінансовий аналіз здійснюється сторонніми аналітиками, аудиторськими фірмами, оцінювачами, фінансовими інститутами, інвесторами, кредиторами, постачальниками, клієнтами, комерційними банками, консалтинговими компаніями. Внутрішній фінансовий аналіз здійснюється аналітиками, бухгалтерами та фінансистами підприємства [154].

В економічній літературі наводиться різна інтерпретація сутності поняття «фінансовий аналіз». Так, І. А. Бланк визначає фінансовий аналіз як процес дослідження фінансового стану й основних результатів фінансової діяльності суб'єктів господарювання з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості та забезпечення ефективного розвитку [10, с. 75]. Деякі вчені-економісти переконані, що сутність фінансового аналізу полягає в оцінці та прогнозуванні фінансового стану суб'єктів господарювання за даними бухгалтерської звітності й обліку [32, с. 8].

У своїй роботі В.В. Ковальов дає тлумачення фінансового аналізу як засобу накопичення, трансформації та використання інформації фінансового характеру [51, с. 54]. Подібної думки дотримується Л. А. Лахтіонова, інтерпретуючи фінансовий аналіз, як систему способів накопичення, опрацювання, трансформації та використання інформації фінансового характеру з метою забезпечення життєдіяльності господарюючого суб'єкта в умовах дії ринку та панування конкуренції [60, с. 15].

Цікавою є думка А. Д. Шеремета, який вважає, що фінансовий аналіз є прерогативою вищої ланки управлінських структур суб'єктів господарювання, здатних впливати на формування фінансових ресурсів і на потоки грошових коштів, ефективність управлінських рішень, пов'язаних з визначенням ціни продукції, заміною устаткування чи технології, фінансово-економічним зростанням суб'єктів господарювання [167, с. 9].

Крім того, фінансовий аналіз розглядається як галузь економічної науки, що досліджує вплив прийнятих і запланованих господарських рішень, спрямований на покращення фінансового стану суб'єктів господарювання, підвищення ефективності використання наявних активів, підтримку спроможності фірми вчасно погашати свої зобов'язання [169, с. 5].

Також фінансовий аналіз визначають як складову аналітичного економічного дослідження з вивчення рівня і динаміки фінансових показників у їх взаємозв'язку та взаємозумовленості з метою прийняття ефективних управлінських рішень для забезпечення внутрішньої і зовнішньої діяльності господарюючих суб'єктів, сталого економічного розвитку і стійкого фінансового стану підприємств [160, с. 10].

Варто сказати, що головною метою фінансового аналізу є аналіз фінансового стану підприємства як комплексного поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин на мікроекономічному рівні, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів [153, с. 282–283]. Фінансовий стан

підприємства може бути стійким, нестійким і кризовим. Здатність суб'єкта господарювання своєчасно здійснювати платежі, фінансувати свою діяльність на розширеній основі свідчить про його стійкий фінансовий стан. У ринковій економіці фінансовий стан підприємства, власне, характеризує кінцеві результати його діяльності [151, с. 277].

Для оцінки стійкості фінансового стану підприємств використовують систему показників, що характеризують зміни структури капіталу суб'єктів господарювання за розміщенням і джерелами формування, а також зміни ефективності й інтенсивності використання капіталу, платоспроможності та кредитоспроможності підприємств, запасу їх фінансової стійкості [66, с. 95]. Для забезпечення основних принципів аналізу – системності і комплексності, економічності, націленості на вирішення проблем, – перед його проведенням необхідно сформувавши систему аналітичних показників. Аналіз фінансового стану підприємства базується переважно на відносних показниках, так як ці показники можна порівняти із загальноприйнятими нормами для оцінки ступеня ризику і прогнозування імовірності банкрутства, аналогічними даними за попередні роки для вивчення тенденції зміни фінансового стану суб'єкта господарювання.

Аналіз фінансової звітності полягає в застосуванні аналітичних інструментів та методів щодо показників фінансових документів з метою виявлення суттєвих зв'язків і характеристик, необхідних для прийняття управлінських рішень. Враховуючи практику фінансового аналізу, можна виділити шість основних видів аналізу фінансової звітності, а саме [66, с. 97–98]:

- горизонтальний (часовий) аналіз, який ґрунтується на порівнянні кожної позиції звітності з попереднім періодом;
- вертикальний аналіз, що полягає у визначенні структури фінансових показників;
- трендовий аналіз – порівняння кожної позиції звітності з попередніми періодами і визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників;

– аналіз відносних показників (фінансових коефіцієнтів) – розрахунок числових відношень різних форм звітності, визначення взаємозв'язків між показниками;

– порівняльний аналіз, який базується на порівнянні показників підприємства з показниками його дочірніх підприємств і підрозділів, а також конкурентів;

– факторний аналіз – аналіз впливу окремих факторів на результативний показник. Власне, аналіз фінансової звітності є попереднім аналізом фінансового стану підприємства, який дозволяє зробити висновок про його фінансову стійкість і характер використання фінансових ресурсів. Більшість методик аналізу фінансового стану суб'єктів підприємницької діяльності передбачають розрахунок таких груп показників: платоспроможності, кредитоспроможності та фінансової стійкості [66, с. 106].

В залежності від поставлених завдань фінансовий аналіз підприємств може здійснюватися в таких формах [67, с. 34–35]:

– експрес-аналіз, призначений для отримання загального уявлення про фінансовий стан фірми на основі форм зовнішньої бухгалтерської звітності;

– комплексний фінансовий аналіз, спрямований на отримання цілісної оцінки фінансового стану підприємства на основі форм зовнішньої бухгалтерської звітності;

– фінансовий аналіз як частина загального дослідження бізнес-процесів фірми, який має на меті отримання комплексної оцінки всіх аспектів діяльності суб'єкта господарювання;

– орієнтований фінансовий аналіз, призначений для вирішення пріоритетної фінансової проблеми фірми.

Розвиток ринкової економіки породжує потребу в диференціації економічного аналізу на внутрішній – управлінський і зовнішній – фінансовий аналіз, який є складовою частиною економічного аналізу див. рис. 1.1, табл. 1 [19, с. 54–58.]. Економічний аналіз являє собою процес діагностики стану підприємства з метою виявлення недоліків і резервів, вироблення рекомендацій

для прийняття управлінських рішень. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства дає змогу дослідити загальний господарський стан і тенденції розвитку фірми на основі виявлення взаємозалежностей між різними фінансовими показниками.

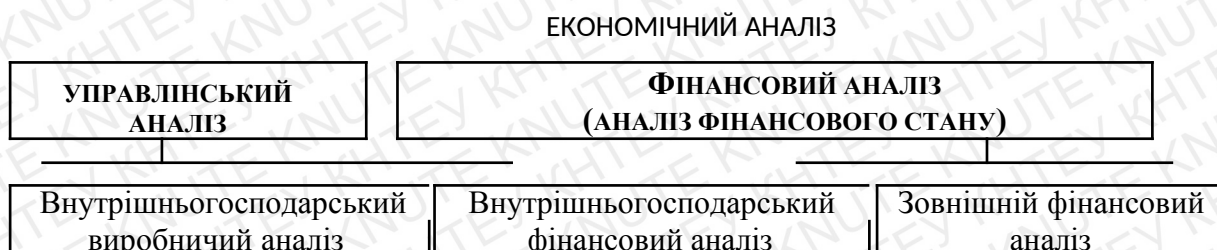

Рис 1.1. Місце фінансового аналізу в системі економічного аналізу підприємств

Таблиця 1.1

**Порівняльна характеристика фінансового й управлінського аналізу
суб'єктів господарювання**

№п/п	Ознака порівняння	Фінансовий аналіз	Управлінський аналіз
1	Об'єкт аналізу	Підприємство як єдине ціле	Підприємство як єдине ціле, так і його різні сегменти
2	Джерела інформації	Форми бухгалтерської звітності	Увесь комплекс економічної інформації
3	Одиниці виміру для розрахунку показників	Грошова форма	Будь-які напрями оцінки і грошові одиниці
4	Періодичність аналізу	Звітність складається щорічно або щоквартально	Звітність складається у міру необхідності і тільки для внутрішніх регламентацій
5	Доступність інформації	Інформація доступна для всіх	Інформація конфіденційна

Процедура проведення фінансового аналізу визначається залежно від поставлених завдань. Загальна структура фінансового аналізу підприємства подана на рис. 2.

В процесі проведення аналізу фінансового стану підприємств, як правило, використовуються такі прийоми [159, с. 17–18]:

1. Аналіз відносних показників (коефіцієнтів) – розрахунок відношень між окремими показниками балансу підприємства, звіту про фінансові результати та інших форм звітності.

2. Порівняльний аналіз – порівняння звітних показників діяльності з розрахунковими, показниками минулих років, середніми галузевими, показниками конкурентів, передових вітчизняних і зарубіжних підприємств.

3. Маржинальний аналіз – метод оцінювання й обґрунтування управлінських рішень у бізнесі на основі виявлення причинно-наслідкових зв'язків між обсягами продажу, собівартістю, прибутком і поділу витрат на постійні та змінні.

4. Факторний аналіз виконується для визначення впливу окремих факторів (показників) на результативний показник, здійснюють за допомогою детермінованого та стохастичного моделювання. Факторний аналіз може бути як прямим, коли результативний показник розподіляють на окремі складові, так і зворотним, коли його окремі елементи поєднують у загальний результативний показник.

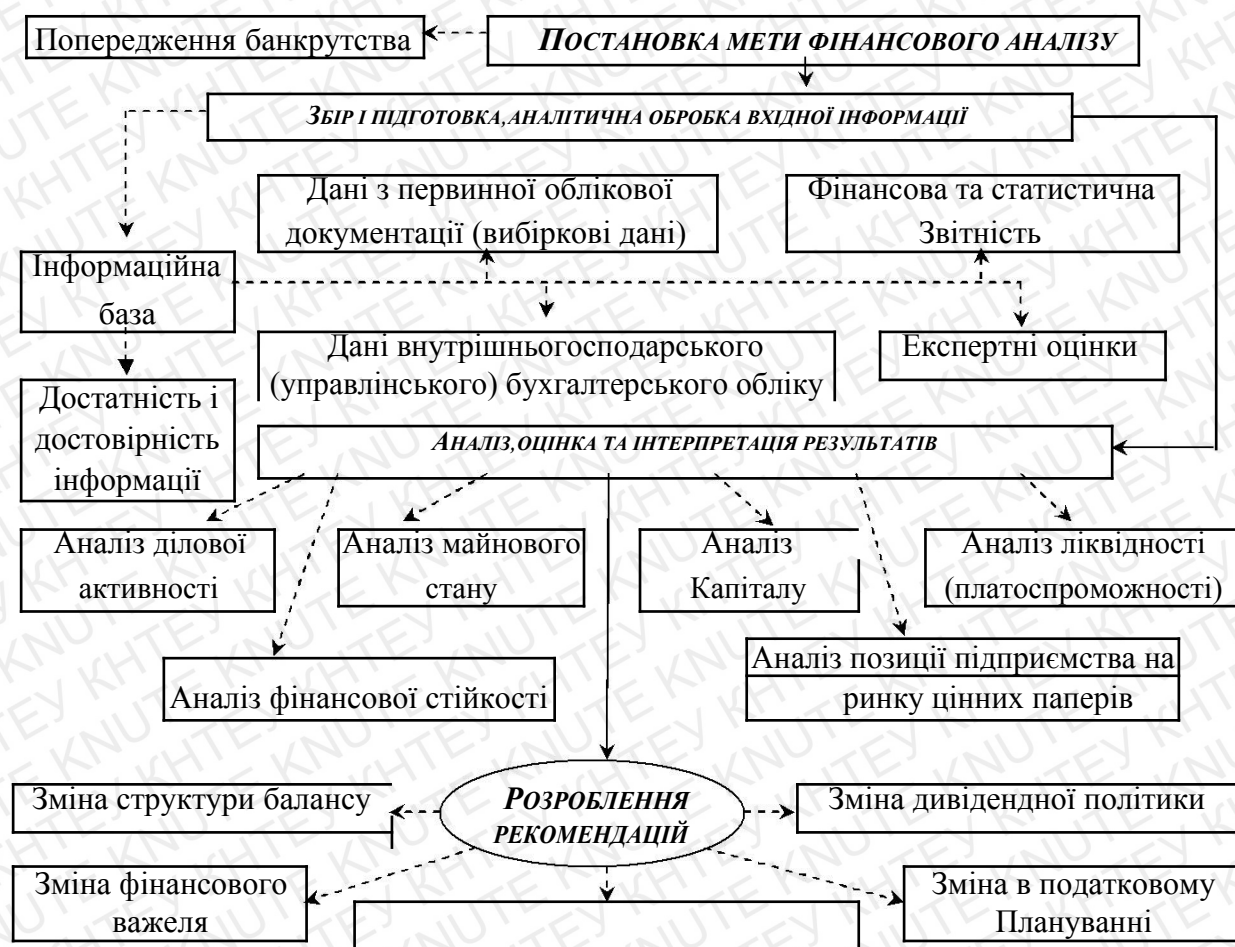

Рис. 1.2. Послідовність проведення фінансово аналізу на мікроекономічному рівні

5. Імовірно-стохастичний аналіз (дисперсійний, регресійний, кореляційний, компонентний, дискримінантний, кластерний) застосовують для визначення стохастичних взаємозв'язків між явищами і процесами у фінансовій діяльності підприємства.

Фінансовий аналіз спрямований на всебічну оцінку фінансового стану підприємства, зокрема його ділової активності, одержання найбільш інформативних індикаторів фінансово-господарської діяльності на мікроекономічному рівні [167, с. 9].

В економічній літературі наводиться ряд цілей фінансового аналізу, а саме: всебічна оцінка фінансового стану з метою пошуку резервів підвищення рентабельності виробництва як основи стабільної роботи підприємств [153, с. 283]; розроблення прогнозів майбутніх умов функціонування суб'єктів підприємницької діяльності [10, с. 7–10]; виявлення змін у фінансовому стані в просторово-часовому розрізі, визначення базових факторів, які впливають на фінансовий стан підприємств, прогнозування основних тенденцій їх розвитку [51, с. 54–59].

Таким чином, провідне місце в процесі діагностики імовірності банкрутства підприємств належить саме фінансовому аналізу, який може виконуватися на основі неформалізованих і формалізованих моделей. За допомогою фінансового аналізу визначаються напрямки інвестування, здійснюється прогнозування фінансового стану, а також виявляються проблеми управління на мікроекономічному рівні.

Слід підкреслити, що підприємства, на яких систематично проводиться аналітична робота, здатні розпізнати ранні ознаки появи кризових явищ та оперативно відреагувати на них. Фінансовий аналіз дозволяє ефективно управляти фінансовими ресурсами, виявляти оптимальні напрямки їх використання, розробляти прогнози розвитку підприємства на найближчу і віддалену перспективу. Також на основі фінансового аналізу здійснюється оцінка результатів виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємств.

Крім того, аналіз фінансового стану суб'єктів господарювання є науковою базою прийняття управлінських рішень у бізнесі: з його допомогою вивчаються тенденції розвитку фірми, досліджуються фактори зміни результатів діяльності, обґрунтовуються бізнес-плани, проводиться своєчасне виявлення і ліквідація недоліків у фінансовій діяльності, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства, розробляється економічна стратегія його розвитку.

1.2. Характеристика активів і капіталу суб'єкта господарювання.

Важливою запорукою максимізації прибутку підприємства є забезпеченість виробничого процесу необхідними активами в необхідній кількості та їх ефективне використання для нормального функціонування підприємства.

Питання щодо сутності, ролі та значення активів в сучасних умовах господарювання розкривалися в працях вітчизняних вчених, зокрема Ф. Ф. Бутинця, Л. Л. Горещької, Ю. П. Майданевича, Н. М. Малюги, О. І. Мешко, О. М. Петрука, М. С. Пушкаря, В. В. Сопка, М. Г. Чумаченка, Г. Г. Рудюка, В. С. Семейон, В. Ф. Палія, К. Ю. Циганкова, Я. В. Соколова та іншими. Категорія «активи» розглядається у наукових працях з різних точок зору, що викликає суперечливість у теоретичних засадах бухгалтерському обліку.

Термін «актив» походить від латинського слова *actives* – діючий, діяльний. Аналіз теоретичних досліджень показав, що на сьогоднішній день не сформовано єдиних підходів до трактування категорії “актив”. Більшість авторів не повністю розкривають економічну сутність і природу даної категорії, а лише визначають їх призначення, не надаючи чіткого тлумачення. Інші автори трактують його занадто широко. Дана проблема призводить до неоднозначності та суперечливості трактувань понять та спричиняє проблемні питання в процесі правового регулювання діяльності підприємств.

Відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), актив – це ресурс, контрольований суб'єктом господарювання в результаті минулих подій, від якого очікують надходження майбутніх економічних вигід для суб'єкта господарювання.

В обліковому аспекті активи є ресурсами підприємства у вигляді конкретних елементів господарського обороту, а головним критерієм відображення їх в активі балансу. Національні стандарти бухгалтерського обліку акцентують увагу на наявності двох основних умов:

- 1) суб'єкти господарювання повинні мати право власності на активи;

2) можливість отримання економічних вигід від їх використання в майбутньому.

Відповідно до МСФЗ передбачено, що право власності не є істотним при визначенні активу в балансі. Професор Я.В. Соколов зазначає, що на практиці існують три підходи до трактування змісту категорії “актив” див. табл.1.2. [134, с. 226-231].

Таблиця 1.2

Підходи до трактування категорії «актив» за Я.В.Соколовим

№з\п	Назва підходу	Сутність підходу	Підходи до оцінки активів
1	Майно, яке знаходиться у власності підприємства	Актив – це все майно, яке відображено в інвентаризаційному описі, тобто актив розуміється як: майно, що перебуває у власності підприємства	За поточною ринковою ціною
2	Витрати майбутніх періодів	Актив не пов’язаний з інвентарем, а витікає з поточної документації підприємства, яке постійно витрачає гроші. Одні витрати, пов’язані з даного звітного періоду, вважаються витратами, а інші, які пов’язані з майбутніми звітними періодами – капіталізуються, тобто тимчасово переміщуються в активі з тим, щоб в майбутніх періодах їх віднесли на витрати. Актив – це доходи майбутніх періодів.	За собівартістю об’єкти активів
3	Доходи майбутніх періодів	Підприємство здійснює витрачання коштів і ресурсів заради доходів, які витрати повинні принести в майбутньому. Якщо витрати не приносять доходів, то це не витрати, а втрати	Потрібно переоцінювати

Отже, при здійсненні господарської діяльності у розпорядженні підприємства знаходяться різні види майна в матеріальній та нематеріальній формі. За економічним змістом майно як активи підприємства поділяють на необоротні та оборотні активи.

Активи – ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигід у майбутньому.

Необоротні активи підприємства – це сукупність матеріально-фінансових ресурсів, що використовуються в його господарській діяльності у своїй натуральній формі тривалий час (більше року) і мають значну вартість окремого об’єкта, а також довгострокове відчуження майна в підприємницьку діяльність інших суб’єктів господарювання.

Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання

протягом операційного циклу чи протягом не більше дванадцяти місяців з дати балансу. Значну частку оборотних активів на підприємствах складають запаси.

Наявні активи (потенціал) підприємства відображаються в його балансі за наступними елементами див. табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Характеристика активів підприємства

Активи за елементами	Поняття та можливі економічні вигоди
1	2
1. Необоротні активи	
Нематеріальні активи	Об'єкти промислової та інтелектуальної власності без фізичної субстанції, які необхідні для здійснення господарської діяльності
Незавершене будівництво (інвестиції)	Об'єкти матеріальних і нематеріальних необоротних активів, які не введені в експлуатацію
Основні засоби	Сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері
Довгострокові фінансові інвестиції	Активи, які передані підприємством іншим суб'єктам господарювання з метою збільшення прибутку за рахунок відсотків, дивідендів тощо, зростання вартості капіталу або отримання інших вигод для інвестора
Довгострокова дебіторська заборгованість	Заборгованість підприємству фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати її нарахування
Інші необоротні активи	Необоротні активи від розстрочки зобов'язань перед підприємством
2. Оборотні активи	
<i>Запаси:</i>	
виробничі запаси	Запаси сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для споживання в ході нормального операційного циклу, які входять до складу продукції, що виготовляється, або є необхідними компонентами при її виготовленні
тварини на вирощуванні та відгодівлі	Дорослі тварини на відгодівлі та в нагулі, птиця, звірі, кролики, дорослі тварини, вибракувані із основного стада для реалізації, та молодняк тварин
незавершене виробництво	Витрати, які утворились при використанні майнових, трудових та фінансових ресурсів в господарській діяльності, і не перетворились в готову продукцію на певну календарну дату
готова продукція	Запаси виробів на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками і відповідають технічним умовам і стандартам. Продукція, яка не відповідає наведеним вимогам, є незавершеним виробництвом
Товари	
Векселі одержані	Заборгованість (боргові зобов'язання) покупців, замовників та інших дебіторів за відвантаженою продукцією (товари), виконані

	роботи та надані послуги, яка забезпечена векселями (борговими розписками)
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	Заборгованість підприємству на відшкодування вартості його майна та одержання вигоди від продажу покупцям
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	
з бюджетом	
за виданими авансами	
з нарахованих доходів із внутрішніх розрахунків	
Інша поточна дебіторська заборгованість	
Поточні фінансові інвестиції	Фінансові інвестиції (активи), які передані підприємством іншим суб'єктам господарювання, на строк, що не перевищує один рік
Грошові кошти та їх еквіваленти:	Кошти в касі, на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути використані для поточних операцій, а також еквіваленти грошових коштів в національній та іноземній валютах. Кошти, які не можна використати для операцій протягом одного року, включаються до складу необоротних активів
Інші оборотні активи	Оборотні активи, як зобов'язання перед підприємством за його майно

Наявні у кожного підприємства активи, вони одержують з відповідних джерел. Джерела утворення майна підприємства поділяються на два види: власний капітал (внески власників, прибуток, резерви, фонди, безповоротне фінансування тощо) та зобов'язання (залучені кошти – кредити, кредиторська заборгованість тощо).

Між активами і джерелами їх утворення на підприємстві існує тісний взаємозв'язок. Яка сума є активів, така сума є джерел їх утворення. У вартісному виразі цю рівність можна виразити так:

$$A=D$$

де А – вартість активів; Д – сума джерел активів.

Власний капітал – це активи підприємства, що залишаються після вирахування його зобов'язань.

Слід зазначити, що сума власного капіталу – це абстрактна вартість майна, яка не є його поточною чи реалізаційною вартістю, а тому не відображає поточну вартість прав власників підприємства.

Разом з тим, власний капітал є основою для початку і продовження господарської діяльності будь-якого підприємства, він є одним із найістотніших і найважливіших показників, оскільки виконує такі функції:

- довгострокового фінансування господарської діяльності – знаходиться у розпорядженні підприємства необмежено довго;
- відповідальності та захисту прав кредиторів – відображений в балансі підприємства власний капітал є для зовнішніх користувачів мірилом відносин відповідальності на підприємстві, а також захистом кредиторів від втрати капіталу;
- компенсації понесених збитків – тимчасові збитки мають погашатись за рахунок власного капіталу;
- кредитоспроможності – при наданні кредиту, за інших рівних умов, перевага надається підприємствам з меншою кредиторською заборгованістю та більшим власним капіталом;
- фінансування ризику – власний капітал використовується для фінансування ризикованих інвестицій, на що можуть не погодитись кредитори;
- самостійності та влади – розмір власного капіталу визначає ступінь незалежності (автономності) та впливу його власників на підприємство;
- розподілу доходів і активів – частки окремих власників у капіталі є основою при розподілі фінансового результату та майна при ліквідації підприємства.

Збереження свого капіталу підприємство може забезпечити тільки при отриманні прибутку. Власний капітал утворюється двома шляхами:

- внесенням власниками підприємства грошей та інших активів;
- накопиченням суми доходу, що залишається на підприємстві.

Сума власного капіталу може збільшуватись внаслідок прибуткової господарської діяльності, а також збільшення вартості активів, не пов'язаного із підвищенням заборгованості перед кредиторами (дооцінка (індексація) необоротних активів, переоцінка оборотних активів тощо).

Власний капітал – це власні джерела фінансування підприємства, які без визначення строку повернення внесені його засновниками (учасниками) або залишені ними на підприємстві із чистого прибутку. Тому за формами власний капітал поділяється на дві категорії:

- інвестований (вкладений або сплачений капітал);
- прибуток.

За рівнем відповідальності власний капітал поділяється на:

- зареєстрований капітал, сума якого визначається в установчих документах і підлягає обов'язковій реєстрації у державному реєстрі господарюючих одиниць;
- додатковий капітал (нереєстрований) – це додатково вкладений та індексований капітал, резервний капітал, спеціальні фонди і нерозподілений прибуток.

Зареєстрований і додатковий капітал виконують різні функції. Так, зареєстрований капітал – це первісне джерело інвестування та формування майна підприємства. На відміну від додаткового, він забезпечує регулювання відносин власності та управління підприємством, його розмір не може бути меншим за встановлену законодавством суму.

Активи підприємства можуть формуватися за рахунок прирівняних до власного капіталу джерел – забезпечення наступних витрат і платежів, величина яких на календарну дату може бути визначена тільки шляхом попередніх (прогнозних) оцінок, а також залишків коштів цільового фінансування та цільових надходжень, які отримані з бюджету та інших джерел.

Забезпечення – зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення. Забезпечення можуть створюватися для відшкодування наступних (майбутніх) витрат на: виплату відпусток працівникам, додаткове пенсійне забезпечення, виконання гарантійних зобов'язань, реструктуризацію, виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів тощо. Суми створених забезпечень визнаються витратами і використовуються для відшкодування лише тих витрат, для покриття яких вони були створені.

Забезпечення створюється при виникненні внаслідок минулих подій зобов'язання, погашення якого ймовірно призведе до зменшення ресурсів, що втілюють в собі економічні вигоди, та його оцінка може бути розрахунково визначена. Забороняється створювати забезпечення для покриття майбутніх збитків від діяльності підприємства.

Для здійснення господарської діяльності всі суб'єкти підприємництва, як правило, залучають майно через зобов'язання.

Зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. Зобов'язання – це обов'язок чи відповідальність діяти певним чином. Воно виникає тільки тоді, коли актив отримано, або коли підприємство укладає невідмовну угоду придбати актив.

Зобов'язання можуть бути монетарними і немонетарними. Монетарні зобов'язання відображають суму грошових коштів, що підлягають сплаті кредиторам, а немонетарні – зобов'язання поставити товари або надати послуги визначеної кількості та якості.

Зобов'язання підприємства поділяються на: довгострокові, поточні, забезпечення, непередбачені зобов'язання.

До довгострокових зобов'язань належать:

- довгострокові кредити банків;
- інші довгострокові фінансові зобов'язання;
- відстрочені податкові зобов'язання;
- інші довгострокові зобов'язання.

Поточні зобов'язання включають:

- короткострокові кредити банків;
- поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями;
- короткострокові векселі видані;
- кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги;
- поточну заборгованість за розрахунками з одержаних авансів, за розрахунками з бюджетом, за розрахунками з позабюджетних платежів, за

розрахунками зі страхування, за розрахунками з оплати праці, за розрахунками з учасниками, за розрахунками із внутрішніх розрахунків;

- інші поточні зобов'язання.

Непередбачене зобов'язання – це:

1) зобов'язання, що може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджено лише тоді, коли відбудеться або не відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю; або

2) теперішнє зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки малоймовірно, що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, або оскільки суму зобов'язання не можна достовірно визначити.

Отже, на основі проведеного дослідження, вважаємо, що під активами підприємства слід розуміти сукупність матеріальних і нематеріальних цінностей підприємства, які мають грошову оцінку, а також вартостей, у вигляді зносу, резерву, гудвілу тощо, формування та використання яких призведе до отримання економічних вигод у майбутньому. Власний капітал, як об'єкт обліку, являє собою загальну суму власних джерел фінансування активів, які по праву належать підприємству та сформовані за рахунок внесків власників і додатково створених та отриманих у процесі господарської діяльності власних коштів підприємства. Від обсягу, походження, вартості, оптимальності структури капіталу, доцільності його трансформації в основні і оборотні засоби залежить фінансовий добробут підприємства і результати його діяльності. Тому аналіз наявності, джерел формування і розміщення капіталу має винятково важливе значення.

Задля забезпечення фінансової безпеки суб'єкту господарювання та зниження вірогідності його банкрутства необхідно розробити та запровадити механізм реалізації фінансової безпеки підприємства, який буде зорієнтований на процес управління фінансовими потоками в напрямку їх ефективного формування та використання, що сприятиме реалізації його фінансових інтересів і забезпечить нарощення ринкової вартості бізнесу в майбутньому.

В сучасних умовах функціонування економіки України пріоритетними фінансовими інтересами промислових підприємств виступають основні фінансові потреби підприємства щодо забезпечення його фінансової стійкості та зростання ринкової вартості бізнесу шляхом:

- ефективності формування та розміщення фінансових потоків, що в свою чергу характеризує фінансовий потенціал підприємства та забезпечує його ліквідність;
- синхронізації фінансових потоків у часі та за обсягами, що характеризує платоспроможність та фінансову стійкість підприємства.

Виходячи з цього, пропонуємо за критерій оцінки фінансової безпеки обрати фінансові потоки, формування та рух яких здатен реально відобразити стан фінансової безпеки. Функціональність та вплив фінансових потоків на фінансову безпеку суб'єкту господарювання зумовлюють необхідність обґрунтування нового методичного інструментарію оцінки фінансової безпеки на основі проведення аналізу ефективності формування та розміщення фінансових потоків, що виступає аналітичним забезпеченням нарощення фінансового потенціалу підприємства, а також характеризує його платоспроможність та фінансову стійкість. Виходячи з цього, на першому етапі пропонуємо проводити попередню оцінку фінансової безпеки, яка передбачає аналіз фінансового потенціалу підприємства на основі агрегованих форм звітності, що відображають інформацію щодо формування фінансових потоків у розрізі власних і залучених джерел та розміщення їх за сферами виробництва та обігу. Наступним кроком запропонованої нами методики буде попередня оцінка фінансової безпеки підприємств шляхом співставлення темпів приросту позитивного фінансового потоку від реалізації продукції з темпами приросту ключових агрегованих статей балансу, що дає підставу для формування висновків щодо ефективності формування та використання фінансових потоків в інвестиційній, операційній та збутовій сферах діяльності, а також ефективності управління грошовими засобами та фінансовими потоками у формі короткострокових вкладень. Вагомим показником у проведенні оцінки ефективності формування фінансових потоків

виступає чистий фінансовий потік, позитивне значення якого свідчить про сформованого на підприємстві резервного фонду фінансових ресурсів, який призначений для мінімізації або усунення ризиків фінансової діяльності. Зниження коефіцієнту продуктивності фінансових потоків впливає на можливість підприємства здійснювати розрахунки за поточні зобов'язання, що змушує його збільшувати ризик неплатоспроможності за рахунок залучення позик, що в кінцевому результаті призводить до зростання кредиторської заборгованості.

Запропонований нами методичний інструментарій оцінки фінансової безпеки підприємства «Атрем-Х» враховує визначення фінансових потоків як економічної категорії, віддзеркалює їх функціональні ознаки та класифікацію основних елементів; дає можливість проаналізувати ефективність формування та розміщення фінансових потоків за всіма сферами діяльності підприємства та запропонувати основні напрямки корегування фінансової політики підприємств у відношенні інвестиційної, операційної та фінансової діяльності. Задля забезпечення фінансової безпеки та зниження вірогідності їх банкрутства необхідно розробити та запровадити механізм реалізації фінансової безпеки підприємства, який буде зорієнтований на процес управління фінансовими потоками в напрямку їх ефективного формування та використання, що сприятиме реалізації його фінансових інтересів і забезпечить нарощення ринкової вартості бізнесу в майбутньому.

1.3 Місце фінансового аналізу в системі управління активами і капіталом суб'єкта господарювання

Для управління діяльністю підприємства керівництву необхідно мати значну кількість різноманітної інформації. Одним із її джерел є фінансовий аналіз.

Основною метою фінансового аналізу є отримання невеликого числа ключових (найбільш інформативних) параметрів, що дають об'єктивну і точну картину фінансового стану підприємства, його доходів і видатків, змін у структурі активів і пасивів, в розрахунках з дебіторами і кредиторами.

Фінансовий аналіз, як метод пізнання економічних процесів і явищ, займає важливе місце в системі управління підприємством.

Формування активів підприємства здійснюється протягом усього періоду його функціонування і спрямоване на фінансове і майнове забезпечення діяльності підприємства, розв'язання його стратегічних та тактичних завдань.

До основних факторів, що впливають на стан активів підприємства, можна віднести наступні:

- інфляція
- ризик втрати в процесі господарювання
- вплив часу на якісні характеристики
- ступінь фінансової керованості
- ступінь ліквідності
- ступінь структурної трансформації
- можливість пристосування до змін господарської кон'юнктури

Фактори, що впливають на стан активів підприємства можна традиційно поділити на внутрішні та зовнішні. Здатність торговельного підприємства пристосовуватись до зміни зовнішніх і внутрішніх факторів є гарантією не лише виживання, а і розвитку. Кожні з цих факторів мають свої особливості щодо сили та напрямку впливу.

Так, інфляційні процеси, відсутність налагоджених господарських зв'язків підприємств з постачальниками і покупцями призводять до вимушеного накопичування запасів, що уповільнює процес обороту коштів.

Однак, необхідно відзначити, що період знаходження коштів в обороті значною мірою визначається внутрішніми умовами діяльності підприємства, що застосовується, структури активів, методики оцінки товарно-матеріальних запасів, тобто торговельне підприємство вільно впливає на тривалість обороту своїх коштів.

Але не в меншій мірі фінансовий стан підприємства, його ліквідність та платоспроможність, безпосередньо залежить від того наскільки ефективною виявляється система управління його оборотними активами, оскільки з цим пов'язано: мінімально необхідна величина авансованого капіталу та пов'язані з ним виплати грошових коштів; потреба в додаткових джерелах фінансування; сума витрат, пов'язаних з володінням товарно-матеріальними цінностями та їх зберіганням; сума сплачуваних податків та ін.

Найбільше значення для майбутнього розвитку підприємства має процес первинного формування активів, оскільки саме на цьому етапі закладаються можливості або прискореного, ефективного розвитку, або стагнації та кризи розвитку підприємства.

Економічна обстановка обумовлює для підприємства :

- об'єм грошових коштів, які можуть витратити покупці на придбання певних товарів. Якщо прогноуються низькі доходи населення, то підприємство повинно зменшити запаси готової продукції, товарів, скоротити виробництво;
- вартість всіх введених ресурсів, і як наслідок, види придбаних підприємством ресурсів на ту суму, яку воно може оплатити. Наприклад, при прогнозуванні росту цін на споживчі ресурси підприємство може зробити їх запаси;
- наявність чи доступність грошових ресурсів, які може отримувати підприємство для своїх потреб, тобто доходи на інвестований капітал [22].

Для аналізу стану активів підприємства використовується певна система показників. Система показників – це впорядкована їх множина, в якій кожен

показник дає кількісну чи якісну характеристику певної сторони господарської діяльності, має властивості звітності і подільності, пов'язаний з іншими показниками, але не дублює їх [133, с.26].

Проведення аналізу активів підприємства наведено на рис.1.3.

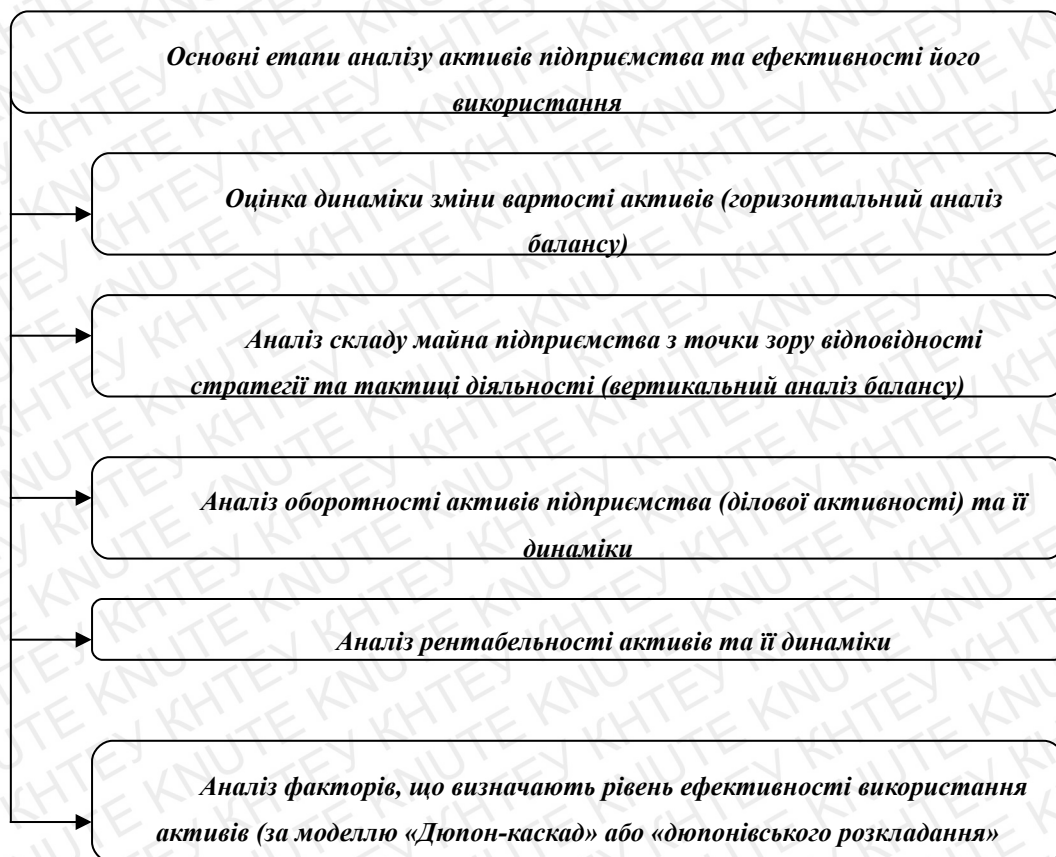

Рис. 1.3 Основні етапи аналізу активів підприємства та ефективності його використання

Розглянемо основні етапи аналізу активів підприємства та ефективності його використання, які наведено в табл.1.4.

Таблиця 1.4.

Аналітичні інструменти, що використовуються в процесі аналізу активів

Етап аналітичної роботи	Характеристика аналітичних інструментів
1	2
1. Оцінка динаміки зміни вартості активів (горизонтальний аналіз балансу)	Розрахунок середньоарифметичної (Асер), середньохронологічної вартості активів (Асер.хр.) $A_{сер.} = A_{поч.} + A_{кін.} / 2$ $A_{сер.хр.} = ((A_1/2) + A_2 + A_3 + \dots + A_{n-1} + (A_n/2)) / (n-1)$, де $A_{поч.}$, $A_{кін.}$ - вартість активів на початок і

	<p>кінець періоду, що аналізується; A_1, A_2, \dots, A_n – вартість активів на початок n-го моменту періоду, що аналізується; n – число моментів оцінки вартості протягом періоду, що аналізується. Абсолютне та Базисне, відносне відхилення ланцюгове, вартості активів середнє Темп росту Базисний, (приросту) ланцюговий, Середній</p>
2. Аналіз складу майна підприємства з точки зору відповідності стратегії та тактиці діяльності (вертикальний аналіз балансу)	<p>Розрахунок питомої ваги окремих складових підгруп у складі активів (відповідно до бухгалтерської та управлінської класифікації) Абсолютне Базисне, відхилення ланцюгове, питомої ваги середнє окремих</p>
3. Аналіз оборотності активів підприємства (ділової активності) та її динаміки	<p>Розрахунок: 1) коефіцієнта оборотності активів (K_{OA}) в разях обороту активів протягом досліджуваного періоду $K_{OA} = T / A$ 2) період обороту активів (PO_a), який характеризує кількість днів, протягом яких здійснюється повний господарський оборот активів: $PO_a = A / T * D$ або $PO_a = D / K_{OA}$ де T – обсяг товарообороту; A – середній обсяг активів; D – кількість днів у досліджуваному періоді. ! Розрухунок може здійснюватися як по активах в цілому, так і в розрізі груп активів (обігові, позаобігові) Абсолютне Базисне, відхилення ланцюгове, показників середнє оборотності в Порівняльний аналіз показників оборотності (галузевий, конкурентний, аналоговий).</p>
4. Аналіз рентабельності активів та її динаміки	<p>Розрахунок: 1) прибутковості (збитковості) активів у процесі звичайної діяльності до оподаткування, яка характеризує формування ФРЗДДО на кожну одиницю активів ($Pa_{звич.}$) $Pa_{звич.} = \text{ФРЗДДО} / A * 100$ 2) чистої прибутковості (збитковості) активів ($Pa_{чп}$), яка характеризує обсяги формування чистого прибутку (збитку) на кожну одиницю активів: $Pa_{чп} = \text{ЧП}(3) / A * 100$ де ФРЗДДО – фінансовий результат звичайної</p>

Продовження табл. 1.4

	<p>діяльності до оподаткування; ЧП(З) – обсяг чмстого прибутку (збитку); А – середній обсяг активів; Абсолютне Базисне, відхилення ланцюгове, показників середнє прибутковості</p> <p>Порівняльний аналіз показників прибутковості (галузейий, конкурентний, аналоговий).</p>
<p>5) Аналіз факторів, що визначають рівень ефективності використання активів (за моделлю «Дюпон-каскад» або «дюпонівського розкладання»</p>	<p>Виявлення факторів, що обумовили зміну прибутковості активів:</p> $P_a = \frac{ЧП}{A} = \frac{ЧП}{T} * \frac{T}{A} = P_o * K_{OA}$ <p>де Т – обсяг товарообороту; K_{OA} – конфіцієнт обіговості.</p> <p>!Кожний з визначених факторів може бути деталізовано (виявлення факторів 2-го рівня)</p> <p>Кількісна оцінка впливу факторів індексним методом або методом ланцюгових підстановок.</p>

Ділова активність підприємства проявляється через розширення ринків збуту продукції, підтримання ділової репутації (іміджу), вихід на ринок праці капіталу тощо.

Ділова активність оцінюється системою показників (коефіцієнтів), які характеризують найважливіші сторони діяльності підприємства. Тому, система показників ділової активності підприємства наведена в табл. 1.5.

Таблиця 1.5.

Система показників ділової активності підприємства

Найменування показника	Алгоритм розрахунку	Умовні позначення
1. Коефіцієнт навантаження економічного потенціалу (K _{НЕП})	$K_{НЕП} = \frac{Д}{А}$	
2. Коефіцієнт навантаження необоротних активів (K _{ННА})	$K_{ННА} = \frac{Д}{НА}$	
3. Коефіцієнт навантаження основних засобів (коефіцієнт)	$K_{НОЗ} = \frac{Д}{ОЗ}$	

фондоддачі) ($K_{НОЗ}$) 4. Коефіцієнт оборотності оборотних активів ($K_{ООА}$)	$K_{ООА} = \frac{Д}{\overline{ОА}}$	Д – доход (виручка) від реалізації товарів (робіт, послуг) $\overline{А}$ - середні залишки активів $\overline{НА}$ - середні залишки необоротних активів $\overline{ОЗ}$ - середні залишки основних засобів $\overline{ОА}$ - середні залишки оборотних активів
--	-------------------------------------	--

Джерелами інформації є форми статистичної звітності про формування та використання активів, оперативні дані відділу матеріально – технічного забезпечення, дані аналітичного обліку про придбання, знос та ліквідацію основних засобів підприємства, дані відповідних служб про нормативи і норми товарних запасів та їх зміни.

Для оцінки стану, розвитку й ефективності використання активів застосовуються різні показники, які можна згрупувати по наступних ознаках, що характеризує різні сторони використання активів підприємства. За економічним змістом досліджуваних явищ і процесів показники поділяються на кількісні та якісні.

Кількісні показники відображають розмір господарських явищ, величину кількісних змін, що в них відбуваються, величину ресурсів. Якісні показники характеризують суттєві особливості і властивості досліджуваних явищ, рівень їх розвитку, використання ресурсів, ефективність діяльності.

Показники, які використовуються для обліку, аналізу та планування активів представлені на рис. 1.4.

Кожний об'єкт основних фондів та товарно-матеріальних цінностей обчислюється у натуральних одиницях (штуках), які характеризують певні його параметри (продуктивність, вагу, габарити тощо).

Натуральні показники активів використовуються для розрахунку виробничих потужностей, складання балансів устаткування, визначення технічного стану основних фондів.

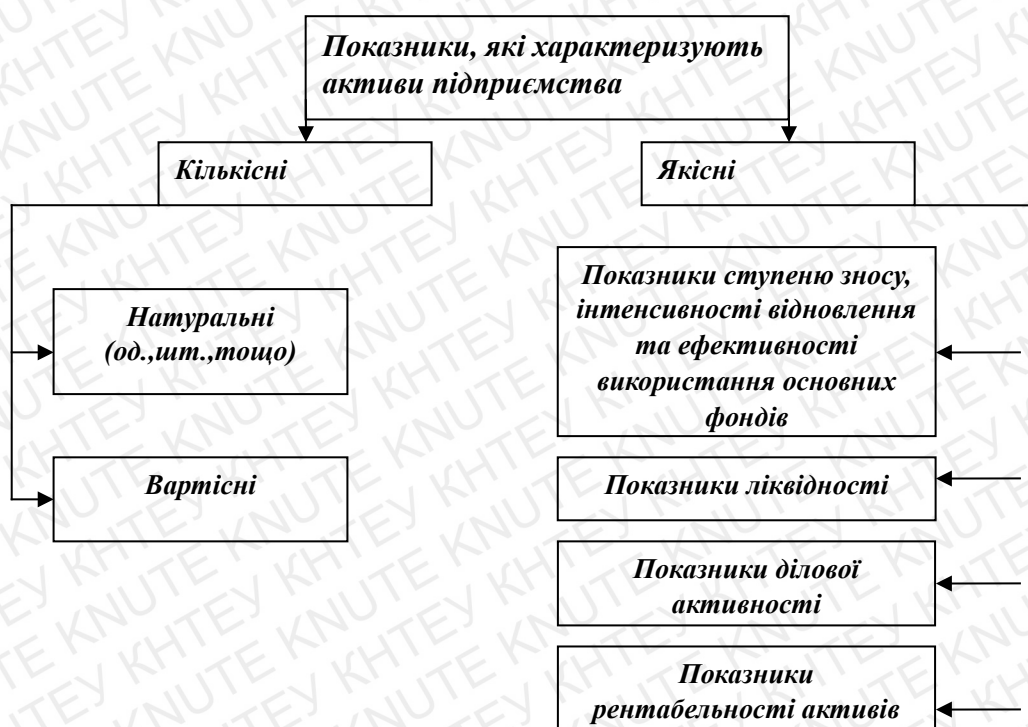

Рис. 1.4. Показники, що характеризують ефективність формування та використання активів підприємства

Вартісні показники активів дають змогу визначити загальний їх обсяг, динаміку, знос, нарахувати амортизацію, розраховувати собівартість продукції, рентабельність підприємства.

Залежно від часу оцінювання, характеру і стану основних фондів розрізняють: балансову вартість основних фондів на рівні їх первісної (реальної) вартості; балансову вартість основних фондів на рівні їх первісної вартості. Первісна вартість основних фондів – це фактична собівартість основних фондів, сплачена (передана) на дату їх придбання (створення).

Пріоритетним напрямом аналізу є дослідження формування, розподілу та використання фінансових ресурсів для досягнення цілей господарювання підприємств. Напрацювання управлінських рішень у цій сфері передбачає цілу гамму розв'язання аналітичних задач, використовуючи найдосконаліший методичний інструментарій, найефективніші інформаційні системи, інформаційні ресурси, стандартизовані в системі бухгалтерського обліку і звітності, та створені на запит залежно від глибини аналітичного пошуку й діагностики.

Оскільки зміст процесу управління капіталом визначається управлінськими функціями до яких, насамперед, належать прогнозування, планування, організація, координування, регулювання, мотивація, облік і контроль, то їх реалізація передбачає відповідні види фінансового аналізу.

За функціями управління аналіз капіталу розподіляється на перспективний (притаманний етапу попереднього управління, для якого характерними функціями є прогнозування та планування основних показників діяльності підприємства), оперативний (притаманний етапу оперативного управління, на якому здійснюються організація, координування, регулювання діяльності підприємства) та ретроспективний (притаманний заключному етапу управління, на якому переважають функції заключного контролю та мотивації) (рис. 1.5).

Рис. 1.5. Класифікація видів аналізу за функціями управління

Прогнозування й планування пов'язані з дослідженням передумов формування, розміщення та використання капіталу підприємства. Перспективний (інші назви: попередній, прогнозний) аналіз досліджує об'єкти управління капіталом з метою визначення їх можливих характеристик у майбутньому. Залежно від віддаленості досліджуваної перспективи розрізняють фінансовий аналіз близької перспективи (період дослідження дорівнює одному місяцю), фінансовий аналіз короткострокової перспективи (період дослідження – квартал, рік), фінансовий аналіз середньострокової перспективи (період дослідження – від одного до трьох років включно) і фінансовий аналіз довгострокової перспективи (період дослідження – більше трьох років).

Чим віддаленіша перспектива, тим менш точними будуть результати аналізу. Це пов'язано з тим, що кожен показник залежить від великої кількості

зовнішніх та внутрішніх чинників, невизначеність впливу яких у віддаленій перспективі посилюється. Отже, при прийнятті управлінських рішень довгострокового характеру дана особливість перспективного аналізу має бути обов'язково врахована. Інформаційною базою перспективного аналізу, крім облікових даних, є інформація ретроспективного і, до деякої міри, оперативного аналізу.

Оперативний аналіз належить до підсистеми оперативного управління капіталом. Головною особливістю оперативного аналізу є його спрямованість на забезпечення моніторингу фінансово-господарських операцій в момент їх здійснення, безпосередньо перед здійсненням або одразу після здійснення. Наближеність оперативного аналізу до моменту здійснення операції дозволяє запобігти прийняттю неправильних рішень та своєчасно виправити недоліки, що виникають у процесі фінансово-господарської діяльності внаслідок негативного впливу різноманітних об'єктивних і суб'єктивних чинників.

Оперативний аналіз ґрунтується на даних первинного обліку й безпосередніх спостережень, спрямованих на фіксацію та кількісну і якісну оцінку відхилень визначених характеристик об'єкта управління від попередньо встановлених регламентів. Разом з тим, він дозволяє забезпечити оперативне маневрування капіталом при зміні кон'юнктури ринку чи зміні умов ділового партнерства. Суттєвим недоліком оперативного аналізу, який має бути урахований при прийнятті оперативних управлінських рішень, є недостатня повнота і точність оперативної інформації.

Найбільш поширеним і найменш продуктивним є ретроспективний (інші назви: поточний, періодичний) фінансовий аналіз. Визначення ретроспективного аналізу як такого, що ґрунтується на повній та остаточній інформації щодо капіталопотоків суб'єкта підприємництва у звітному періоді, яка не підлягає наступному коригуванню, дозволяє характеризувати цей вид аналізу як повний аналіз капіталопотоків в цілому та за її напрямками, що вбирає у себе результати оперативного аналізу і є основою перспективного аналізу і прогнозування.

Недоліки ретроспективного аналізу, які полягають у тому, що виявлені резерви належать минулому періоду і визначаються як назавжди втрачені можливості підвищення ефективності формування та використання капіталу, з успіхом долаються шляхом застосування оперативного аналізу і внутрішнього контролю. При необхідності більшість елементів ретроспективного аналізу можна залучити до підсистеми оперативного аналізу, утворивши інформаційну базу безпосередньо з вихідних інформаційних потоків підсистеми поточного обліку. В умовах електронної системи обробки інформації отримання необхідних даних здійснюється в автоматичному режимі згідно з командами, які практично не відрізняються від команд підсистеми ретроспективного аналізу. Зважаючи на доступність такої інформації, особливу увагу потрібно звернути на обґрунтування доцільності її залучення в підсистему оперативного аналізу.

Для розв'язання окремих завдань аналізу капіталу розробляються різноманітні методики, які ґрунтуються на застосуванні спеціальних методичних прийомів. Залежно від методичних прийомів, що використовуються для обробки економічної інформації, розрізняють: вертикальний (структурний) фінансовий аналіз; горизонтальний (трендовий), порівняльний, коефіцієнтний (аналіз фінансових коефіцієнтів), факторний, декомпозиційний та інтегральний фінансовий аналіз капіталу (рис. 1.6).

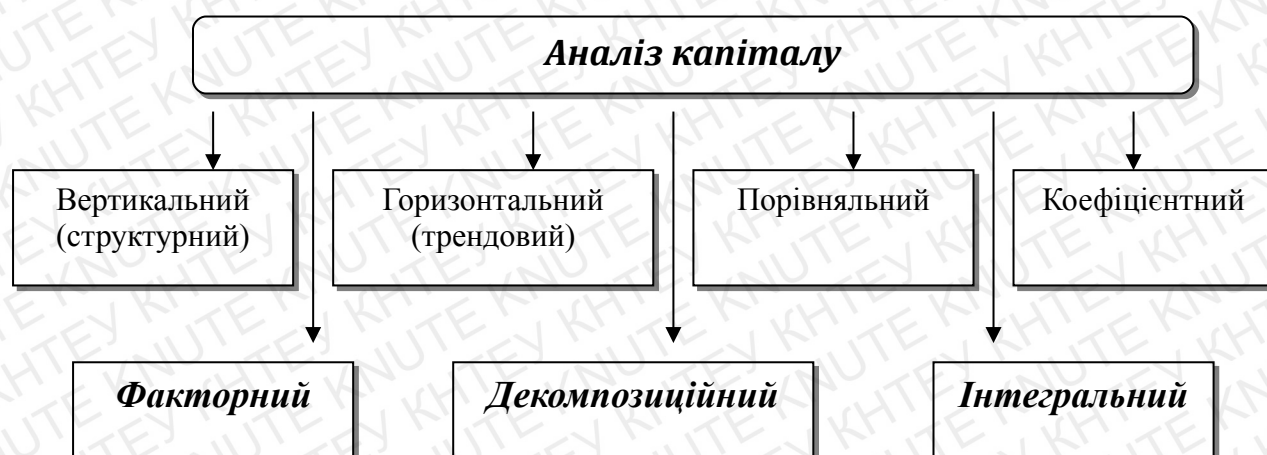

Рис. 1.6. Класифікація видів аналізу залежно від методичних прийомів, що використовуються для обробки економічної інформації

Для виживання на конкурентному ринку керівники повинні реагувати на нововведення, розраховувати потреби та ефективно використовувати наявні активи.

Таким чином, на підставі вищесказаного можна зробити певні висновки.

Перше: головною умовою ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства є оптимізація розмірів і структури активів, а також зниження витрат, пов'язаних з їх іммобілізацією. Під іммобілізацією мається на увазі використання поточних активів не за призначенням: відвантажені товари, не оплачені в строк покупцями; товари на відповідальному зберіганні у покупців через відмову акцепту; понаднормові втрати і витрати від псування товарно-матеріальних цінностей тощо.

Друге: зміни структури активів підприємства у бік збільшення частки активів можуть вказувати на формування мобільнішої структури активів, яка сприяє прискоренню кругообігу поточних активів підприємства, на відтягнення їх частини для кредитування споживчих товарів, робіт, послуг підприємства, що свідчить про фактичну іммобілізацію цієї частини активів із виробничого циклу, на скорочення виробничої бази.

Виходячи із загальних критеріїв оцінки господарювання в умовах ринку, економічна діяльність підприємства оцінюється з точки зору перспективи зростання його ринкової вартості на основі забезпечення максимальних фінансових результатів та фінансової стійкості і платоспроможності. Разом з тим, фінансова діяльність і, зокрема, управління фінансовими ресурсами розглядаються у поєднанні з оптимізацією процесів виробництва і реалізації продукції, пошуком найвигідніших сфер підприємництва тощо.

Аналіз капіталу являє собою взаємопов'язані складові інформаційної системи управління підприємством, що забезпечують накопичення, трансформацію та використання фінансової інформації з метою оцінки поточного та перспективного фінансового стану підприємства, перевірки відповідності чинному законодавству управлінських рішень щодо формування, розміщення та використання фінансових ресурсів, визначення ймовірних та доцільних темпів

його розвитку з позиції їх фінансового забезпечення, запобігання кризовим ситуаціям і банкрутству підприємства.

РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ АКТИВІВ І КАПІТАЛУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

2.1 Характеристика зовнішньої та внутрішньої інформації для аналізу активів і капіталу суб'єкта господарювання

Важливою умовою ефективної реалізації функцій аналізу є наявність вхідної інформації (інформаційного забезпечення). Між системою збору інформації й аналізом існують прямий і зворотний зв'язки. З одного боку, результати фінансового аналізу надходять до системи фінансового менеджменту і використовуються для прийняття відповідних управлінських рішень; а з іншого боку – від своєчасності, якості і повноти інформації залежить глибина і об'єктивність результатів аналізу.

До збирання, накопичення й систематизації первинної інформації під час проведення фінансового аналізу висуваються такі вимоги: інформація повинна бути повною та своєчасною, достовірною, корисною і зручною для сприйняття та подальшого використання, інформація не повинна дублюватись. Необхідність збирання, накопичення та зберігання економічної інформації обумовлюють багатьма обставинами. До них належать: багаторазовість і тривалість її застосування, розрив у часі між збиранням і використанням інформації у процесі проведення аналізу й управління на підприємстві [45].

Хаотичність потоків інформації, недосконалість каналів її отримання, методів і техніки збирання, зберігання й обробки призводять до істотного запізнювання інформації і до втрати її якості. Втрата якості інформації може проявлятися у навмисному перекручуванні числової інформації, або помилковому її поданні. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу повинне бути вдосконаленим за рахунок інтеграції її збирання й обробки. Результати проведення аналітичних досліджень прямо залежать від якості інформації, яка використовується, тому перед їх проведенням слід ретельно перевірити вихідну інформацію. До збирання первинної інформації, обробки даних, їх систематизації повинні бути встановлені чіткі часові обмеження для того, щоб ця оброблена

інформація вчасно була подана для проведення фінансового аналізу на підприємстві. Сучасні бізнес-реалії характеризуються постійним приривидшенням подій, тому збирання, обробка, систематизація інформації для проведення фінансового аналізу повинні здійснюватися, у першу чергу, оперативно.

Систематизацію та підготовку джерел інформації для проведення фінансового аналізу можна розподілити на два етапи: перевірка їх змісту; обробка й аналіз матеріалів.

Під час проведення фінансового аналізу на підприємстві необхідно постійно здійснювати актуалізацію даних та вдосконалювати систему інформаційного забезпечення на основі впровадження процесу безперервного цілеспрямованого вибору необхідних науково-обґрунтованих показників, які необхідні для проведення аналізу та підготовки оптимальних управлінських рішень у фінансовій сфері за всіма аспектами фінансового стану підприємства, його фінансовими результатами та інвестиційною привабливістю підприємства.

На стадії підготовки до проведення фінансового аналізу на підприємстві необхідно провести попередню підготовку відібраних показників. Підготовка фінансових показників складається з приведення до такого вигляду, коли вихідні показники можна порівнювати між собою, тобто вони повинні бути однорідними. Не обов'язковою умовою приведення до порівнянного вигляду фінансових показників є тільки у тому випадку, коли у процесі проведення фінансового аналізу доцільно використовувати методи багатовимірної статистичного аналізу, оскільки у технології розрахунків на основі даних методів закладено процедуру стандартизації.

Спеціалісти виокремлюють такі найпоширеніші способи приведення вихідних показників у порівнянний вид [45]:

- нейтралізація ціннісного фактора шляхом відображення різних видів об'ємних показників у єдиних цінах;
- нейтралізація кількісного фактора під час аналізу ефективності використання якого-небудь виду ресурсу за допомогою розрахунку ряду умовних

показників, де незмінним залишається об'ємний показник і послідовно змінюється величина ресурсу, що витрачається;

- нейтралізація впливу на рівень кількісних і якісних показників методик їх розрахунку;
- вирахування середніх величин у процесі вивчення ряду однорідних показників;
- заміна абсолютних величин відносними (за необхідності).

На підприємстві необхідно створити банк методик, моделей та методів, за допомогою яких буде здійснюватися фінансовий аналіз. Необхідно опрацювати декілька найбільш очікуваних сценаріїв розвитку подій у зовнішньому та внутрішньому середовищі. Під кожний сценарій необхідно використовувати чітко визначений аналітичний інструментарій.

У процесі проведення фінансового аналізу виявляються переваги й недоліки інформації, повнота її використання для аналізу й управління господарсько-фінансовими процесами і їх результатами.

Залежно від місця утворення економічна інформація поділяється на внутрішню і зовнішню.

Внутрішня інформація формується безпосередньо на підприємстві в процесі фінансово-господарської діяльності і містить як планові, так і фактичні дані щодо його ресурсного потенціалу, фінансового стану, результатів діяльності. Приймаючи ті чи інші управлінські рішення, підприємство може активно впливати на внутрішню інформацію: планові показники залежать від пріоритетів стратегічного розвитку та напрямів їх реалізації, фактографічну інформацію можна змінити шляхом залучення додаткових фінансових ресурсів, впровадження новітніх технологій виробництва продукції, підвищення рівня організації праці, усунення виявлених недоліків тощо.

Зовнішня інформація характеризує правові та соціально-економічні умови, які, безпосередньо впливаючи на діяльність підприємства, спонукають його керівництво до прийняття рішень відповідно до вимог зовнішнього середовища. В момент надходження зовнішні інформаційні потоки практично не залежать від підприємства. Лише перебіг часу може дати відповідь на питання, чи вплинула діяльність підприємства на інформаційні параметри зовнішнього середовища і якщо вплинула, то наскільки суттєвим є цей вплив. На відміну від внутрішньої інформації, яка може цілеспрямовано змінюватись в процесі управління підприємством, зовнішня інформація сама обумовлює зміни фінансово-господарської діяльності, і таким чином впливає на внутрішні інформаційні потоки.

Інформацію підприємства для проведення фінансового аналізу використовують як внутрішні, так і зовнішні користувачі.

До внутрішніх користувачів господарсько-фінансової інформації належать вище керівництво підприємства та менеджери всіх рівнів управління, аналітики, бухгалтери, фінансисти. На основі аналізу фінансової звітності вони:

- визначають потреби у фінансових ресурсах;
- проводять оцінювання правильності прийнятих раніше інвестиційних рішень та ефективності структури капіталу;
- розробляють і реалізують політику дивідендів;
- вносять рекомендації щодо проведення структурної реорганізації підприємства;
- проводять оцінювання доцільності кредитування підприємства; проводять оцінювання фінансового стану підприємства.

У якості зовнішніх користувачів інформації, що ухвалюють на її основі свої рішення, виступають, зокрема [45]:

- акціонери (особи або банки), що забезпечують фінансування підприємства (власники й кредитори); постачальники й споживачі продукції підприємства;
- профспілки; оцінювачі матеріальних та нематеріальних активів;

- податкові органи, законодавчі органи й урядові організації;
- аудиторські фірми; консультанти з фінансових питань, фондові біржі, преса й інформаційні агентства, об'єднання підприємців, юристи.

За джерелами формування економічна інформація для проведення фінансового аналізу розподіляється на правову, директивну, нормативно-довідкову, прогнозну, планову і фактографічну [154].

Основними джерелами правової інформації є законодавчі акти України, що регулюють діяльність підприємств і організацій у сфері господарських, фінансових і трудових відносин, контракти, які укладено підприємством. Директивна інформація міститься в постановах Кабінету Міністрів України, НБУ, наказах Міністерства фінансів України, Держкомстату, інших міністерств і відомств.

Таблиця 2.1

Характеристика нормативної бази з обліку і аналізу джерел фінансування підприємств

№ з/п	Назва документу	Ким і коли затверджено	Короткий зміст
1	Конституція України	ВР України 28.06.96	Основа правової бази України на якій будується діяльність усіх підприємств незалежно від форми власності.
2	Господарський кодекс України	Постанова ВР від 16.01.03 №436-IV	Встановлює правові основи господарської діяльності, яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності
3	Цивільний кодекс України	Постанова ВР від 16.01.2003 № 435-IV	Регулюються особисті немайнові та майнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників
4	Податковий кодекс України	Постанова ВР від 02.12.2010 р. № 2755-VI	Регулює відносини у сфері справляння податків і зборів: визначає перелік податків, їх платників, права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів і відповідальність за порушення законодавства.
5	Про бухгалтерський облік та фінансову звітність. Закон України	Постанова ВР від 16 липня 1999 року № 996-XIV зі змінами і доповненнями	Встановлює єдині методологічні засади бухгалтерського обліку і звітності в Україні, для підприємств, їх об'єднань та госпрозрахункових організацій незалежно від форм власності.
6	Про аудиторську діяльність. Закон України	Постанова ВР від 22.04.93р. № 3125-XII	Закон врегульовує основні принципи проведення аудиту. Визначає напрямки та цілі проведення аудиту.

7	Про господарські товариства. Закон України	Постанова ВР від 19.09.91 р. ВР-1577-ХІІ зі змінами і доповненнями	Визначає поняття і види господарських товариств, правила їх створення, діяльності, а також права і обов'язки її учасників та засновників.
8	Про податок на додану вартість. Закон України	Постанова ВР №168/97 від 03.04.97 зі змінами та доповненнями	Цей Закон визначає платників податку на додану вартість, об'єкти, базу і ставку оподаткування, перелік неоподатковуваних і звільнених від оподаткування операцій.
9	Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку	Наказ Мінфіну України №88 від 24.03.95 р. зі змінами і доповненнями	Дана характеристика первинних документів, облікових реєстрів, розкрита організація документообороту та порядок зберігання документів.

Продовження табл. 2.1

10	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій .	Наказ МФУ №291 від 30. 11.99 р. зі змінами і доповненнями	Закріплює загальний концептуальний підхід до побудови системи бухгалтерського обліку, Визначає перелік рахунків для обліку окремих елементів.
11	Методичні рекомендації про застосування реєстрів бухгалтерського обліку	затв. наказом МінФіну України від 29.12.2000 р. №356.	Спрямовані на узагальнення в реєстрах бухгалтерського обліку методом подвійного запису інформації про наявність та рух активів, капіталу, зобов'язань та фактах фінансово-господарської діяльності підприємств
12	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	Наказ Мінфіну України №291 від 30.11.99р.	Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про стан підприємства.
13	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"	Наказ МФУ № 73 від 07.02.2013	Стандартом визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів
14	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку - 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах"	Наказ Міністерства фінансів України №137 від 28.05.99	Визначається порядок виправлення помилок, внесення та розкриття інших змін у фінансову звітність.
15	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку - 7 "Основні засоби"	Наказ Міністерства фінансів України №92 від 27.04.2000р.	Визначаються методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби
16	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку - 8 "Нематеріальні активи"	Наказ Міністерства фінансів України №242 від 18.10.99 р.	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про нематеріальні активи і незавершені капітальні інвестиції в нематеріальні активи та розкриття інформації про них у фінансовій звітності.
17	Положення (стандарт)	затв. наказом	Визначає методологічні засади

	бухгалтерського обліку 9 “Запаси”,	Мінфіну України №246 від 20.10.99р.	формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності.
18	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку - 10 “Дебіторська заборгованість”	Наказ Міністерства фінансів України №237 від 08.10.99р.	Визначаються методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності.
19	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку - 11 “Зобов’язання”	Наказ Міністерства фінансів України №20 від 31.01.2000р.	Визначаються методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов’язання та її розкриття у фінансовій звітності.
20	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку - 12 “Фінансові інвестиції”	Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 91 від 26.04.2000	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції, операції із спільної діяльності та її розкриття у фінансовій звітності

Отже, в процесі роботи нами використовувалися такі основні нормативно-правові документи як Закон України «Про господарські товариства», Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств», Закон України «Про аудиторську діяльність», Закон України «Про бухгалтерській облік та фінансову звітність в Україні», Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій, деякі Положеннями та П(С)БО.

Аналіз норм законодавства, що регулює діяльність господарських товариств виявив деякі неузгодженості. На сьогоднішній день порядок створення і функціонування ТОВ регламентується як Законом України «Про господарські товариства» так і Цивільним та Господарським кодексами України. Якщо провести аналіз і порівняти ці нормативні акти, можна визначити вимоги, яким відповідає зареєстрований капітал товариства.

Таким чином, зареєстрований капітал має бути: поділений на частки між учасниками; поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості; сформованим з грошових коштів, майна, цінних паперів (окрім векселів); не менше встановленого законодавством розміру; перевищувати вартість чистих активів товариства.

Цивільним кодексом України передбачено, що господарське товариство створюється учасниками. Господарським кодексом України передбачено, що господарське товариство повинне бути створено не менше, ніж 2 засновниками, але в процесі функціонування може перетворитися у власність одного учасника. Отже, ГКУ передбачає такі поняття як «засновник» і «учасник». ЦКУ використовує поняття «засновник» тільки для визначення процедури формування статутного капіталу. В усіх інших випадках замість нього використовується поняття «акціонер». На відміну від інших нормативних актів, у ЦКУ не визначено мінімальний розмір статутного капіталу.

Серед принципів нововведень Цивільного кодексу є стаття 155 (п.2), яка містить вимоги щодо приведення у відповідність величини статутного капіталу і чистих активів товариства. Відтепер значний вплив на можливість існування товариства мають результати його фінансово-господарської діяльності. Проте на сьогоднішній день законодавство не визначило чіткого розрахунку чистої вартості активів.

Отже, процес формування, руху та обліку капіталу в сучасній ринковій економіці регулюється рядом законодавчих актів. Проте слід зазначити, що через неврегульованість законодавчим шляхом деяких моментів, пов'язаних з господарським капіталом, – на практиці виникає багато запитань.

Значного нарікання викликає невідповідність законодавчих актів одному, в яких зустрічається значна кількість суперечностей, і в той же час вони здійснюють регулювання питань, щодо здійснення контролю за господарським капіталом.

Слід зазначити, що проведений аналіз вищевказаних документів свідчить, що в жодному законодавчому акті чітко не визначається поняття статутного капіталу. Немає визначення статутного капіталу і в національних Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку.

В цілому, характеристика джерел фінансування (порядок формування, розміри, структурування) в нормативних документах має вирішальне значення на функціонування підприємства і ведення його господарської діяльності.

Джерелом нормативно-довідкової інформації є збірники галузевих та відомчих нормативів, збірники міжгалузевих нормативів, стандартів, преїскуранти, довідники, прайс-листи, каталоги тощо. Інформація, що надходить з даного джерела, не має обов'язкового характеру і враховується аналітиками в міру її необхідності для вирішення управлінських завдань. Серед джерел довідкової інформації, що містять дані про власний капітал і зобов'язання, треба назвати міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, директиви Ради Європейського Економічного Союзу, рекомендації науково-практичних конференцій тощо.

Планова і прогнозна інформація для проведення фінансового аналізу міститься в бізнес-планах, фінансових планах, інвестиційних проектах, кошторисах, прогнозах стратегічного розвитку підприємства тощо. Дана інформація формується безпосередньо на підприємстві відповідно до стратегічних напрямів та виходячи з потенційних можливостей його розвитку (потужність, організаційно-технічний рівень виробництва, ресурсний потенціал, перспективи залучення додаткових джерел фінансування тощо), а також вимог чинного законодавства та відповідних директивних документів, з урахуванням нормативної та довідкової інформації стосовно обліку, аналізу та контролю фінансово-господарської діяльності підприємства.

Фактографічна інформація має відображати фактичний стан підприємства як об'єкта управління, результати його фінансово-господарської діяльності, а також внутрішні й зовнішні чинники, що обумовлюють рух фінансових, матеріальних і трудових ресурсів протягом досліджуваного періоду.

Основним джерелом фактографічної інформації є бухгалтерський і статистичний облік. Бухгалтерський облік відображає фінансові ресурси та фінансово-господарські операції підприємств. Статистичний облік базується на даних бухгалтерського, оперативного та вибіркового обліку. Оперативний облік застосовується на окремих ділянках фінансово-господарської діяльності підприємства. Завдання оперативного обліку полягає в забезпеченні швидкого (оперативного) отримання інформації щодо зміни параметрів об'єктів, які потребують постійного (оперативного) контролю. Інформація вибіркового обліку складається з даних інвентаризації, спостережень (у тому числі хронометраж), перевірок, які мають вибіркового характер. Додатковим джерелом фактографічної інформації є позаоблікова інформація, яка міститься в наказах, доповідних і пояснювальних записках, протоколах виробничих нарад і зборів колективу, актах ревізій та перевірок, аудиторських висновках.

Таблиця 2.2

Класифікація активів підприємства

Ознаки	Види активів				
	Матеріальні	Нематеріальні	Фінансові	Біологічні	
За формами функціонування	Операційні		Інвестиційні		
За характером участі в різних видах діяльності	Оборотні		Необоротні		
За характером участі в господарському процесі	Ті, що амортизуються		Ті, що не амортизуються		
За можливістю амортизації	Цінні		Малоцінні		
За ступенем цінності	Абсолютноліквідні	Високоліквідні	Середньоліквідні	Малоліквідні	Неліквідні
За ступенем ліквідності					

Оборотні активи являються найбільш ліквідною частиною балансу, тому планування їхнього обсягу та структури є важливим, оскільки від точності їх планування залежить ефективність здійснення господарської діяльності та отримання прибутку підприємством. Необоротні активи є найменш ліквідними, їх застосування передбачено на декілька виробничих циклів при частковій амортизації протягом виробничих циклів.

Економічно обґрунтована класифікація активів відіграє ключову роль для організації бухгалтерського обліку, сприяє удосконаленню методики аналізу і точнішому їх прогнозуванню та допомагає приймати правильні управлінські рішення. Класифікація активів необхідна для забезпечення цілеспрямованого та ефективного управління ними. На рис. 2.1 зображено основні переваги та недоліки необоротних і оборотних активів підприємства [96].

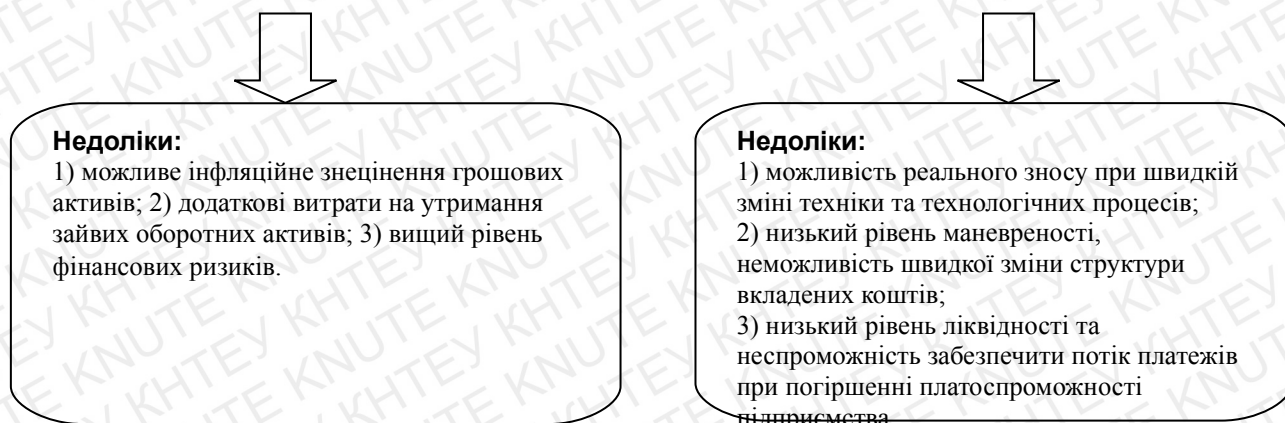

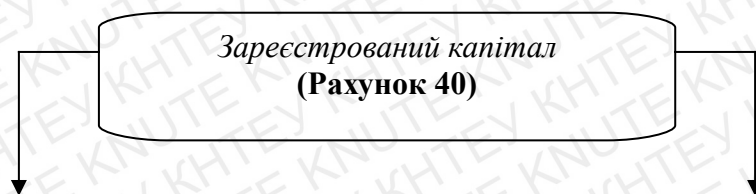
Рис. 2.1. Переваги і недоліки оборотних та необоротних активів підприємства

Таким чином, у діяльності підприємства активи відіграють дуже важливу роль, адже без них виробництво товарів, різного виду продукції та надання послуг було б неможливим. Активи підприємства забезпечують безперервний виробничий процес, тому достовірне їх відображення в балансі є необхідним для контролю, а саме визначення потрібного обсягу оборотних і необоротних активів, визначення їхньої вартості та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Найголовнішим елементом джерел фінансування підприємства на стадії його створення та функціонування є зареєстрований капітал. Зареєстрований капітал підприємства, відповідно до Плану рахунків, відображається на рахунку 40 "Зареєстрований капітал". Цей рахунок призначено для обліку та узагальнення інформації про стан та рух статутного капіталу підприємства.

За кредитом рахунка 40 "Зареєстрований капітал", згідно з Інструкцією №291, відображається збільшення статутного капіталу, за дебетом - його зменшення (вилучення) (рис. 2.2). Сальдо на цьому рахунку має відповідати розміру статутного капіталу, який зафіксовано в установчих документах підприємства.

Бухгалтерський облік статутного капіталу починається з дня реєстрації підприємства в державному реєстрі суб'єктів підприємницької діяльності. Аналітичний облік статутного капіталу ведеться по кожному засновнику.

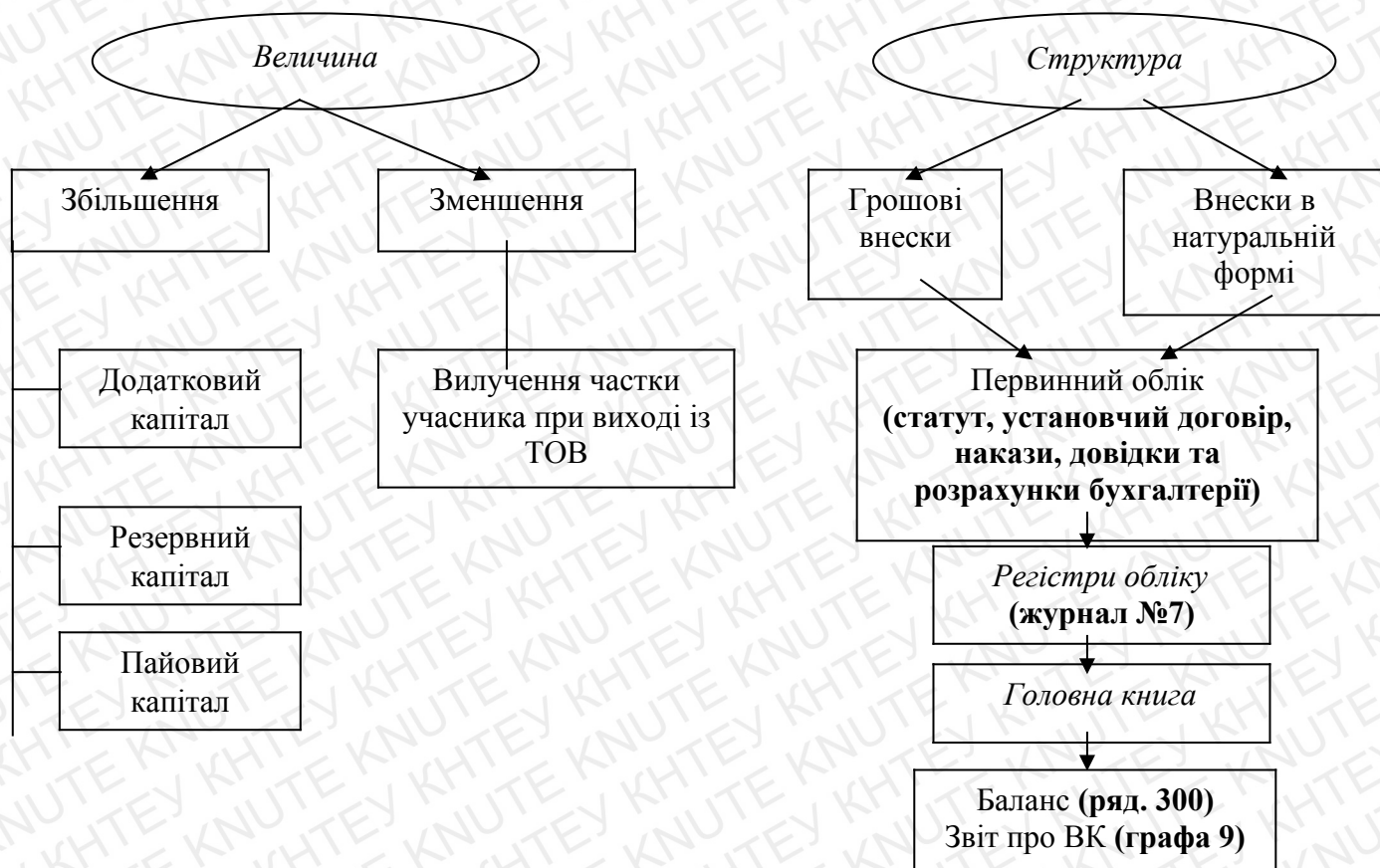

Рис. 2.2. Загальна схема формування капіталу підприємства

З рахунком 40 безпосередньо пов'язаний рахунок 46 "Неоплачений капітал". Необхідність в існуванні такого рахунка (46 "Неоплачений капітал") пов'язана зі специфікою формування статутного капіталу. Тому, що засновники, прийнявши рішення про утворення підприємства, визначивши розмір його статутного капіталу і частку кожного засновника, тобто зобов'язання внести на баланс підприємства будь-які активи (кошти, обладнання, інвентар, запаси, цінні папери та інше) не зобов'язані в той же день такі внески здійснити. Передача активів на баланс підприємства як внесок у його зареєстрований капітал може відбутися набагато пізніше, а може і зовсім не відбутися, якщо який-небудь засновник не виконає своїх зобов'язань. Для обліку ось такого, неоплаченого капіталу і призначений рахунок 46 (рис 2.3.).

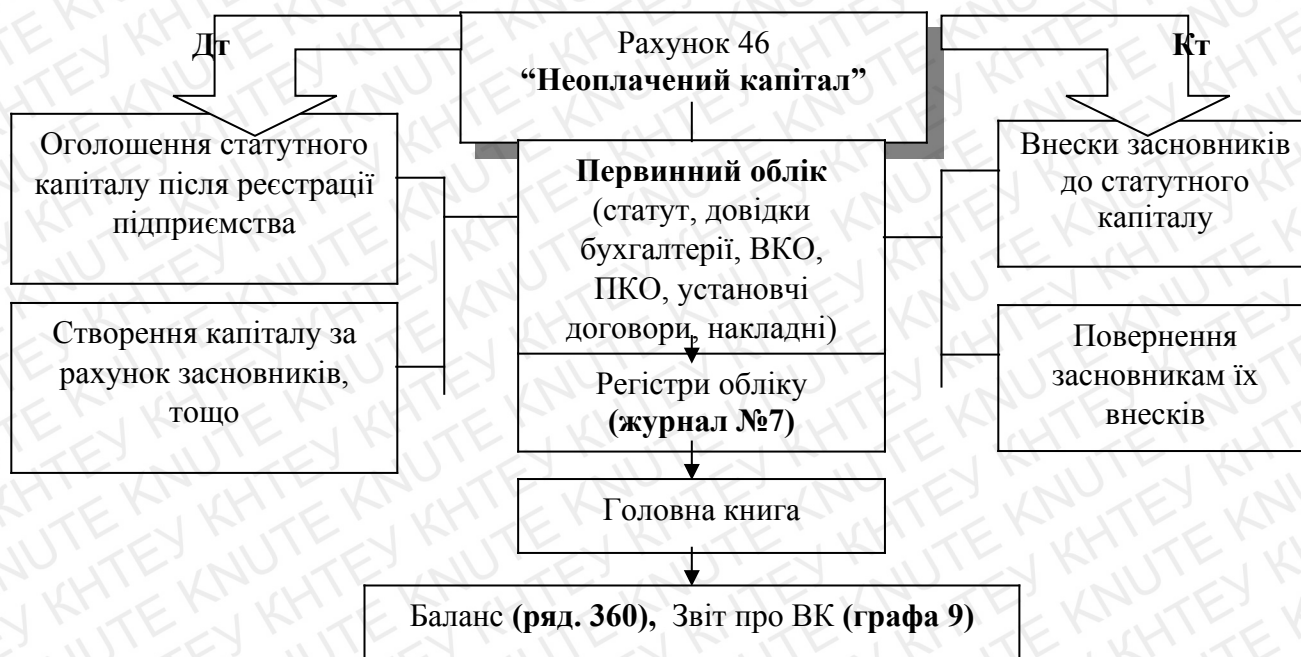

Рис. 2.3. Загальна схема бухгалтерського обліку неоплаченого капіталу

По цілком зрозумілим причинам, у момент утворення підприємства весь зареєстрований капітал буде неоплаченим. Тому найперша проводка по утвореному підприємству має наступну кореспонденцію Д46 К40 на всю суму статутного капіталу, зазначену в установчих документах. Таким чином, по дебету рахунка 46 відображується неоплачений зареєстрований капітал, а точніше заборгованість засновників по внесках у зареєстрований капітал підприємства. Відповідно по кредиту рахунка 46 - погашення засновниками такої заборгованості. Здійснення засновниками підприємства внесків у його зареєстрований капітал (погашення заборгованості) може здійснюватися різними активами. Та частина коштів, яка, відповідно до вимог законодавства, зараховується на тимчасовий рахунок підприємства ще до його реєстрації, не може вважатися внеском у зареєстрований капітал підприємства, оскільки самого підприємства (де юре) на той момент ще не існує.

У квітні 2008 року було утворене ПП «Атрем-Х» зі статутним капіталом 20000,00 грн.

Протягом 2008 року, відповідно до установчого договору і статуту підприємства, засновники здійснювали внески в зареєстрований капітал підприємства різними активами і цілком погасили свою заборгованість перед підприємством за даними внескам. Відображення даних операцій на рахунках бухгалтерського обліку в ПП «Атрем-Х» наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Кореспонденція рахунків з обліку внесків засновників до статутного капіталу

Зміст операції	Бухгалтерський облік	
	Д-т	К-т
1	2	3
Сформовано зареєстрований капітал новоствореного підприємства з часткою участі:		
А) фізичної особи №1	461	40
Б) фізичної особи №2	462	40
В) фізичної особи №3	463	40
Внесені на розрахунковий рахунок новоствореного підприємства фізичною особою №1 кошти у виді внеску в зареєстрований капітал.	301	461
Фізичною особою №3 передані на баланс новоствореного підприємства основні засоби як внесок у зареєстрований капітал	152	463
Фізичною особою № 2 передані на баланс новоствореного підприємства:		
А) Сировина і матеріали	201	462

Б) Паливо	203	462
В) будівельні матеріали	205	462
Фізичною особою № 1 передані на баланс новоствореного підприємства:		
А) Товари	28	461
Б) Нематеріальні активи	12	461
Внесені в касу новоствореного підприємства фізичною особою №3 кошти у вигляді внеску в зареєстрований капітал.	301	463

Кореспонденція рахунків обліку статутного капіталу ПП «Атрем-Х» повністю відповідає кореспонденції за законодавством.

Фінансова звітність забезпечує такі інформаційні потреби користувачів:

- щодо придбання, продажу цінних паперів та володіння ними;
- участі в капіталі підприємства;
- оцінювання якості управління;
- оцінювання здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання;
- забезпеченості зобов'язань підприємства;
- регулювання діяльності підприємства;
- прийняття інших рішень.

Розглянемо більш детально форми фінансової звітності, які використовуються при проведенні фінансового аналізу.

Баланс є звітом про фінансовий стан підприємства, який фіксує на певну дату величину його активів, зобов'язань і власного капіталу. Норми П(С)БО 2 «Баланс» відносяться до балансів підприємств всіх форм власності, окрім банків і бюджетних установ. Баланс складається виключно на основі вивіренних оборотів і залишків на кінець періоду по всіх синтетичних рахунках. При цьому повинні бути приведені бухгалтерські записи по докочаних операціях, закриті всі операційні рахунки, виявлені фінансові результати і оформлені проводки по податках.

Звіт про фінансові результати містить інформацію про доходи, витрати і прибутки (збитки) підприємства, які є результатом діяльності на певну дату. Головною особливістю даного звіту є те, що в ньому фінансові результати формуються по видах діяльності – операційній (основній) і звичайній. Основна діяльність відображає операції, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції, робіт, послуг. Звичайна діяльність об'єднує операційну і доходи від участі в капіталі, дивіденди, відсотки і інші надходження від фінансових інвестицій і їх реалізації, доходи від продажу необоротних активів і майнових комплексів, а також інші доходи, не пов'язані з операційною діяльністю підприємства. Звіт про фінансові результати включає також надзвичайні витрати і доходи, в яких відповідно показуються збитки від надзвичайних подій (стихійні лиха, пожежі, техногенні аварії тощо), включаючи витрати на їх попередження і доходи від інших операцій, що відповідають визначенню надзвичайних подій.

Звіт про рух грошових коштів відображає надходження і витрату грошових ресурсів підприємства в звітному і попередньому періодах в результаті операційної, фінансової і інвестиційної діяльності. При цьому під фінансовою розуміється діяльність, яка приводить до змін розміру і складу власного і позикового капіталу. Інвестиційною, визнається діяльність, пов'язана з придбанням або реалізацією тих необоротних активів, а також фінансових інвестицій, які не є частиною еквівалентів грошових коштів, тобто високоліквідних і вільно конвертованих фінансових вкладень.

Звіт про власний капітал розкриває інформацію про зміни у складі власного капіталу підприємства в звітному періоді під впливом різних чинників. Динаміка відображається по всіх статтях власного капіталу, які приведені в першому розділі пасиву балансу.

Від точної ідентифікації фінансового стану підприємства, від правильного вибору вимірювачів його прояву, тобто системи індикаторів, залежить ступінь адекватності оцінювання та аналізу фінансово-економічних процесів підприємства. На підприємстві необхідно постійно здійснювати моніторинг фінансово-економічних процесів із метою виявлення ознак їх нарощування або

виснаження. У процесі проведення моніторингу фінансово-економічних процесів обов'язково необхідно враховувати галузеві особливості та стадію життєвого циклу, на якому знаходиться підприємство.

Основними джерелами інформації для проведення оцінювання та аналізу фінансового стану, фінансових результатів, ефективності використання фінансових ресурсів, кредитоспроможності, інвестиційної привабливості підприємства є фінансова звітність підприємства, а саме: Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів та Звіт про власний капітал. Баланс є основою для проведення аналізу фінансового стану підприємства, а Звіт про фінансові результати дає змогу проаналізувати структуру доходів і витрат підприємства та визначити основний фінансовий результат його діяльності – прибуток [45]. Саме фінансова звітність є важливим інструментом управління фінансовими процесами та явищами на підприємстві. Основною базою для проведення фінансового аналізу на підприємстві є результати бухгалтерського обліку, який, у свою чергу, можна уявити як безперервний уніфікований процес бухгалтерського оформлення господарських операцій про стан майна та зобов'язань підприємства. Правильність та чіткість оформлення фінансової звітності є передумовою ефективно проведеного фінансового аналізу та оптимізації прийнятих управлінських рішень.

Отже, інформаційним забезпеченням фінансового аналізу активів і капіталу суб'єкта господарювання, як зовнішнім, так і внутрішнім, є різні види фінансової звітності, які складаються на підставі обґрунтованих показників фінансового обліку. На цій основі користувачам надається зручна і зрозуміла інформація для прийняття ділових фінансових рішень. Фінансові звіти, підготовлені за загальноприйнятими стандартами, надають типовий перелік інформації про діяльність підприємства, відповідають запитам більшості користувачів і надають останнім певні можливості для проведення фінансового аналізу і надання об'єктивних прогнозів. Ця інформація має бути достовірною, об'єктивною, надійною та своєчасною. Пріоритетним напрямком удосконалення інформаційного забезпечення фінансового аналізу активів і капіталу суб'єкта

господарювання, є необхідність використання фінансової звітності як основного джерела інформації.

2.2 Організаційно-інформаційна модель аналізу активів і капіталу суб'єкта господарювання

Інформаційною базою аналізу підприємства є фінансова звітність. Метою аналізу фінансових звітів – допомогти фінансовим аналітикам обґрунтувати свої фінансові плани, виявити слабкі місця у фінансових операціях підприємства, вжити відповідних заходів по виправленню становища, прийняти рішення про найефективніше вкладання коштів та ресурсів, скоригувати напрями майбутньої діяльності підприємства.

Фінансова звітність – це сукупність форм звітності, які складені за даними фінансового обліку з метою надання зовнішнім і внутрішнім користувачам узагальненої інформації про фінансовий стан у зручному і зрозумілому вигляді для прийняття цими користувачами певних ділових рішень. Складання фінансової звітності відбувається на основі Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(с)БО) № 1,6-12.

Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Метою фінансової звітності є надання користувачеві для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

Фінансова звітність складається з балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до звітів. Звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік. Баланс підприємства складається на кінець останнього дня звітного періоду.

Дані фінансової звітності є основою не тільки для оцінки результатів звітного періоду, а й для їх прогнозування.

Основним джерелом інформації для фінансового аналізу підприємства є бухгалтерський баланс (форма № 1). Бухгалтерський баланс – це найбільш інформативна форма для аналізу фінансового стану, найважливіша форма фінансової звітності, звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Метою складання балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату.

У балансі відображаються активи, зобов'язання та власний капітал підприємства. Підсумок активів дорівнює сумі зобов'язань та власного капіталу. Актив відображається в балансі за умови, що оцінка його може бути достовірно визначена і очікується отримання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з його використанням. Зобов'язання відображаються в балансі, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Власний капітал відображається в балансі одночасно з відображенням активів або зобов'язань, які призводять до його зміни.

Метою складання звіту про рух грошових коштів – є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулися у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період. У звіті про рух грошових коштів наводяться дані про рух грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Якщо рух грошових коштів у результаті однієї операції включає суми, які належать до різних видів діяльності, то ці суми слід наводити окремо у складі відповідних видів діяльності. Внутрішні зміни у складі грошових коштів до звіту про рух грошових коштів не включаються.

Рух грошових коштів у результаті операційної діяльності визначається шляхом коригування прибутку (збитку) від звичайної діяльності до оподаткування на суми:

- Змін запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості, пов'язаної з операційною діяльністю протягом звітного періоду;
- Наведені в негрошових статтях;
- Наведені в статтях, які пов'язані з рухом грошових коштів у результаті інвестиційної та фінансової діяльності.

Рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності визначається на основі аналізу змін у статтях розділу балансу “Необоротні активи” та статті “Поточні фінансові інвестиції”.

Рух грошових коштів у результаті фінансової діяльності визначається на основі змін у статтях балансу за розділом “Власний капітал” та статтях, пов’язаних з фінансовою діяльністю, у розділах балансу: “Забезпечення наступних витрат та платежів”, “Довгострокові зобов’язання”.

Метою складання звіту про власний капітал є розкриття інформації про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

В процесі фінансового аналізу, аналітичної обробки економічної інформації застосовується ряд спеціальних способів і прийомів. Вони ще більше розкривають специфічність метода фінансового аналізу, відображають його системний, комплексний характер. Системність у фінансовому аналізі обумовлюється тим, що господарські процеси розглядаються як різноманітні, складні сукупності, що складаються з взаємопов’язаних сторін і елементів. В ході такого аналізу виявляються і вивчаються зв’язки між сторонами і елементами, встановлюється, яким чином ці зв’язки призводять до єдності процесу, який вивчається, в його цілісності.

Практика фінансового аналізу виробила основні правила аналізу фінансових звітів. Серед них можна виділити такі основні:

1. горизонтальний (тимчасовий) аналіз – порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом;
2. вертикальний (структурний) аналіз – визначення структури підсумкових фінансових показників з виявленням впливу кожної позиції звітності на результат в цілому.

У фінансовому аналізі використовуються такі спеціальні прийоми:

1. порівняння;
2. групування та узагальнення;
3. розрахунок коефіцієнтів;
4. розчленування загальних показників;
5. розрахунок середніх та відносних показників;
6. балансове зіставлення;
7. розрахунок рядів динаміки;

8. графічне зображення величин, що аналізуються;
9. ланцюгові підстановки;
10. індекси;
11. економічно-математичні методи.

Чіткої, єдиної класифікації прийомів фінансового аналізу досі не існує. Тому розглянемо найбільш поширені. Із сукупності спеціальних методичних прийомів фінансового аналізу можна виокремити неформалізовані і формалізовані.

Неформалізовані прийоми аналізу базуються на логічній оцінці описання аналітичних процедур без використання жорстких взаємозв'язків та залежностей досліджуваних явищ. Ці методи характеризуються певним суб'єктивізмом, оскільки базуються на знаннях, досвіді, інтуїції спеціалістів. До цих методів відноситься, насамперед, метод Делфі, методи генерування ідей тощо.

Формалізовані прийоми аналізу ґрунтуються на чітко встановлених, жорстких взаємозв'язках між досліджуваними показниками. Якщо неформалізовані прийоми відносяться переважно до якісних методів, то формалізовані можна віднести до кількісних прийомів аналізу. До кількісних методичних прийомів можна віднести:

1) статистичні:

- зведення і групування;
- абсолютні і відносні величини;
- середні величини;
- ряди динаміки;
- індекси;
- таблиці і графіки.

2) стохастичні методи

- кореляційно-регресійний аналіз;
- дисперсійний аналіз;
- коваріаційний аналіз;
- компонентний аналіз.

3) економіко-математичні методи:

- методи дослідження операцій;
- теорія ігор;
- теорія масового обслуговування;
- теорія графів.

Фінансовий аналіз, особливо факторний, ґрунтується на взаємозв'язках, взаємозалежностях окремих показників, які утворюють моделі.

Одним із засобів фінансового аналізу є розробка його організаційно-інформаційної моделі, яка об'єднує питання організації аналізу та його інформаційне забезпечення, що мають бути вирішені на попередньому етапі аналізу будь-якого об'єкту фінансово-господарської діяльності підприємства.

Організаційні питання, які вирішуються на рівні розробки моделі фінансового аналізу торкаються об'єктів, суб'єктів і методу аналізу.

Інформаційні питання включають в себе створення інформаційної бази підприємства для аналізу: відбір джерел інформації, інформаційне забезпечення, розробка системи показників. Одним з найважливіших принципів створення інформаційної бази є забезпечення повноти та достовірності інформації про досліджуваний об'єкт.

Організаційно-інформаційна модель являє собою характеристику об'єктів, суб'єктів, показників, інформаційної бази, методичних прийомів аналізу і узагальнення результатів (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Організаційно-інформаційна модель аналізу активів підприємства

<i>1. Мета і завдання аналізу активів</i>	
<i>1.1. Мета</i>	<i>1.2. Завдання</i>
1	2

Метою аналізу економічного потенціалу підприємства є пошук шляхів і резервів зростання його ринкової вартості, поліпшення структури активів та пасивів і забезпечення на цій основі високої фінансової стійкості та платоспроможності	Оцінка структури активів і пасивів підприємства. - Аналіз динаміки активів і пасивів за складом і структурою. - Аналіз руху та ефективності використання активів підприємства - Аналіз джерел фінансування підприємства - Аналіз фінансової стійкості та платоспроможності підприємства - Аналіз рентабельності та ділової активності підприємства
2. Об'єкти і суб'єкти аналізу активів	
2.1. Об'єкти	2.2. Суб'єкти
Активи в цілому та за видами Власний капітал в цілому та за видами Позиковий капітал в цілому та за видами Чинники, що спричинили зміну економічного потенціалу Чинники, що вплинули на фінансову стійкість та платоспроможність Чинники, що вплинули на рентабельність та ділову активність підприємства	Вищі посадові особи підприємства Економічні служби підприємства Керівники функціональних та структурних підрозділів підприємства Власники та акціонери. Зовнішні користувачі інформації
3. Система економічних показників аналізу активів	
3.1. Абсолютні вартісні показники	3.2. Відносні показники
Залишки та обороти з надходження і витрачання (використання) активів в цілому та за їх видами - Залишки та обороти з надходження і витрачання (вилучення) власного капіталу в цілому та за його видами - Залишки та обороти з надходження і погашення зобов'язань в цілому та за їх видами - Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - Чистий прибуток підприємства - Абсолютні показники динаміки	Відносні показники структури активів, власного капіталу та зобов'язань - Відносні показники динаміки активів, власного капіталу та зобов'язань - Відносні показники інтенсивності процесів (Коефіцієнти оборотів: з надходження і витрачання ресурсів; з утворення та вилучення власного капіталу; з утворення та погашення зобов'язань. Коефіцієнти фінансової стійкості та платоспроможності. Коефіцієнти рентабельності та ділової активності)
4. Інформаційне забезпечення аналізу активів	
4.1. Зовнішня інформація	4.2. Внутрішня інформація
(а) Правова. (б) Нормативна. (в) Довідкова	(а) Планова. (б) Фактографічна
Продовження табл. 2.5	
5. Спеціальні методичні прийоми обробки економічної інформації	
5.1. Методичні прийоми аналізу	5.2. Методичні прийоми контролю
(а) Групування. (б) Порівняння. (в) Розрахунок відносних і середніх показників. (г) Деталізація. (д) Елімінування	Методи обробки динамічних рядів Методи регресійно-кореляційного аналізу Методи моделювання
6. Узагальнення і реалізація результатів аналізу капіталу	
6.1. Узагальнення результатів	6.2. Реалізація результатів

<p>Систематизація інформації</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кількісна оцінка втрачених можливостей збільшення економічного потенціалу та підвищення фінансової стійкості і платоспроможності підприємства - Кількісна оцінка потенційного збільшення економічного потенціалу та підвищення фінансової стійкості і платоспроможності підприємства - Оцінка вірогідності прогнозованих показників - Розробка багатоваріантних заходів щодо поліпшення фінансового стану підприємства у майбутньому періоді - Оформлення результатів аналізу і передача їх в управлінські структури для реалізації запропонованих заходів 	<p>Оцінка заходів щодо збільшення економічного потенціалу та підвищення фінансової стійкості і платоспроможності підприємства з точки зору найбільшої відповідності фінансовій стратегії підприємства</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вибір оптимального варіанту заходів щодо поліпшення фінансового стану підприємства - Прийняття рішення щодо реалізації обраного варіанту заходів - Доведення прийнятого рішення до виконавців - Забезпечення контролю за виконанням прийнятих рішень
---	---

Послідовна реалізація елементів наведеної вище організаційно-інформаційної моделі аналізу економічного потенціалу підприємства забезпечує досягнення поставленої мети.

1. Важливим джерелом нормативної інформації щодо фінансового стану є затверджені наказом Міністерства фінансів План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про його застосування, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, зокрема, П(С)БО 7 "Основні засоби", П(С)БО 8 "Нематеріальні активи", П(С)БО 9 "Запаси", П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість", П(С)БО 11 "Зобов'язання", П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції" та деякі інші документи. [13, с.156].

2. Планова інформація стосовно економічного потенціалу формується безпосередньо на підприємстві, виходячи з потенційних можливостей його розвитку, вимог чинного законодавства та відповідних нормативних документів і міститься у фінансових планах, бізнес-планах, інвестиційних проектах, кошторисах.

У наведеній організаційно-інформаційній моделі економічні показники розподілено на дві групи (абсолютні та відносні показники), які відображають рух інформаційних потоків у системі управління.

Важливим елементом організаційно-інформаційної моделі є методичне забезпечення аналізу економічного потенціалу підприємства. Методичні прийоми, які включено до моделі, дозволяють здійснити загальний та факторний аналіз динаміки об'єкта дослідження, а також аналіз фінансових коефіцієнтів, що визначають фінансову стійкість, платоспроможність, рентабельність та ділову активність підприємства.

Організаційно-інформаційна модель аналізу капіталу підприємства (табл. 2.2.2) може бути побудована у складі загальної моделі аналізу стану або розроблена виключно для вирішення контрольньо-аналітичних завдань в управлінні джерелами фінансування. В обох випадках модель передбачає визначення мети і завдань, суб'єктів і об'єктів дослідження, системи показників, інформаційного та методичного забезпечення аналізу і контролю джерел фінансування: у першому випадку ці елементи розробляються у складі загальної моделі дослідження фінансового стану, у другому – відокремлюються і розглядаються як відносно самостійні.

Таблиця 2.6

Організаційно-інформаційна модель аналізу капіталу підприємства

1. Мета і завдання аналізу капіталу	
1.1. Мета	1.2. Завдання
1	2
(а) Метою аналізу капіталу є пошук напрямів і кількісне обчислення резервів зростання ринкової вартості підприємства на основі розвитку джерел його фінансування та оптимізації їх вартості. (б) Метою контролю капіталу є перевірка відповідності чинному законодавству і забезпечення виконання управлінських рішень стосовно формування, розміщення і використання капіталу, своєчасне усунення відхилень у ході виконання цих рішень, запобігання кризовим ситуаціям і банкрутству підприємства	(а) Основні завдання аналізу капіталу: оцінка економічного потенціалу; аналіз руху власного капіталу і зобов'язань; оцінка рентабельності та інтенсивності використання капіталу; оптимізація вартості капіталу; оцінка фінансової стійкості та платоспроможності; оцінка фінансових ризиків і потенційного банкрутства підприємства. (б) Основні завдання контролю капіталу: перевірка відповідності складу і структури капіталу стратегічним напрямам розвитку підприємства; забезпечення виконання управлінських рішень щодо формування, розміщення і використання капіталу, своєчасне усунення відхилень у ході виконання цих рішень, запобігання кризовим ситуаціям і банкрутству підприємства
2. Об'єкти і суб'єкти аналізу капіталу	
2.1. Об'єкти	2.2. Суб'єкти
(а) Власний капітал. (б) Зобов'язання. (в) Чинники, що обумовили зміну: - величини і структури капіталу; - фінансової стійкості та платоспроможності; - рентабельності капіталу підприємства	(а) Вищі посадові особи підприємства. (б) Економічні та контрольньо-ревізійна служби підприємства. (в) Керівники функціональних та структурних підрозділів підприємства. (г) Власники та акціонери. (д) Зовнішні користувачі інформації
3. Система економічних показників аналізу капіталу	
3.1. Абсолютні вартісні показники	3.2. Відносні показники

<p>(а) Залишки та обороти з надходження і витрачання (вилучення) власного капіталу.</p> <p>(б) Залишки та обороти з надходження і погашення зобов'язань.</p> <p>(в) Доход від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).</p> <p>(г) Чистий прибуток підприємства.</p> <p>(д) Абсолютні показники динаміки</p>	<p>(а) Відносні показники структури власного капіталу та зобов'язань.</p> <p>(б) Відносні показники динаміки власного капіталу та зобов'язань.</p> <p>(в) Відносні показники інтенсивності процесів (коефіцієнти оборотів: з утворення та вилучення власного капіталу; з утворення та погашення зобов'язань; коефіцієнти фінансової стійкості та платоспроможності; коефіцієнти рентабельності капіталу; коефіцієнти ділової активності)</p>
4. Інформаційне забезпечення аналізу капіталу	
4.1. Зовнішня інформація	4.2. Внутрішня інформація
<p>(а) Правова.</p> <p>(б) Нормативна.</p> <p>(в) Довідкова</p>	<p>(а) Планова.</p> <p>(б) Фактографічна</p>
5. Спеціальні методичні прийоми обробки економічної інформації	
5.1. Методичні прийоми аналізу	5.2. Методичні прийоми аналізу
<p>(а) Групування.</p> <p>(б) Порівняння.</p> <p>(в) Розрахунок відносних і середніх показників.</p> <p>(г) Деталізація.</p> <p>(д) Елімінування</p>	<p>(а) Методи суцільного спостереження.</p> <p>(б) Статистичні (техніко-економічні) розрахунки.</p> <p>(в) Методи економічного аналізу.</p> <p>(г) Методи дослідження документів.</p> <p>(д) Моделювання.</p> <p>(е) Методи експертизи.</p> <p>(ж) Групування результатів аналізу</p> <p>(з) Документування результатів контролю</p>
6. Узагальнення і реалізація результатів аналізу капіталу	
6.1. Узагальнення результатів	6.2. Реалізація результатів
<p>(а) Систематизація інформації.</p> <p>(б) Визначення недоліків в управлінні капіталом та причин їх утворення.</p> <p>(в) Кількісна оцінка резервів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розвитку джерел фінансування; • підвищення фінансової стійкості і платоспроможності підприємства; • підвищення активів і капіталу; • підвищення ділової активності підприємства. <p>(г) Оцінка вірогідності прогнозованих показників.</p> <p>(д) Розробка багатоваріантних заходів щодо поліпшення фінансового стану підприємства у майбутньому періоді.</p> <p>(е) Оформлення результатів аналізу і контролю та передача їх в управлінські структури для реалізації запропонованих заходів</p>	<p>(а) Оцінка розроблених заходів за варіантами з точки зору найбільшої відповідності фінансовій стратегії підприємства.</p> <p>(б) Вибір оптимального варіанту заходів щодо поліпшення фінансового стану підприємства.</p> <p>(в) Прийняття рішень щодо реалізації обраного варіанту заходів.</p> <p>(г) Доведення прийнятих рішень до виконавців.</p> <p>(д) Забезпечення контролю за виконанням прийнятих рішень</p>

До пошуку і використання додаткових джерел фінансування суб'єкти підприємництва вдаються з різних причин, найголовнішими з яких є:

- необхідність забезпечення технічного розвитку шляхом пріоритетного фінансування впровадження сучасних технологій виробництва продукції (реалізації товарів, робіт, послуг);
- необхідність створення додаткового ресурсного потенціалу з метою збільшення обсягів виробництва і продажу продукції та забезпечення на цій основі зростання доходу від її реалізації;
- диверсифікація видів діяльності з метою підвищення конкурентоспроможності підприємства шляхом фінансування додаткових (неосновних) напрямів діяльності (у тому числі інвестиційної і фінансової).

Аналіз капіталу мають сприяти отриманню суб'єктом управління необхідної інформації щодо наявності та руху фінансових ресурсів з метою оцінки доцільності, правомірності та ефективності здійснення відповідних фінансово-господарських операцій, виходячи з характеру економічних ситуацій, що обумовлюють необхідність прийняття тих чи інших управлінських рішень.

Отже, під час фінансового аналізу можуть використовуватись найрізноманітніші прийоми, методи та моделі аналізу. Їх кількість і широта застосування залежать від конкретних цілей аналізу та визначаються його завданнями в кожному окремому випадку.

2.3 Напрями удосконалення інформаційного забезпечення аналізу активів і капіталу суб'єкта господарювання

Розробка та прийняття управлінських рішень є складним процесом, здійснення якого повинне спиратися, перш за все, на достовірну та всеосяжну інформацію на всіх рівнях управління. У зв'язку з цим особливу роль відіграє саме інформаційне забезпечення системи управління підприємством, ефективність якої визначає кінцеву результативність функціонування. Ефективне управління складовими системи інформаційного забезпечення може створити умови для максимально ефективного використання інформації, яка є в розпорядженні підприємства, для досягнення його стратегії та поточних цілей, підвищення ринкової вартості підприємства та отримання конкурентних переваг в умовах динамічного ринкового середовища (табл.2.3).

Таблиця 2.3

Напрями удосконалення інформаційного забезпечення суб'єкта господарювання

Напрями удосконалення інформаційного забезпечення	Вхідна інформація	Показники	Напрями використання результатів
Відповідність системи інформаційного забезпечення потребам користувачів	Галузь діяльності підприємства, обсяги капіталовкладень	Витрати на розробку та впровадження системи інформаційного забезпечення	Встановлення відповідності потребам та можливостям користувачів
Технічний аналіз впровадження системи інформаційного	Технологічні особливості, ресурсне забезпечення, інфраструктура	Ступінь відпрацьованості технології. Рівень ресурсних обмежень	Дослідження наявності зовнішніх перешкод діяльності підприємства
Аналіз впливу зовнішнього середовища	Фактори зовнішнього середовища, які	Оцінка впливу факторів зовнішнього	

	мають вплив на побудову та використання системи інформаційного забезпечення	середовища на побудову та використання системи інформаційного забезпечення	
Аналіз впливу внутрішнього середовища	Фактори внутрішнього середовища, які мають вплив на побудову системи інформаційного забезпечення	Оцінка впливу факторів внутрішнього середовища на побудову та використання системи інформаційного забезпечення	Розробка пропозицій щодо підсилення та усунення негативного впливу окремих факторів
Аналіз фінансового стану підприємства при розробці та впровадженні системи інформаційного забезпечення	Дані бухгалтерського та фінансового обліку	Ліквідність, платоспроможність, оборотність капіталу, рентабельність	Динаміка показників фінансового стану та можливості впровадження системи інформаційного забезпечення для оцінки економічного потенціалу підприємства
Фінансова спроможність підприємства при розробці та впровадженні системи інформаційного забезпечення	План фінансування розробки та впровадження інформаційного забезпечення	Витрати на розробку та впровадження системи інформаційного забезпечення	Оцінка фінансової спроможності при розробці та впровадженні системи інформаційного забезпечення

Ефективне управління складовими системи інформаційного забезпечення може створити умови для максимально ефективного використання інформації, яка є в розпорядженні підприємства, для досягнення його стратегії та поточних цілей, підвищення ринкової вартості підприємства та отримання конкурентних переваг в умовах динамічного ринкового середовища. Для детального аналізу системи інформаційного забезпечення є підсистема дослідження економічного потенціалу підприємства. Дослідження фахових джерел дало можливість прийти до висновку, що аналіз фінансового стану підприємства здійснюється на підставі оцінки та розрахунку показників, що характеризують: наявність і розміщення капіталу, ефективність та інтенсивність його використання; оптимальність структури пасивів; фінансову незалежність і ступінь фінансового ризику; оптимальність структури активів і ступінь виробничого ризику; оптимальність структури джерел формування оборотних активів; платоспроможність та інвестиційну привабливість; ризик банкрутства (неспроможності); запас фінансової стійкості [79; 99; 142].

Програмні продукти для аналізу фінансової діяльності, які представлені на ринку, зробили значний внесок у полегшення здійснення аналітичної роботи, пов'язаної із розрахунком фінансових коефіцієнтів, що дає змогу отримати додатковий час для інтерпретації результатів аналізу ситуації, в якій знаходиться підприємство. Однак недоліком таких програм є їхня висока вартість.

Присутність аналітичних комп'ютерних програм на ринку не знімає потреби у формуванні конкретних вимог до розробників програмного забезпечення з аналізу фінансової діяльності, яке б відповідало принципам системності, комплексності, оперативності та динамічності. Складність вирішення проблем аналізу господарської діяльності в комп'ютерному середовищі визначена різноманітністю його видів і завдань, особливостями її організаційно-методичного забезпечення, тому необхідно визначити основні функціональні можливості програмних продуктів для аналізу діяльності підприємства [38].

Застосування комп'ютерних технологій підвищує результативність фінансового аналізу. Це досягається за рахунок скорочення термінів його проведення, можливостей використання великої кількості інформації про фінансово-господарську діяльність, скорочення помилок при розрахунках, використання методів моделювання та оптимізації, практично нездійснених вручну і традиційними методами.

Фінансовий аналіз у комп'ютерному середовищі став невід'ємною частиною професії економіста, бухгалтера, фінансиста. Нині існують такі програми, за допомогою яких можна не лише постійно інформувати менеджмент компанії про її роботу, а й ухвалювати ефективні управлінські рішення [48].

На сьогодні на ринку комп'ютерних програм є універсальні аналітичні програми і спеціальні, що використовуються в окремих галузях економіки. Більшість користувачів віддають перевагу універсальним комп'ютерним програмам унаслідок їх достатньо легкої настройки і адаптації до особливостей бухгалтерського обліку в різних галузях. Яскравими представниками таких програмних продуктів є «ІНЕК-АФСП», «Audit Expert», «БЕСТ-Ф». Серед спеціальних аналітичних програм досить відомими є «ІНЕК-аналітик», «ІНЕК-інвестор», «Project Expert», які дозволяють здійснити розробку бізнес-планів та інвестиційних проектів, а також провести оцінку їх економічної ефективності. Порівняльна характеристика деяких програмних продуктів наведена в табл. 2.6. Їх функціональні можливості згруповано в табл. 2.7.

Значні переваги серед програм, які використовуються у фінансовому аналізі, мають ті інформаційні системи, які дозволяють користувачеві змінювати алгоритми розрахунку показників і навіть створювати власні методики зі своїм набором розрахункових індикаторів. Це значно розширює рамки використання системи, але, з погляду розробників, значно ускладнює створення системи і, отже, підвищує її вартість [135, с. 311-314].

Таблиця 2.6

**Порівняльні характеристики аналітичних можливостей
програмних продуктів**

--	--	--	--	--	--

**За даними [48].*

На основі аналізу, виконаного за даними таблиці, можна виокремити програми «ИНЕК-Аналітик» і «Audit Expert». Ці програми є досить відомими. Окрім розрахунку коефіцієнтів і побудови графіків, містять велику кількість модулів для аналізу фінансового стану, прогнозування банкрутства, можливості залучення кредитів. Але слід зауважити, що можливість придбати ці програмні продукти мають тільки великі організації, для яких їх ціна є прийнятною. Для менших організацій можна порекомендувати програми «Фінансовий аналіз + Оцінка бізнесу» і «Excel Financial Analysis». Хоча знову слід зазначити, що сьогодні є величезна кількість подібних програмних комплексів, так що організація сама повинна обрати найбільш оптимальний програмний продукт.

Таблиця 2.7

Функціональні можливості зарубіжних комп'ютерних програм для аналізу господарської діяльності

Компанія-розробник	Назва програмного продукту	Функціональне призначення
SAS, США	«Marketing Optimization»	Автоматизація зовнішніх факторів аналізу
ABC Technologies Inc., США	«Oros Analytics»	Обробка даних, що надходять з ERP- і CRM-систем та їхня консолідація. Прийняття тактичних і стратегічних рішень на основі узагальненої моделі
Alcar Group Inc., США	«Alcar Financial System»	Фінансова модель, що редагується, для кожного підрозділу компанії і дочірніх компаній. Консолідація фінансової інформації (стандартизовані дані). Прийняття тактичних і стратегічних рішень на основі узагальненої моделі
Business Resource Software Inc., США	«Alcar Financial System»	Фінансова модель, що редагується, для кожного підрозділу компанії і дочірніх компаній. Консолідація фінансової інформації. Прийняття тактичних і стратегічних рішень на основі узагальненої моделі
Business Resource Software Inc., США	«Business Insight»	Автоматизований аналіз діяльності підприємства і його позиції на ринку
Decisive Tools, LLC, США	«iDecide 2000»	Побудова імітаційних моделей процесів у вигляді діаграм. Аналіз ризиків прийняття рішень із використанням методу Монте-Карло
Essential Software, США	«Advanced Financial Statement Analysis»	Аналіз фінансової звітності з можливістю побудови фінансових прогнозів

**За даними [52; 128].*

Проведено дослідження функціональних можливостей українських та зарубіжних комп'ютерних програм для аналізу господарської діяльності [128].

«ІНЕК – Аналітик» передбачає:

- горизонтальний і вертикальний аналіз пасивів і активів аналітичного балансу;
- показники прибутків і збитків;
- показники припливу і відтоку грошових коштів;
- показники ефективності, що характеризують рентабельність діяльності і прибутковість вкладень;
- показники платоспроможності;
- показники фінансової стійкості;
- показники ринкової оцінки підприємства;
- визначення темпів зміни цін на продукцію, послуги, товари та основні види матеріальних ресурсів і витрат;
- аналіз ефективності виробництва;
- динаміка структури собівартості, виручки, витрат обігу;
- рух продукції, ресурсів і товарів на складі;
- надходження і витрачання грошових коштів;
- точка беззбитковості і запас фінансової міцності підприємства;
- факторний аналіз динаміки прибутку;
- ефективність роботи адміністративно-управлінського персоналу підприємства і динаміка продуктивності праці персоналу;
- ефективність використання матеріально-сировинних і паливно-енергетичних ресурсів;
- розподіл непрямих витрат пропорційно прямим витратам на заробітну плату, прямим матеріальним витратам, усім прямим витратам, виручки від реалізації або обсягам виробленої продукції.

Audit Expert передбачає:

– виконання експрес-аналізу фінансового стану – у стислі терміни обрахувати на підставі поданих форм № 1 і № 2 стандартні показники ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності діяльності та ділової активності;

– проведення горизонтального (динамічного), вертикального (структурного), а також трендового аналізу фінансових даних; оцінювання ризиків втрати ліквідності, банкрутства шляхом аналізу структури балансу, якості активів як свого підприємства;

– проведення аналізу беззбитковості і факторного аналізу рентабельності власного капіталу;

– оцінювання кредитоспроможності;

– проведення регламентованого аналізу відповідно до нормативних актів контролюючих відомств;

– здійснення поглибленого аналізу на основі даних синтетичних рахунків з оборотно-сальдової відомості;

– визначення можливих варіантів подальшого розвитку підприємства шляхом складання матриці фінансових стратегій;

– розробку власної методики аналізу.

«Project Expert» передбачає:

– оцінку зміни фінансових показників проекту залежно від зміни рівня інфляції, ставок податків, витрат на персонал, величини збуту й інших вихідних даних проекту;

– дослідження чутливості показників ефективності до зміни ставки дисконтування, що дає змогу визначити стійкість проекту до коливань кон'юнктури фінансового ринку і можливих змін макроекономічних умов діяльності;

– аналіз взаємозв'язків між витратами і доходами за різних обсягів виробництва, визначення точки беззбитковості для кожного виду продукції в будь-якому розрахунковому періоді і розрахунок обсягу продажу, що покриває всі витрати на його виробництво і реалізацію;

- визначення запасу фінансової міцності й оцінювання впливу обраної структури витрат на прибуток
- розрахунок операційного важеля.

Отже, у результаті дослідження доведено, що ефективно і швидко провести фінансовий аналіз можна за умови проектування його на базі сучасних інформаційних систем. Це вимагає коректної постановки завдань, ретельного з'ясування технічних умов їх реалізації та зваженості у виборі відповідного апаратного та програмного забезпечення. Комп'ютеризація аналізу господарської діяльності на основі сучасних програмних продуктів або стандартної програми «Excel» допоможе отримати аналітикам ширше коло можливостей, а саме: надання інформації щодо фінансових результатів діяльності підприємства у табличній і графічній формах; коригування методики розрахунків і форм відображення кінцевого результату; підвищення системності аналізу, що зумовлено необхідністю чіткого визначення і формалізації аналітичних завдань під час їх вирішення в автоматичному режимі.

Також аналіз порівняльних характеристик найбільш поширених на ринку систем автоматизації фінансового аналізу показав наступне: оперативність отримуваних у процесі економічного аналізу даних для поточного і стратегічного управління і можливість керівництва своєчасно реагувати на погіршення фінансового стану підприємства знаходяться в прямій залежності від наявності сучасних інформаційних технологій для проведення фінансового аналізу на підприємстві. Найбільш ефективною організаційною формою проведення економічного аналізу в умовах комп'ютеризації є створення автоматизованих робочих місць аналітиків.

Таким чином, правильна організація облікової системи і впровадження системи стратегічного обліку власності як нового, перспективного напрямку у всіх країнах з ринковою економікою, зокрема в Україні, виступає як гарантія ефективної і стабільної роботи підприємства.

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ АКТИВІВ І КАПІТАЛУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

3.1. Принципи і логіка організації аналітичного процесу в управлінні активами і капіталом підприємства

Умовою успішного проведення фінансового аналізу є чітка організація аналітичного процесу як системи раціональних, скоординованих дій вивчення об'єкта дослідження відповідно до визначеної мети. Для підвищення ефективності проведення фінансового аналізу на підприємстві необхідно здійснити детальні планування, координацію дій, організацію та контроль усіх аспектів проведення фінансового аналізу.

Ефективність фінансового аналізу як інструмента управління залежить від дотримання принципів його організації: системності; комплексності; об'єктивності; динамічності; точності; оперативності; ефективності; прогресивності.

Організаційно аналітичний процес як технологічна сукупність складається з трьох етапів: підготовчого, аналітичної обробки та заключного (узагальнення результатів аналізу). Підготовчий етап аналітичного процесу передбачає комплекс робіт, під час яких здійснюється підготовка різної інформації до аналітичної обробки. У свою чергу, цей етап поділяють на кілька самостійних робіт. Другим етапом аналітичного процесу є аналітична обробка даних за допомогою різних методичних і технічних прийомів. На цьому етапі здійснюють комплекс розрахунків (арифметичних, логічних) і процедур, які дають змогу добути підсумкові дані для використання у підготовці управлінських рішень. Заключним етапом аналітичного процесу є узагальнення аналітичної інформації. На цьому етапі дають оцінку результату діяльності підприємства, об'єднання або їх підрозділів, готують висновки, пропозиції, спрямовані на поліпшення роботи. На кожному етапі об'єктами організації аналітичного процесу є аналітичні номенклатури, носії аналітичних номенклатур, рух носіїв аналітичної номенклатури у процесі обробки та формування показників, забезпечення аналітичного процесу. Структуру аналітичного процесу як об'єкта організації подано на рис. 3.1.

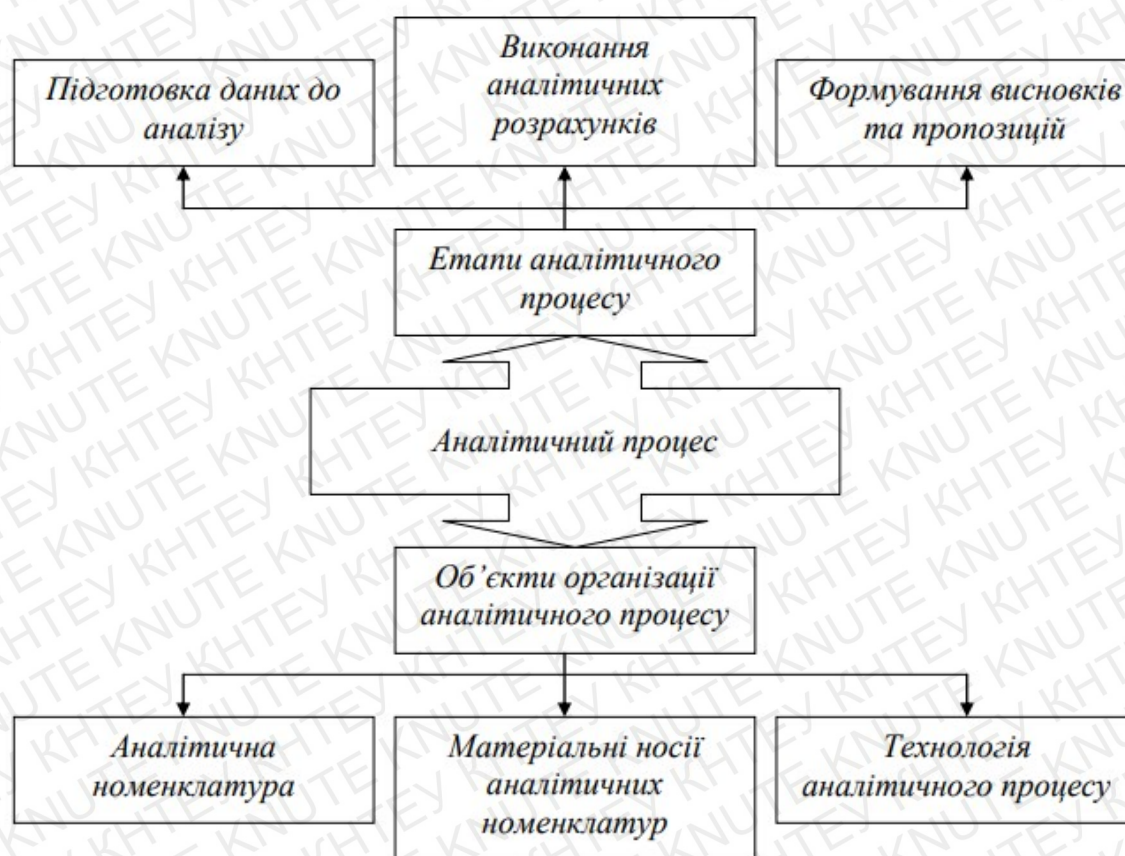

Рис. 3.1. *Структуру аналітичного процесу як об'єкта організації*

Незалежно від технічних засобів та організаційної техніки, технологія аналітичного процесу завжди складається з таких об'єктів організації: аналітичної номенклатури; форм відображення та носіїв аналітичних номенклатур і технології аналітичного процесу. Під аналітичною номенклатурою розуміють склад (перелік) даних, які містяться у нормах, нормативах, кошторисах, квотах тощо та фактично облікованих характеристиках господарських фактів, явищ та процесів – майнових об'єктів та правових суб'єктів, господарських операціях та результатах господарювання, які використовуються в аналітичному процесі для оцінювання результатів господарської діяльності, підготовки управлінських рішень. Цей перелік визначається змістом господарської діяльності конкретного підприємства, організації або їх підрозділів та формується в різні показники відповідно до вимог управління. В аналітичному процесі використовують різні за характером номенклатури, які мають натуральні та вартісні характеристики.

До аналітичних номенклатур господарства включають нормативні, планові, кошторисні, фактичні та інші дані за час, який аналізують, аналогічні дані за попередні періоди або аналогічні дані інших господарств. Під час аналізу господарської діяльності за триваліший період до складу аналітичних номенклатур включають дані за відповідні роки. Показники, застосовувані у процесі аналізу господарської діяльності, дістають не тільки з нормативних, фактичних та подібних до них джерел, а й у самому процесі аналізу. У процесі аналізу дістають проміжні аналітичні дані або показники. Наприклад, при факторному аналізі прибутку (доходу) після порівняння даних за минулий рік із даними поточного року дістають показник проміжного характеру – загальну суму збільшення (зменшення) прибутку порівняно з минулим роком. Ця величина, тобто проміжний показник, підлягає організації аналітичного процесу, а також обробці у процесі аналізу.

Система цих проміжних показників формує проміжну номенклатуру аналітичного процесу. Дані, які дістають у процесі аналізу (аналітичної обробки) і використовують у майбутньому, формують підсумкову (кінцеву, результатну) аналітичну номенклатуру.

Отже, в аналітичному процесі формуються три типи номенклатур: первинні (вхідні), проміжні та підсумкові (кінцеві, результатні). Ступінь деталізації аналітичних номенклатур завжди визначається потребами майбутнього управлінського рішення, для якого здійснювався аналіз господарської діяльності. Повнота аналізу залежить насамперед від використовуваних в аналітичному процесі показників, що передбачає окрему роботу на підготовчому етапі – їх вибір.

Вибір аналітичної номенклатури визначається характером і метою аналізу. Вибираючи систему показників аналітичного процесу, слід максимально спростувати розрахунки, обмежувати кількість показників, використовувати тільки найважливіші показники і дані всіх можливих джерел інформації. При виборі показників слід враховувати також, що кожний показник, який використовується в аналітичному процесі, має відображувати співвідношення та характеризувати як екстенсивні, так і інтенсивні процеси

В основі аналізу фінансового стану лежить дослідження його економічного потенціалу, який розглядається за двома аспектами:

1. як сукупність майна, що перебуває у розпорядженні підприємства;
2. як джерело фінансування.

Загальну характеристику активів і пасивів наведено у формі 1- балансу. В активі балансу містяться дані щодо активів підприємства, в пасиві відображено капітал. Фінансовий стан підприємства характеризується розміщенням і використанням коштів (активів) та джерелами їх формування (власного капіталу і зобов'язань), тобто пасивів. Активи - це засоби господарюючого суб'єкта, які потрібні для його функціонування у різних формах діяльності з метою одержання прибутку.

Згідно Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1

«Загальні вимоги до фінансової звітності» активи — ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Відповідно до принципів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності та міжнародними стандартами активи підприємства класифікуються за різними ознаками. Найважливіші такі ознаки :

1. За формою функціонування поділяються на матеріальні (основні засоби, незавершене виробництво, запаси готової продукції, інші матеріальні цінності), нематеріальні права на товарний знак чи товарну марку, права на використання програмних продуктів), фінансові (грошові активи у національній та іноземній валюті, всі форми дебіторської заборгованості та фінансові інвестиції).
2. За характером участі у господарському обороті активи поділяються на довготермінові (необоротні) і короткотермінові (оборотні).
3. За характером обслуговування активи поділяються на оперативні (основні виробничі засоби, нематеріальні активи операційної діяльності, оборотні операційні активи) й інвестиційні (реальні інвестиції та коротко- і довгострокові фінансові вкладення).
4. За джерелами формування активи поділяються на валові (вартість підприємства за рахунок власного капіталу) та чисті (сформовані лише за рахунок власного капіталу).
5. За рівнем ліквідності активи класифікуються залежно від можливостей їх переведення у засоби платежу. За цією характеристикою виділяють активи абсолютно ліквідні (грошові кошти в національній і іноземній валютах), високо ліквідні (короткострокові фінансові інвестиції та короткострокова дебіторська заборгованість), середньоліквідні (всі види дебіторської заборгованості, крім короткотермінової), низьколіквідні (запаси матеріальних ресурсів, незавершене виробництво, основні засоби, нематеріальні активи), неліквідні (безнадійна дебіторська заборгованість).

У цілому структура активів підприємства визначається його діяльністю і суттєво впливає на структуру фінансових ресурсів, а саме на співвідношення власних та залучених ресурсів, довгострокових і поточних зобов'язань підприємства.

Загальну характеристику зміни обсягу структури та динаміки активів ПП «Атрем-Х» за 2013-2014 рр. наведено у табл.3.1.

Характеристика зміни динаміки активів ПП «Атрем-Х» за 2013-2017 рр..

Види активів	2013 р.	2014р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення 2017 р.від							
						2013 р.		2014 р.		2015 р.		2016 р.	
						абс.,	відн.,%	абс	відн.,%	абс.	відн.,%	абс.	відн.,%
1.Необоротні активи	1 929,7	2 089,8	2 332,9	2 322,3	2 696,6	766,6	+39,72	606,8	+29,04	363,7	+15,6	374,0	+16,1
-Основні засоби	1 929,7	2 089,8	2 332,9	2 322,3	2 696,6	766,6	+39,72	606,8	+29,04	363,7	+15,6	374,0	+16,1
2Оборотні активи з них:	906,6	1 044,0	1 267,6	1 622,3	1 528,5	621,9	+68,6	484,5	+46,4	260,9	+20,6	-93,8	-5,8
-Виробничі запаси	821,7	945,5	1 157,5	1 546,6	1 419,5	597,8	+72,8	474,0	+50,1	262	+22,6	-127,1	-8,9
-Готова продукція	62,9	71,0	77,3	40,5	72,4	9,5	+15,1	1,4	+1,9	-4,9	-6,3	31,9	+78,8

-Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	4,6	7,8	7,8	5,5	6,9	2,3	+50	-0,9	-11,5	-0,9	-11,5	1,4	+25,5
-Інша поточна дебіторська заборгованість	13,7	14,6	19,6	21,2	20,5	6,8	+49,6	5,9	+40,4	0,9	+4,6	-0,7	-3,3
-Грошові кошти та їх еквіваленти	3,0	3,9	4,2	6,6	7,1	4,1	+136,7	3,2	+82,1	2,9	+69,0	0,5	+7,6
Інші оборотні активи	0,7	1,2	1,2	1,9	2,1	1,4	+200,0	0,9	+75,0	0,9	+75	0,2	+10,5
Баланс	2 836,2	3 133,8	3 600,5	3 944,6	4 225,1	1 388,5	-	1 091,3	-	624,6	-	280,2	-

У табл. 3.1 наведено дані щодо динаміки активів ПП «Артем-Х». Аналіз даних, наведених у табл. 3.1, дозволяє позитивно оцінити загальне збільшення економічного потенціалу за останні 5 років на тій підставі, що така динаміка відповідає стратегії суб'єктів підприємницької діяльності, одним з основних напрямів якої в умовах ринкової економіки є підвищення ринкової вартості активів. Зростання активів за досліджений період спостерігається майже за всіма статтями балансу. Необоротні активи за 2017 р. порівняно з 2013 р. зросли на 766,6 тис. грн. (39,72%), в 2017 р. спостерігається тенденція збільшення показника порівняно з 2014 р. на 29,04% , тобто на 606,8 тис. грн. У 2015 р. необоротні активи становили 2 332,9 тис.грн., тобто показник зменшився на 363,7 тис. грн. (15,6%). Отже, за 2013 -2017 рр. спостерігається тенденція збільшення необоротних активів. Найменший показник необоротних активів спостерігається у 2013 р. , що становив 1 929,7 тис. грн., найбільший в 2017 р.-2 696,6 тис. грн.

Разом з тим, рівномірність темпів росту окремих статей призвела до покращення структури оборотних активів. Тенденція збільшення оборотних активів спостерігається до 2016 р., а в 2017 р. спостерігається зниження показника на 93,8 тис. грн. (5,8 %) порівняно з 2016 р., в тому числі виробничі запаси зменшились на 127,1 тис. грн.(8,9 %) , інша поточна дебіторська заборгованість зменшилась на 700 грн. порівняно з 2016 р., тобто спостерігається зменшення заборгованості на 3,3 %.

Така зміна показника оборотних активів не є суттєвою, тому може бути компенсована відповідним зростанням необоротних активів, адже в утворенні прибутку провідну роль відіграють саме оборотні активи.

Отже, показники необоротних активів збільшувались з року в рік, а тенденція збільшення показника оборотних активів спостерігається до 2016 р., порівняно з 2017 р., оборотні активи зменшились на 5,8% це свідчить про те що прибуток приваного підприємства зменшився в 2017 році порівняно з 2016 р. на 93,8 тис. грн. Структура оборотних та необоротних активів зображена на рис.3.2, на даному рис. видно тенденцію збільшення та зменшення показників за 2013-2017 рр.

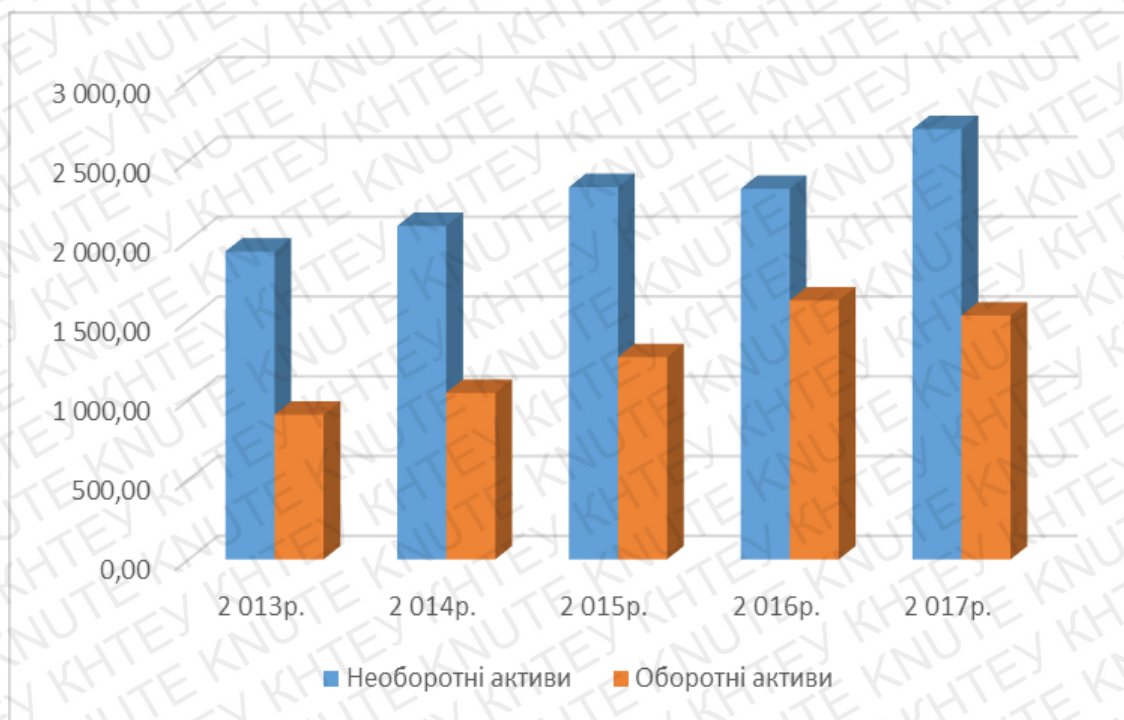

Рис. 3.2 Структура активів ПП «Атрем-Х» за 2013-2017 рр., тис.грн

Пасиви підприємства є об'єктом бухгалтерського обліку. Пасиви – це джерела утворення господарських засобів (активів). Джерела утворення поділяються на:

- власні;
- залучені.

До власних можна віднести власний капітал. Залучені поділяються на довгострокові зобов'язання і забезпечення, поточні зобов'язання і забезпечення та зобов'язання пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття.

Загальна характеристика джерел фінансування активів ПП «Артем-Х» за 2013-2017 рр..

Види пасивів	2013 р.	2014р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення 2017 р. від							
						2013 р.		2014 р.		2015 р.		2016 р.	
						абс.,	відн.,%	абс	відн.,%	абс.	відн.,%	абс.	відн.,%
І Власний капітал	1 036,2	1 099,9	1 248,2	1 144,6	2 026,2	990,0	+95,5	926,3	+84,2	778,0	+62,3	881,6	+77,0
-Статунний капітал	81,2	133,8	223,5	224,1	225,1	143,9	+177,2	91,3	+68,2	1,6	+ 0,7	1,0	+ 0,4
-Додатковий капітал	902,1	907,7	958,8	876,0	985,7	83,6	+ 9,3	78,0	+8,6	26,9	+2,8	109,7	+12,5
-Резервний капітал	52,9	58,4	65,9	44,5	69,3	16,4	+31,0	10,9	+18,7	3,4	+5,2	24,8	+55,7

-Нерозподілений прибуток	-	-	-	-	746,1	-	-	-	-	-	-	-	-
2Поточні зобов'язання	1 800,0	2 033,9	2 352,3	2 800,0	2 198,9	398,0	+22,1	165,0	+8,1	-153,4	-6,5	-601,1	-21,5
-Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	976,4	1 115,1	1 313,5	1 738,4	997,1	20,7	+2,1	-118,0	-10,5	-316,4	-24,1	-741,3	-42,6
-Поточні зобов'язання за розрахунками	23,6	33,9	52,3	64,4	98,9	75,3	+320	65,0	+191,7	46,6	+89,1	34,5	+53,6
-інші поточні зобов'язання	800,0	884,9	986,5	997,2	1 102,9	302,9	+37,9	218,0	+24,6	116,4	+11,8	105,7	+10,5
Баланс	2 836,2	3 133,8	3 600,5	3 944,6	4 225,1	1 388,0	-	1 091,3	-	624,6	-	280,5	-

Відповідно до розрахованих показників джерел фінансування активів ПП «Атрем-Х» за 2013-2017 рр., можна зробити висновок, що динаміка капіталу підприємства призвела до погіршення його структури: збільшення питомої ваги власного капіталу в 2013 р. на 398 тис. грн. (22,1 %) порівняно з 2017 р., в 2014 р. власний капітал становив 926,3 тис. грн., показник власного капіталу значно збільшився в 2017 р. на 84,2 %, що супроводжувалось відповідним зростанням частки поточних зобов'язань в 2013-2017 рр. переважно за рахунок збільшення кредиторської заборгованості за товари, яка відіграє важливу роль у фінансуванні операційної діяльності. В 2015-2016 рр. частка власного капіталу збільшувалась, а показник поточних зобов'язань зменшувався. В 2015 р. власний капітал становив 1 248,2 тис. грн., порівняно з 2017 р., то власний капітал збільшився на 778,0 тис. грн. (62,3 %). Щодо 2016 року то частка власного капіталу становила 1 144,6 тис. грн., порівняно з попереднім роком то частка даного показника збільшилась на 881,6 тис. грн. (77,0%).

Показник поточних зобов'язань за 2013-2017рр. спостерігається тенденція збільшення, в 2015 р. показник становив 2 352,3 тис. грн. порівняно з 2017 р. показник зменшився на 153,4 тис. грн. (6,5 %). В 2012 р. поточні зобов'язання становили 2 800,0 тобто порівняно з 2015 р. показник має тенденцію до збільшення, а порівняно з 2017 р. то спостерігається зменшення показника на 601,1 тис. грн. (21,5 %.)

Отже, за аналізований період структура пасивів значно змінилась. Власний капітал збільшувався з року в рік. Показник поточних зобов'язань за 2013-2017 рр. мають тенденцію до збільшення, в 2015-2016 рр. порівняно з 2017 р. показник поточного зобов'язання зменшувався. Структура пасивів за 2013-2017 рр. ПП «Атрем-Х» зображена на рис. 3.3.

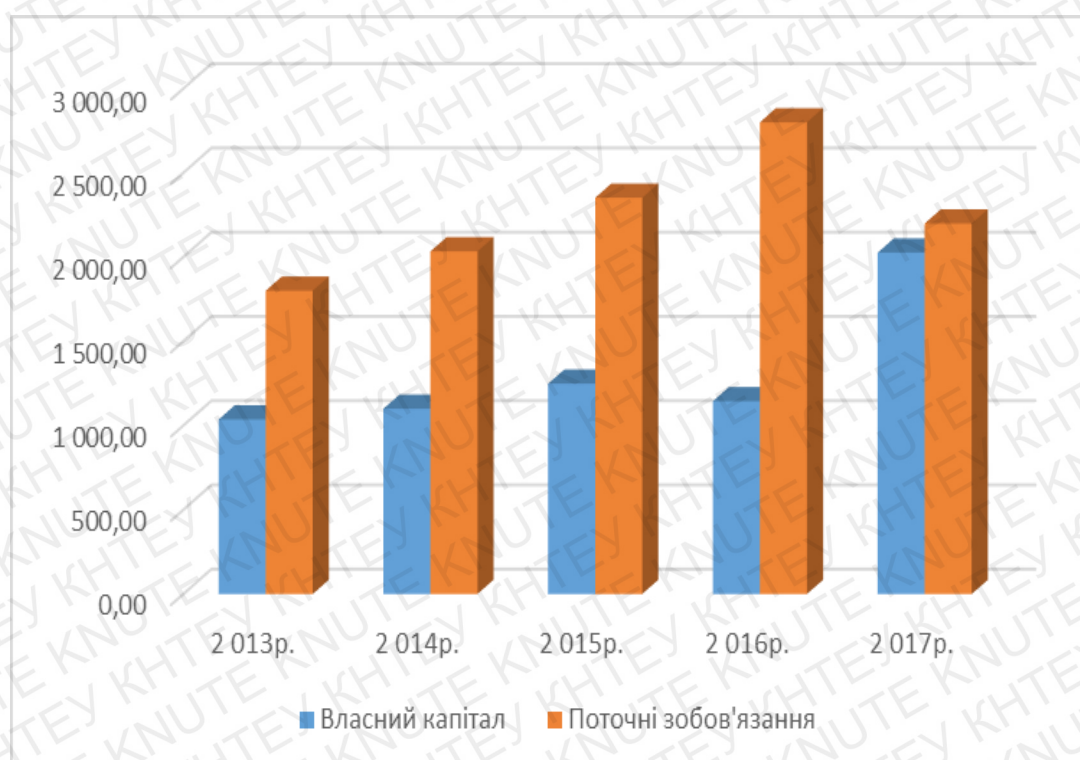

Рис. 3.3 Структура пасивів ПП «Атрем-Х» за 2013-2017рр.

Отже, структура активів і пасивів підприємства дає змогу оцінити його економічний потенціал. За розрахованими показниками за 2013-2017 р. можна сказати, що ПП «Атрем-Х» здатне відшкодувати поточні борги у визначені терміни, в деякій мірі фінансово незалежне від зовнішніх джерел фінансування, частка власного капіталу збільшується, тобто капітал здатний утворювати активи, заборгованість підприємства не сягає критичного значення. Для більш детального аналізу економічного потенціалу підприємства використовують систему показників фінансової стійкості і платоспроможності.

3.2. Загальний аналіз активів і капіталу суб'єкта господарювання

Подальшим кроком аналізу оборотних активів, які безпосередньо беруть участь у створенні елементів фінансових ресурсів за доданою вартістю підприємства, має бути оцінка поточної ефективності використання виробничих запасів, одержаних послуг і виконаних робіт для здійснення операційної, фінансової, інвестиційної і надзвичайної діяльності через матеріальні витрати та об'єкти діяльності підприємства (готова продукція, товари, роботи, послуги). За інформаційними ресурсами звітності для оцінки ефективності матеріальних витрат можна досліджувати показники: матеріаловіддача; матеріаломісткість витрат при здійсненні операційної діяльності та формуванні чистого доходу; координація матеріальних та прирівняних до них витрат і елементів доданої вартості у операційних витратах (оплата праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, податки); матеріальне завантаження створених фінансових ресурсів за елементами доданої вартості та еластичності динаміки матеріальних витрат відносно їх впливу на формування чистого доходу і фінансових ресурсів господарюючих суб'єктів.

Стабільність фінансового стану підприємства в умовах ринкової економіки обумовлена значною мірою його діловою активністю, що залежить від збуту продукції, його ділової репутації, ступеня виконання плану за основними показниками господарської діяльності, рівня ефективності використання ресурсів і стабільності економічного зростання. Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється, насамперед, у швидкості обороту його коштів.

Аналіз ділової активності полягає в дослідженні рівнів і динаміки різноманітних коефіцієнтів оборотності, основними з яких є :

1. Коефіцієнт оборотності активів;
2. Коефіцієнт оборотності оборотних засобів;
3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості;

4. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості;
5. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів;
6. Коефіцієнт оборотності основних засобів;
7. Коефіцієнт оборотності власного капіталу;

Важливість показників оборотності пояснюється тим, що характеристики обороту багато в чому визначають рівень прибутковості підприємства.

1. Коефіцієнт оборотності активів – відображає швидкість обороту сукупного капіталу підприємства, тобто показує, скільки разів за аналізований період відбувається повний цикл виробництва й обіг, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку, або скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна одиниця активів:

$$\text{Коа} = \frac{\text{Чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{Середньорічна вартість активів}} \quad (3.1)$$

2. Коефіцієнт оборотності оборотних засобів характеризує відношення виручки (валового доходу) від реалізації продукції, без урахування податку на додану вартість та акцизного збору до суми оборотних засобів підприємства. Зменшення цього коефіцієнта свідчить про уповільнення обороту оборотних засобів.

$$\text{К об} = \frac{\text{сума виручки від реалізації}}{\text{сума власних оборотних коштів}} \quad (3.2)$$

3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості. У процесі господарської діяльності підприємство дає товарний кредит для споживачів своєї продукції, тобто існує розрив у часі між продажем товару й надходженням оплати за нього, у результаті чого виникає дебіторська заборгованість. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, скільки разів за рік обернулися кошти, вкладені в розрахунки. Він визначається за формулою:

Кодз= Чиста виручка від реалізації продукції/ Середньорічна сума дебіторської заборгованості (3.3)

4 Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості – показує розширення або зниження комерційного кредиту, наданого підприємству. Зростання коефіцієнта означає збільшення швидкості оплати заборгованості підприємства, зниження – ріст покупок у кредит. Формула розрахунку коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості має вигляд :

Кокз= Чиста виручка від реалізації продукції/ Середньорічна сума кредиторської заборгованості (3.4)

5 Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів– відображає число оборотів товарно-матеріальних запасів підприємства за аналізований період. Зниження даного показника свідчить про відносне збільшення виробничих запасів і незавершеного виробництва або про зниження попиту на готову продукцію. У цілому, чим вище показник оборотності матеріальних запасів, тим менше коштів зав'язано в цій найменш ліквідній статті оборотних активів, тим більш ліквідну структуру мають оборотні активи й тим стійкіше фінансове становище підприємства. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів визначається за формулою:

Комз1= Чиста виручка від реалізації продукції/ середньорічна вартість запасів (3.5)

6 Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної вартості основних засобів. Він показує ефективність використання основних засобів підприємства.

Кф= Чиста виручка від реалізації продукції/середньорічна вартість основних засобів (3.6)

7 Коефіцієнт оборотності власного капіталу розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини власного капіталу підприємства і характеризує ефективність використання власного капіталу підприємства.

Коб $vk = \frac{\text{Чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{середньорічної величини власного капіталу}}$ (3.7)

За даними коефіцієнтами розрахована динаміка показників ділової активності ПП «Атрем-Х» за 2013-2017 рр. (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Динаміка показників ділової активності ПП «Атрем-Х» за 2013-2017 рр.

Показники	2013 р.	2014р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення 2017 р. від							
						2013 р.		2014 р.		2015 р.		2016 р.	
						абс.,	відн.,%	абс	відн.,%	абс.	відн.,%	абс.	відн.,%
1.Коефіцієнт оборотності активів (Коа)	0,79	0,79	0,95	0,97	0,95	0,16	+20,25	0,16	+20,25	-	-	-0,02	-2,06
2.Коефіцієнт оборотності оборотних засобів (Коб)	1,50	1,42	1,63	1,37	1,57	0,07	+4,66	0,15	+10,56	-0,06	-3,68	0,2	+12,7
3.Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Кодз)	61,29	55,53	62,96	72,10	73,36	12,07	+19,69	17,83	+32,1	10,4	+16,52	1,26	+1,74

4.Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (К окз)	2,30	2,16	2,63	2,22	4,03	1,73	+75,22	1,87	+86,57	1,4	+53,23	1,81	+81,53
5.Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів (Комз1)	2,72	2,63	2,98	2,49	2,83	0,11	+4,04	0,2	+7,60	-0,15	-5,03	0,34	+13,65
6.Коефіцієнт оборотності основних засобів (Кф)	1,16	1,19	1,48	1,65	1,49	0,33	+28,45	0,3	+25,21	0,01	+0,68	-0,16	-9,70
7.Коефіцієнт оборотності власного капіталу (Коб вк)	2,16	2,26	2,76	3,36	1,98	-0,18	-8,33	-0,28	-12,39	-0,78	-28,26	-1,38	-41,07

Вихідні дані для розрахунків показників ділової активності взяті із звітних даних підприємства за 2013 – 2017 рр.. Розраховуючи показники, слід упевнитися в правильності використання вихідних даних, бо вихідні показники, використовувані за формою №2, відносяться до інтервальних рядів, а показники балансу (форма №1) – до моментних рядів.

Отже, коефіцієнти ділової активності мають більш позитивну тенденцію. Швидкість обороту сукупного капіталу підприємства показує, чи відбувається повний цикл виробництва й обіг, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку. Тобто коефіцієнт оборотності активів зменшився в 2017 р. порівняно з 2016 р. на 2,06 % .В 2017 р. порівняно з 2013-2017 рр. спостерігається тенденція збільшення показника на 20,25%. Значення коефіцієнта оборотності оборотних засобів збільшення цього коефіцієнта на 12,7 % свідчить про більш прискорений оборот оборотних засобів. Щодо коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості. показує, що в 2017 р. кошти підприємства обернулися 1,26 разів за рік порівняно з минулим роком. Найбільше обертання коштів підприємства спостерігається в 2014 р. 17,83 разів.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує збільшення з року в рік. Збільшення показника спостерігається в 2014 р. на 86,57 %. В 2017 р. порівняно з 2014 р. спостерігається зниження показника на 5, 04 %, а в 2017 р. порівняно з 2016 р. спостерігається збільшення показника на 28,3 %, тобто збільшилась заборгованість за кредити. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів відображає обороти товарно-матеріальних запасів підприємства. Відповідно до розрахованого коефіцієнта спостерігається тенденція збільшення, тільки в 2015 р. коефіцієнт мав тенденцію зниження. Найбільше значення спостерігається в 2017 р. порівняно з 2016 р. то коефіцієнт збільшився на 13,65 %. У цілому, чим вище показник оборотності матеріальних запасів, тим менше коштів зав'язано в цій найменш ліквідній статті оборотних активів, тим більш ліквідну структуру мають оборотні активи й тим стійкіше фінансове становище підприємства.

Коефіцієнт оборотності основних засобів за 2013-2017рр. показує, що ефективність використання основних засобів підприємства має тенденцію збільшення. В 2017 р. коефіцієнт зменшився на 9,70 % порівняно з 2016 р.

Значення коефіцієнта оборотності власного капіталу є доволі низьким. Тенденція показника з року в рік зменшувалась. Найбільш негативне значення спостерігається в 2017р. - 41,07 % порівняно з 2016 р.

Отже, можна стверджувати, що власний капітал підприємства використання якого є не ефективним. В результаті аналізу ділової активності підприємства можна зробити висновок про досить не високий рівень показників це свідчить про те що підприємству потрібно прийняти відповідні міри, щодо усунення негативних показників діяльності для покращення функціонування на ринку.

3.3. Аналіз фінансової стійкості і платоспроможності суб'єкта господарювання

Запорукою виживання підприємства є ефективне використання фінансових ресурсів, під яким розуміють відношення результату до витрат на його одержання, а збільшення цього відношення свідчить про підвищення ефективності господарської діяльності. Ефективність є основою нагромадження суб'єктами господарювання національного багатства.

В ринкових умовах господарювання платоспроможність підприємств вважається однією з найважливіших характеристик їх діяльності. Вона визначає не тільки співвідношення підприємств з партнерами, суб'єктами фінансового ринку, державою, а й його успішне функціонування чи банкрутство. Результати аналізу платоспроможності цікавлять перш за все кредиторів підприємства, оскільки це дає відповідь на питання про його здатність погасити свої зобов'язання.

В нестабільних умовах ринку прийняття ефективних управлінських рішень на рівні підприємства чи країни в цілому значною мірою залежить від результатів оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання. Така оцінка передбачає не тільки обчислення окремих коефіцієнтів, але і вивчення певного набору показників, які відображають різні аспекти діяльності підприємства.

Основною причиною нестабільної діяльності та кризових явищ багатьох підприємств є незадовільна структура капіталу та нестача оборотних коштів. У таких випадках основним напрямком діяльності управлінського складу підприємства має бути розробка і впровадження ефективних заходів щодо поліпшення фінансового стану суб'єкта господарювання, що в свою чергу дозволить покращити його потенціал активів, відновити платоспроможність, прибутковість та фінансову стійкість.

Попередження розвитку негативних кризових явищ на підприємстві є можливим тільки за умови постійного забезпечення управлінського персоналу інформацією про поточний рівень фінансової стійкості, платоспроможності підприємства, а також його здатність до подальшого розвитку. Таку фінансово-

аналітичну інформацію отримують за результатами оцінки фінансового стану підприємства.

Головна мета ефективного функціонування підприємства в умовах ринкового середовища – стійкість його економіки. Фінансова стійкість визначається раціональною забезпеченістю потреб підприємства фінансовими ресурсами для ефективної діяльності в умовах конкуренції. Фінансову стійкість можемо проаналізувати, використовуючи прийоми коефіцієнтного аналізу наведених в табл.3.3

Таблиця 3.3

Система показників аналізу фінансової стійкості

Показник	Формула	Сутність розрахунку
1. Коефіцієнт автономії (Ка)	$K_a = \frac{BK}{K}$	Розраховується як відношення підсумку першого розділу пасиву балансу до валюти балансу, тобто власний капітал (BK) до загальної вартості капіталу (K).
2. Коефіцієнт маневрування власного капіталу (Кмн)	$K_{mn} = \frac{BOK}{BK}$	Розраховується як відношення власного оборотного капіталу (BOK) до суми всього BK.
3. Коефіцієнт накопичення амортизації (Кна)	$K_{na} = \frac{AM}{M_a}$	Визначається як відношення суми накопиченої амортизації опрацювання (AM) до початкової вартості амортизованого майна (Ma)
4. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства (Крв)	$K_{rv} = \frac{OZ_z}{A}$	Розраховується відношенням вартості основних засобів за вирахуванням спрацювання (OZ _з) до чистої вартості майна, тобто чистих активів (A)

5. Коефіцієнт мобільності оборотних активів (Кмо)	$K_{mo} = \frac{ГЗЕ}{ОБЗ}$	Розраховується як відношення грошових засобів і короткострокових фінансових інвестицій (ГЗЕ) до вартості оборотних засобів (ОА)
6. Коефіцієнт фінансової залежності (Кз)	$K_z = \frac{ЗК}{К} \text{ або } 1 - K_a$	Характеризує частку залученого капіталу (зобов'язань) (ЗК) у загальній вартості авансованого капіталу (К)
7. Коефіцієнт фінансового ризику (Кр)	$K_p = \frac{ЗК}{ВК}$	Визначається як відношення залученого капіталу (ЗК) до суми власного капіталу (ВК)
8. Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними коштами (Кза)	$K_{za} = \frac{ВOK}{ВЗВ}$	Розраховується відношенням суми власного оборотного капіталу (ВOK) до вартості запасів і витрат (ВЗВ)
9. Коефіцієнт майна виробничого призначення (Квп)	$K_{vp} = \frac{A_{en}}{A}$	Розраховується відношенням вартості основних засобів і матеріальних оборотних засобів (Авп) до загальної величини чистих активів підприємства (А)

Таким чином, вище наведені формули дають змогу проаналізувати фінансову стійкість підприємства, визначити оцінку його діяльності і фінансово-економічне благополуччя, оцінити результати поточного, інвестиційного і фінансового розвитку підприємства, надати необхідну інформацію для інвесторів, а також охарактеризувати здатність підприємства відповідати за свої борги і зобов'язання та здатність нарощувати свій економічний потенціал.

Всі наведені показники визначаються як співвідношення окремих статей балансового звіту підприємства. Аналіз фінансових коефіцієнтів базується на застосуванні системи критеріїв їх оцінки, які впливають з характеру та особливостей обчислення того чи іншого показника.

Виходячи з вище наведених формул аналізу фінансової стійкості, розраховано показники фінансової стійкості ПП «Атрем-Х» за 2013-2017 рр. (табл.3.4).

Таблиця 3.4

Система показників аналізу ПП «Атрем-Х» за 2013-2017 рр.

Показники	2013 р.	2014р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення 2017 р. від							
						2013 р.		2014 р.		2015 р.		2016 р.	
						абс.,	відн.,%	абс	відн.,%	абс.	відн.,%	абс.	відн.,%
1.Коефіцієнт автономії (Ка)	0,36	0,35	0,34	0,36	0,48	0,12	+33,33	0,13	+37,14	0,14	+41,18	0,12	+33,3
2.Коефіцієнт маневрування власного капіталу (Кмн)	0,08	0,12	0,18	0,16	0,11	0,03	+37,5	-0,01	-8,33	-0,07	-38,89	0,05	-31,25
3.Коефіцієнт накопичення амортизації (Кна)	0,05	0,04	0,06	0,04	0,03	-0,02	-40,0	-0,01	-25,0	-0,03	-50,0	-0,01	-25,0
4.Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства (Крв)	0,68	0,66	0,64	0,58	0,63	-0,05	-7,35	-0,03	-4,55	-0,01	-1,56	0,05	+8,62

5.Коефіцієнт мобільності оборотних активів (Кмо)	0,003	0,003	0,003	0,004	0,004	0,001	+33,33	0,001	+33,33	0,001	+33,33	-	-
6.Коефіцієнт фінансової залежності (Кз)	0,64	0,65	0,66	0,64	0,52	-0,12	-18,75	-0,13	-20,0	-0,14	-21,21	-0,12	-18,75
7.Коефіцієнт фінансового ризику (Кр)	0,87	0,82	0,76	0,76	0,49	-0,38	-43,68	-0,33	-40,24	-0,27	-35,53	-0,27	-35,53
8.Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними коштами (Кза)	0,09	0,15	1,90	0,15	0,16	0,07	+77,78	0,01	+6,67	-1,74	-91,58	0,01	+6,67
9.Коефіцієнт майна виробничого призначення (Квп)	0,68	0,67	0,65	0,59	0,64	-0,04	-5,88	-0,03	-4,47	-0,01	-1,54	0,05	+8,47

В результаті аналізу даних табл. 3.4 можна зробити висновок про досить високий рівень фінансової стійкості ПП «Атрем-Х».

Динаміка коефіцієнта автономії свідчить, що основна частка капіталу підприємства сформована за рахунок залучених коштів. З 2013-2017 рр. даний показник мав тенденцію зменшення порівняно з 2016 р. в 2017 р. коефіцієнт автономії мав зростаючу тенденцію до рівня 48%, тобто підприємство основну частку капіталу сформувало за рахунок власних коштів порівняно з 2016 р.

Щодо мобільності коштів використання власних коштів, можна засвідчити достатній рівень гнучкості капіталу, оскільки коефіцієнт маневрування хоч і має більш негативну тенденцію до зниження в 2015-2016рр..

Коефіцієнт накопиченої амортизації має тенденцію до зменшення, тобто показує не значні темпи нарощення амортизації підприємством, оскільки значення в 2013 р. зменшилось на 25 % порівняно з 2016 р. Це пояснюється, що підприємство має негативний технічний стан своїх основних засобів.

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів підприємства знаходиться на невисокому рівні, та з кожним роком зменшувався. Це свідчить про доволі низький реальний виробничий потенціал підприємства, що потребує найближчим часом свого покращення. Покращення реальної вартості основних засобів підприємства спостерігається в 2017р. на 8,62 п.п. порівняно з 2016 р.

Значення коефіцієнта мобільності оборотних активів є доволі низьким, в 2016-2017 рр.. коефіцієнт становив 0,4 % .Тобто можемо сказати що лише 0,4% оборотних активів є високоліквідними та можуть бути використані у якості засобу платежу.

Розрахунок показника фінансової залежності показав, що частка залучених коштів підприємства за досліджений період має тенденцію зменшення. Тобто підприємство практично не залежить від запозичених коштів, а отже є фінансово стійким.

Розрахунок коефіцієнта фінансового ризику, дає змогу зробити висновок про його низьке значення, спостерігається тенденція зменшення показника з 2013 р. по 2017 р. Отже, фінансовий ризик підприємства є мінімальним, оскільки воно майже не має залученого капіталу та не залежить від зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт забезпеченості запасів власними коштами має більш позитивну тенденцію, це означає що підприємство в змозі розрахуватись із боргами за допомогою власних коштів, не залучаючи при цьому кредитні інстанції. Зростання його позитивно позначається на фінансовій стабільності підприємства.

Тільки в 2015 р. спостерігається зниження коефіцієнта на 1,74 тис. грн. порівняно з 2017 р.

Коефіцієнт майна виробничого призначення ПП «Атрем-Х» має тенденцію до зниження з 2013-2016 рр., це свідчить про дуже малу частку активів підприємства, яку складає майно. В 2017 р. спостерігається тенденцію збільшення коефіцієнта на 8,47 п.п порівняно з 2016 р.

Платоспроможність підприємства свідчить про наявність грошових коштів упродовж достатнього періоду часу для вчасного виконання фінансових зобов'язань.

Для оцінки можливості підприємства перетворити активи у гроші та вчасно розрахуватись зі своїми зобов'язаннями використовуємо показники платоспроможності, методику розрахунків яких наведено у табл. 3.5

Показники платоспроможності

Показник	Розрахунок	Критичне значення
1 Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти та їх еквіваленти + поточні фінансові інвестиції / поточні зобов'язання	Критичне значення коефіцієнта складає 20 %
2 Коефіцієнт швидкої ліквідності	Грошові кошти та їх еквіваленти + поточні фінансові інвестиції + дебіторська заборгованість / поточні зобов'язання	Критичне значення 70 %
3 Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / поточні зобов'язання	Критичне значення 200%

З вище наведених формул розрахуємо коефіцієнти платоспроможності по даному фермерському господарстві.

Таблиця 3.6

Динаміка показників платоспроможності ПП «Атрем-Х» за 2013-2017 рр., %

Показник	2013р.	2014 р.	2015р.	2016р.	2017р.	Критичне значення
1.Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,001	0,001	0,017	0,002	0,03	0,2
2.Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,009	0,009	0,010	0,009	0,012	0,7
3.Коефіцієнт поточної ліквідності	0,51	0,51	0,53	0,58	0,70	2

Результати аналізу коефіцієнтів ліквідності свідчать, що у своїй діяльності підприємство дотримується встановлених нормативів та має значно кращі показники діяльності. Коефіцієнт абсолютної ліквідності найбільш жорсткий в оцінках платоспроможності і найбільш ефективний.

Зокрема, даний коефіцієнт має позитивне значення та показує, що ПП «Атрем-Х» у найкоротші строки за допомогою високоліквідних активів може повністю погасити короткострокові зобов'язання. Коефіцієнт швидкої ліквідності має негативну тенденцію з року в рік показник зменшується. Значення коефіцієнта поточної ліквідності за 2013-2017 рр. є значно меншими від критичної величини. Можна сказати про досить раціональне використання вільних активів підприємством, оскільки майже всі показники платоспроможності не перевищують критичні значення.

Таким чином, запропонована методика аналізу фінансової стійкості і платоспроможності підприємства забезпечує реальну оцінку діяльності досліджуваного об'єкта.

3.4. Аналіз ефективності використання активів і капіталу суб'єкта господарювання

Оцінка економічної ефективності використання потенціалу підприємства на основі показників, що характеризують результативність різних аспектів господарської діяльності підприємства, дозволяє не тільки з'ясувати, якою ціною отриманий даний результат, але і виявити шляхи її підвищення. Очевидно, що кожне підприємство вирішує цю проблему по-своєму. Разом з тим існують загальні резерви підвищення економічного потенціалу, багато в чому обумовлені як специфікою підприємницької діяльності, так і періодом його становлення. При здійсненні аналізу активів і капіталу виявляються і вимірюються основні резерви, тобто можливості забезпечення більш ефективного розвитку підприємства в конкурентному середовищі. Методика оцінки резервів займає важливе місце в аналізі, оскільки дозволяє найбільш оптимально організувати господарську діяльність підприємства за рахунок найбільш повного використання його потенціалу.

Резервами активів і капіталу підприємств є можливості прискорення досягнення цілей підприємства при дотриманні оптимального економічного балансу функціонування всіх видів діяльності. Оцінка і підрахунок резервів ведеться за всіма класифікаційними групами, представленими у табл.3.25

Класифікація резерві економічного потенціалу підприємства

Класифікаційна ознака	Види резервів
За способами виявлення	- явні, - приховані
За терміном використання	- поточні, - перспективні
За результатами впливу	- ріст обсягу продукції, - удосконалювання асортименту продукції, - поліпшення якості продукції, - зниження собівартості продукції, - підвищення прибутковості продукції
Залежно від джерела утворення	- зовнішні, - внутрішньовиробничі
За факторами виробництва	- трудові, - матеріальні, - використання основних фондів
За характером	- організаційно-технічні, - соціально-економічні
За стадіями процесу відтворення	- резерви постачання, - резерви виробництва, - резерви збуту
За економічною природою	- екстенсивні, - інтенсивні

Варто виділити дві групи резервів: резервні фонди підприємства і внутрішньовиробничі резерви. Цілеспрямовано створювані резерви, тобто резервні фонди, складаються із запасів палива, матеріалів, запасних частин, невстановленої техніки. Резервні фонди мають цілком визначене призначення, вони мобільні і можуть передаватися з одного виробничого підрозділу в інший. Резерви можуть сформуватися як деякий тимчасовий надлишок ресурсів під впливом випадкових факторів. Такого роду резерви піддаються вимірові й облікові. Резервні фонди служать маневреним джерелом, забезпечують гнучкість і безперервність виробництва і повинні мати оптимальні розміри. Вони створюються в підвищеному обсязі для майбутнього розширення виробництва, відновлення асортименту або переходу на нову технологію. Внутрішньовиробничі резерви знаходяться в

складі ресурсів, що взаємодіють у виробничому процесі, і виникають мимовільно в результаті якісної і кількісної невідповідності останніх один одному, а також виду й обсягові продукції, що випускається. Внутрішньовиробничі резерви можуть бути явними і прихованими. Резерви явного типу являють собою бездіяльні ресурси, за якими можна враховувати час введення і вибуття їх з виробничого процесу, а також визначати розмір цих резервів на основі візуальних спостережень, статистичних даних. Внутрішньовиробничі резерви мають прихований характер тоді, коли важко встановити, яка частина ресурсів і в який відрізок часу не функціонує, тобто не використовується, але викликає підвищення собівартості продукції (перевитрата сировини, енергії, підвищені трудові витрати, підвищена амортизація та інше). Можливості, як умови для досягнення цілей підприємства, так і прискорення їхнього досягнення мають на увазі наявність визначеного рівня активів і капіталу підприємства. До складу будь-якого рівня ієрархії виробничої системи (підприємство, цех, ділянка, робоче місце) традиційно включають наступні ресурси:

- технічні ресурси (особливості виробничого устаткування, інвентарю, основних і допоміжних матеріалів тощо);
- технологічні ресурси (динамічність методів технології, наявність конкурентноздатних ідей, наукові заділи тощо);
- кадрові ресурси (кваліфікаційний, демографічний склад працівників, їхня здатність адаптуватися до зміни цілей виробництва);
- просторові ресурси (характер виробничих приміщень, території підприємства, комунікацій, можливість розширення тощо);
- ресурси організаційної структури системи управління (характер і гнучкість керуючої системи, швидкість проходження керуючих впливів тощо);
- інформаційні ресурси (характер розташовуваної інформації про саме виробництво і зовнішнє середовище, можливість її розширення і підвищення вірогідності і т. п.);

- фінансові ресурси (стан активів, ліквідність, наявність кредитних ліній тощо).

Кожний із зазначених видів ресурсів являє собою сукупність можливостей досягнення цілей підприємства. Це означає, що, маючи у своєму розпорядженні ті або інші засоби виробництва (верстати, допоміжне устаткування, сировину і матеріали, інструменти й інвентар), кадри (робітники відповідних розрядів, ІТП відповідної кваліфікації, науковці), виробничі приміщення з визначеними характеристиками, дороги, спорудження та інші ресурси, виробнича система здатна в тому або іншому ступені задовольняти нестатки що змінюються, потреби і запити потенційних покупців.

Найбільш повне уявлення про резерви дає аналіз усіх сторін виробничо-господарської діяльності підприємства, його підрозділів протягом усього виробничо-господарського циклу. Такий аналіз спирається на принципи пошуку резервів виробництва, серед яких можна назвати наступні: принцип комплексності, принцип ведучої ланки, принцип комплектності, принцип однократності обліку, принцип оптимальної послідовності обліку, принцип оптимального поєднання різних видів економічного аналізу.

Принцип комплексності полягає в наступному. Процес виробництва являє собою взаємозалежний комплекс використання ресурсів виробництва з метою одержання визначених результатів, тому локальне вивчення використання окремих видів ресурсів не завжди дозволяє повною мірою виявити резерви виробництва. Резерви виробництва всіх стадій взаємозалежні і взаємообумовлені. Тільки вивчення взаємозалежного комплексу показників, факторів і об'єктів може забезпечити необхідну повноту виявлення резервів виробництва.

Суть принципу ведучої ланки полягає в тому, що у виробничо-господарській діяльності будь-якої ділянки виробництва при вивченні будь-якого показника ефективності виробництва можна визначити найбільш резервомісткі об'єкти зосередження найбільшої маси недоглядів, утрат, прихованих можливостей.

З цією метою користуються принципом пріоритету і виділяють об'єкти:

- а) які займають найбільшу питому вагу у витратах;
- б) нерентабельні або з низькою рентабельністю;
- в) не користуються попитом виробу.

Принцип комплектності пов'язаний з угрупованням резервів за елементами процесу виробництва. При виявленні резервів за будь-яким фактором необхідно оцінити його укомплектованість ресурсами в усіх напрямках.

Принцип однократності обліку означає, що при зведеному підрахунку резервів за будь-яким аналізованим об'єктом необхідно усунути повторний облік, особливо коли фактори взаємозалежні.

Принцип оптимальної послідовності аналізу полягає в тому, щоб аналіз продукції проводився не тільки і не стільки на стадії виробництва, але і на передпроектній стадії, на стадіях проектування і підготовки до виробництва. Тут часом укладені більші резерви, ніж у процесі налагодженого випуску.

Якщо говорити про принцип оптимального поєднання різних видів аналізу, то тут варто пам'ятати, що пошук резервів можна починати з оцінки результатів фінансово-економічної діяльності. Це дозволить визначити явні недогляди, відхилення, втрати.

Отже, резерви являють собою можливості прискорення досягнення цілей підприємства, що досягаються, у свою чергу, через використання конкретних ресурсів. А оскільки ефективність того самого ресурсу може вимірятися по-різному залежно від ефекту, пов'язаного, у свою чергу, з метою підприємства (або з декількома цілями одночасно), і витрат, що також конкретизуються відповідно до мети розрахунку показника ефективності.

Політика покращення оборотності оборотних активів за рахунок введення нових технологій для ПП «Атрем-Х» може бути перспективною і запроваджуватися по мірі надходження коштів (табл. 3.25).

Таблиця 3.25.

Заходи підвищення ефективності формування та використання оборотних коштів на ПП

«Атрем-Х»

Заходи	Шляхи вирішення	Очікуваний результат
1.Скорочення величини виробничих запасів	1.Введення економічно обґрунтованих запасів (їх норм) 2.Широке використання прямих довгострокових зв'язків	1.Покращення показників оборотності запасів 2.Вивільнення додаткових грошових коштів 3.Поліпшення показників фінансового стану та ліквідності
2.Збільшення обсягів реалізації продукції	1.Виконання замовлень за прямими зв'язками 2.Розробка та здійснення обґрунтованої маркетингової політики підприємства. 3.Впровадження політики знижок та заліків	1.Вихід на нові ринку збуту 2.Покращення показників оборотності оборотних коштів 3.Вивільнення оборотних коштів
3.Підвищення рівня економічних знань апарату управління підприємства	Організувати постійне підвищення кваліфікації економічних кадрів підприємства	Обґрунтованість та висока економічна ефективність управлінських рішень, збільшення прибутку
4.Удосконалення системи оплати праці	Розробити положення про оплату праці, у якому передбачати прямий зв'язок зарплати з результатами роботи підприємства	1.Зменшення собівартості продукції. 2.Підвищення зацікавленості працівників у результатах роботи

Таким чином, при вдалому застосуванні запропонованих заходів підприємство отримає грошові кошти і платоспроможність та фінансова стійкість ПП «Атрем-Х» в значній мірі покращаться.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Виходячи з вище сказаного, активи – це сукупність економічних ресурсів, які є в розпорядженні підприємства та, які забезпечують отримання прибутку в разі їх корисного використання. Нормативно-правовими актами України, активи визначаються як ресурси, що контролюються банком в результаті минулих подій і використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому. У балансі активи розміщені у трьох розділах: 1 – необоротні активи; 2 – оборотні активи; 3 розділ – витрати майбутніх періодів.

До необоротних активів також належать: нематеріальні активи, незавершене будівництво, основні засоби, довгострокова дебіторська заборгованість, відстрочені податкові активи, інші необоротні активи.

Ефективне управління активами підприємства забезпечується реалізацією ряду принципів, основними є: інтегрованість із загальною системою управління підприємством, комплексний характер формування управлінських рішень, високий динамізм управління, варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень, орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства.

Оцінка ефективності управління активами підприємства ставить на меті зростання ринкової вартості підприємства. У процесі реалізації цієї мети управління активами спрямовано на розв'язання основних завдань, які пов'язані з ефективним використанням як оборотних так і необоротних активів. До показників ефективності управління необоротними активами підприємства належать: коефіцієнт рентабельності операційних необоротних активів, коефіцієнт продуктивності операційних необоротних активів, коефіцієнт виробничої місткості, період обороту операційних необоротних активів.

Для планування обігу активів підприємства, та покращення системи управління активами підприємства, я провела аналіз структури, динаміки та

ефективності управління активами підприємства. Аналіз дозволяє позитивно оцінити загальне збільшення економічного потенціалу за останні 5 років на тій підставі, що така динаміка відповідає стратегії суб'єктів підприємницької діяльності, одним з основних напрямів якої в умовах ринкової економіки є підвищення ринкової вартості активів. Зростання активів за досліджений період спостерігається майже за всіма статтями балансу. Необоротні активи за 2017 р. порівняно з 2013 р. зросли на 766,6 тис. грн. (39,72%), в 2017 р. спостерігається тенденція збільшення показника порівняно з 2014 р. на 29,04% , тобто на 606,8 тис. грн. У 2015 р. необоротні активи становили 2 332,9 тис.грн., тобто показник зменшився на 363,7 тис. грн. (15,6%). Отже, за 2013 -2017 рр. спостерігається тенденція збільшення необоротних активів. Найменший показник необоротних активів спостерігається у 2013 р. , що становив 1 929,7 тис. грн., найбільший в 2017 р.-2 696,6 тис. грн. що показники необоротних активів збільшувались з року в рік, а тенденція збільшення показника оборотних активів спостерігається до 2016 р., порівняно з 2017 р., оборотні активи зменшилися на 5,8% це свідчить про те що прибуток приваного підприємства зменшився в 2017 році порівняно з 2016 р. на 93,8 тис. грн.

Відповідно до розрахованих показників джерел фінансування активів ПП «Атрем-Х» за 2013-2017 рр., можна зробити висновок, що динаміка капіталу підприємства призвела до погіршення його структури: збільшення питомої ваги власного капіталу в 2013 р. на 398 тис. грн. (22,1 %) порівняно з 2017 р., в 2014 р. власний капітал становив 926,3 тис. грн. ,показник власного капіталу значно збільшився в 2017 р. на 84,2 %, що супроводжувалось відповідним зростанням частки поточних зобов'язань в 2013-2017 рр. переважно за рахунок збільшення кредиторської заборгованості за товари, яка відіграє важливу роль у фінансуванні операційної діяльності. В 2015-2016 рр. частка власного капіталу збільшувалась, а показник поточних зобов'язань зменшувався. В 2015 р. власний капітал становив 1 248,2 тис. грн., порівняно з 2017 р., то власний

капітал збільшився на 778,0 тис. грн. (62,3 %). Щодо 2016 року то частка власного капіталу становила 1 144,6 тис. грн., порівняно з попереднім роком то частка даного показника збільшилась на 881,6 тис. грн. (77,0%).

Показник поточних зобов'язань за 2013-2017рр. спостерігається тенденція збільшення, в 2015 р. показник становив 2 352,3 тис. грн. порівняно з 2017 р. показник зменшився на 153,4 тис. грн. (6,5 %). В 2012 р. поточні зобов'язання становили 2 800,0 тобто порівняно з 2015 р. показник має тенденцію до збільшення, а порівняно з 2017 р. то спостерігається зменшення показника на 601,1 тис. грн. (21,5 %.)

Отже, за аналізований період структура пасивів значно змінилась. Власний капітал збільшувався з року в рік. Показник поточних зобов'язань за 2013-2017 р.. мають тенденцію до збільшення, в 2015-2016 рр. порівняно з 2017 р. показник поточного зобов'язання зменшувався. Дане зростання пов'язане із зниженням залишкової вартості основних засобів у зв'язку із ліквідацією та реалізацією застарілого обладнання.

коефіцієнти ділової активності мають більш позитивну тенденцію. Швидкість обороту сукупного капіталу підприємства показує, чи відбувається повний цикл виробництва й обіг, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку. Тобто коефіцієнт оборотності активів зменшився в 2017 р. порівняно з 2016 р. на 2,06 % .В 2017 р. порівняно з 2013-2017 рр. спостерігається тенденція збільшення показника на 20,25%.

Значення коефіцієнта оборотності оборотних засобів збільшення цього коефіцієнта на 12,7 % свідчить про більш прискорений оборот оборотних засобів. Щодо коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості. показує, що в 2017 р. кошти підприємства обернулися 1,26 разів за рік порівняно з минулим роком. Найбільше обертання коштів підприємства спостерігається в 2014 р. 17,83 разів.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує збільшення з року в рік. Збільшення показника спостерігається в 2014 р. на

86,57 %. В 2017 р. порівняно з 2014 р. спостерігається зниження показника на 5,04 %, а в 2017 р. порівняно з 2016 р. спостерігається збільшення показника на 28,3 %, тобто збільшилась заборгованість за кредити.

Коефіцієнт оборотності основних засобів за 2013-2017рр. показує, що ефективність використання основних засобів підприємства має тенденцію збільшення. В 2017 р. коефіцієнт зменшився на 9,70 % порівняно з 2016 р.

Значення коефіцієнта оборотності власного капіталу є доволі низьким. Тенденція показника з року в рік зменшувалась. Найбільш негативне значення спостерігається в 2017р. - 41,07 % порівняно з 2016 р.

Результати аналізу коефіцієнтів ліквідності свідчать, що у своїй діяльності підприємство дотримується встановлених нормативів та має значно кращі показники діяльності. Коефіцієнт абсолютної ліквідності найбільш жорсткий в оцінках платоспроможності і найбільш ефективний. Зокрема, даний коефіцієнт має позитивне значення та показує, що ПП «Атрем-Х» у найкоротші строки за допомогою високоліквідних активів може повністю погасити короткострокові зобов'язання. Коефіцієнт швидкої ліквідності має негативну тенденцію з року в рік показник зменшується. Значення коефіцієнта поточної ліквідності за 2013-2017 рр. є значно меншими від критичної величини. Можна сказати про досить раціональне використання вільних активів підприємством, оскільки майже всі показники платоспроможності не перевищують критичні значення.

Таким чином, запропонована методика аналізу фінансової стійкості і платоспроможності підприємства забезпечує реальну оцінку діяльності досліджуваного об'єкта.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеєнко Л. М. Управління структурою капіталу підприємства / Л. М. Алексеєнко, Д.М. Любінецький // Наука й економіка. – 2011. – № 2 (22). – С. 132-136.
2. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / За заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 384 с.
3. Баланс ПП «Атрем-Х» за 2013-2018 рр.
4. Барабаш Н. Застосування методики кластерного аналізу в бенчмаркінгу [Текст] / Н. Барабаш // Вісник КНТЕУ. – К., 2008. – №5 спецвип. – С. 104-109.
5. Барабаш Н. С. Аналіз господарської діяльності [Текст] : Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / Н. С. Барабаш ; За ред. Є. В. Мниха. – К. : КНТЕУ, 2005. – 394с.
6. Баранов А. І. Фінансово-економічний механізм управління ліквідністю та операційною мобільністю підприємства / А. І. Баранов, Л. Д. Чалапко // Вісник Одеського національного університету. – 2013. – Том 18. – Випуск 4/1. – С. 199-204.
7. Барановська В.Г. Державні фінанси: Підручник / С.О. Булгакова (кер. авт. кол.), В.Г. Барановська, Л.В. Єрмошенко та ін.; За ред. А.А. Мазаракі: У 5 т. – Т. 5. Державний фінансовий контроль. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. – 303 с.
8. Барановська В.Г., Шевчук О.А. Державний фінансовий контроль. – К.: УБС НБУ, 2014. – 436 с.
9. Бердинець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств [текст] навч. посіб. / М. Д. Бєдринець, Л. П. Довгань. – К. : Центр учбової літератури, 2018. – 292 с.
10. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. Т. 1 / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 1999. – 559 с.

11. Бланк І. О. Управління активами на капіталом підприємства / І. А. Бланк. – К. : Ніка-центр, Єльга, 2003. – 448 с.
12. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент / І. О. Бланк. – [2-е вид. перероб. і доп.]. – К.: Ніка-Центр, 2006. – 653 с. 9. Бондар М. І. Звітність підприємства: навч. посіб. / М. І. Бондар. – К.: ЦУЛ, 2015. – 570 с.
13. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик – К. : Атіка, 2007. – 528с.
14. Бригідир Н. З. Механізм управління капіталом підприємства / Н. З. Бригідир // Актуальні проблеми корпоративних фінансів та фінансових ринків в умовах глобалізації: збірник тез доповідей Всеукр. науково-практичної конференції студентів, аспірантів, молодих вчених, 12 квіт. 2016 р., м. Тернопіль / Відповідальна за випуск О.В. Кнейслер. – Тернопіль. – 2016. – С. 99-101.
15. Бунда О. М. Методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства / О. М. Бунда, О. М. Перова // Вісник КНУТД. – 2015. – № 2 (85). – С. 100-107.
16. Бюджетна система ЄС та України: особливості та напрямки розвитку. / Булгакова С.О., Барановська В.Г. та інші. – Київський нац. торг.-екон. ун-т, К.: 2010. – 434 с.
17. Варічева Р. В. Аналіз оптимальності структури власного капіталу акціонерних товариств: проблеми та перспективи / Р. В. Варічева // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – Випуск 4 (47).
18. Волинчук Ю. В. Методичні підходи до аналізу фінансових потоків підприємства / Ю. В. Волинчук // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. –Вип. 3. – С. 240-245.
19. Галушкіна А. Оценка финансовой устойчивости промышленного предприятия / А. Галушкіна // Проблемы теории и практики управления. – 2008. – № 10. – С. 54–58.

20. Гарасим П. М. Власний капітал підприємства як об'єкт обліково-аналітичної діяльності / П. М. Гарасим, Н. О. Лобода, М. П. Гарасим // Економічні науки. – 2015. – № 12. – С. 67-73.
21. Горбонос Ф. В. Економіка підприємств: навч. посіб. / Ф. В. Горбонос. – “Знання”, 2010. – 463 с.
22. Горфинкель В. Я. Экономика предприятия. Учебник для вузов. Третье издание / Горфинкель В. Я., Купряков Е. М., Швандар В. А. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 311 с.
23. Господарський кодекс України (ГКУ від 17.06.2018 року. Режим доступу : https://urist-ua.net/кодекси/господарський_кодекс_україни/
24. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: навч. посіб. / Б. Є. Грабовецький. – [Вид. 2-ге, доп. та перероб.]. – Вінниця: ВНТУ, 2013. – 84 с.
25. Грінько А. П. Класифікація основного капіталу як інформаційний інструментарій бухгалтерського обліку / А. П. Грінько // Економіка і управління підприємством. – 2015. – № 2. – С. 72-76.
26. Демченко А. І. Особливості визначення сутності поняття “активи” / А. І. Демченко // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. – 2013. – № 4. – С. 470-476.
27. Державний фінансовий аудит: методологія і організація [Текст] : монографія / авт.:Є.В. Мних, М.О. Никонович, С.В. Бардаш та ін.; за ред. Є.В. Мниха. – Київ : КНТЕУ, 2009. – 319 с. – Бібліогр.: с. 312-317.
28. Душило А. А. Оптимізація структури оборотного капіталу підприємства / А. А. Душило // Держава та регіони. – 2006. – № 4. – С. 431-435.
29. Економічний аналіз (практикум) [Текст] : Теорія економічного аналізу. Фінансовий аналіз. Управлінський аналіз. Стратегічний аналіз: Підручник для студентів вищих навч. закладів / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш, А. Д. Бутко, Г. О. Кравченко ; За ред.Є.В.Мниха. – К. : КНТЕУ;ЦНЛ, 2005. – 431с.
30. Економічний аналіз: навч. посіб. / П. М. Коюда та ін. – Х.: Компанія СМІТ, 2013. – 69 с.

31. Економічний аналіз: підручник / Є. В. Мних. – К.: Знання, 2011. – 630 с.
32. Єлісеєва О.К. Методи та моделі оцінки і прогнозування фінансового стану підприємств: моногр. / О.К. Єлісеєва, Т.В. Решетняк. – Краматорськ: ДДМА, 2007. – 208 с.
33. Закон України "Про бухгалтерський облік в Україні" в останній чинній редакції від 16.11.2018 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://urist-ua.net/закони/про_бухгалтерський_облік/
34. Закон України Про акціонерні товариства в останній чинній редакції від 17 червня 2018 року. Режим доступу: https://urist-ua.net/закони/про_акціонерні_товариства/
35. Закон України Про аудиторську діяльність в останній чинній редакції від 6 січня 2018 року Режим доступу: https://urist-ua.net/закони/про_аудиторську_діяльність/
36. Закон України Про господарські товариства в останній чинній редакції від 18 лютого 2018 року. Режим доступу: https://urist-ua.net/закони/про_господарські_товариства/
37. Закон України Про оподаткування прибутку підприємств від 19 грудня 2006 року N 489-V. Режим доступу: <https://dnaop.com/html/858/doc-zakon-ukrajini-pro-opodatкуванняa-pributku-pidprijemstv>.
38. Заросило, А. П. Сучасні інформаційні технології для аналізу господарської діяльності підприємств / А. П. Заросило // Економічний вісник-2016. – № 4-2(04). – С. 82-86.
39. Зборовська О. М. Управління оборотним капіталом промислових підприємств: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. екон. наук / О. М. Боровська. – Маріуполь, 2006 – 20 с.
40. Звіт про фінансові результати ПП“ Атрем – Х ” за 2011-2017 рр.
41. Звітність підприємства: підручник / [М. І. Бондар, Ю. А. Верига, М. М. Орищенко та ін.]. – К.: “Центр учбової літератури”, 2015. – 570 с.
42. Земельний кодекс України (ЗКУ) від 12.10.2018 р Режим доступу: https://urist-ua.net/кодекси/земельний_кодекс_україни/

43. Іванілов О. С. Економіка підприємства: навч. посіб. / О. С. Іванілов. – “Центр учбової літератури”, 2009. – 728 с.
44. Іванченко А. І. Ефективність використання основних фондів підприємств та визначення резервів їх підвищення: [Електронний ресурс] / А. І. Іванченко. – Режим доступу: http://feu.kneu.edu.ua/ua/confere_nce/conf_social_dev_ukr_12/section5/ivanchenko.
45. Івашенко Г. А. Технологія обробки економічної інформації : кон-спект лекцій / Г. А. Івашенко, С. В. Даниленко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 120 с.
46. Ізмайлова Н. В. Управління оборотними активами підприємств: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. екон. наук / Н. В. Ізмайлова. – Київ, 2009. – 24 с.
47. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджено наказом Мінфіну України №291 від 30.11.99р. із змінами № 1019 від 12.12.2017. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
48. Казакова Н. А. Финансовый анализ: учебник и практикум для бакалавриата и магистратуры / Н. А. Казакова. — М.: Издательство Юрайт, 2014. — 539 с.
49. Кизим М. О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: монографія / М. О. Кизим, В. А. Забродський, В. А. Зінченко, Ю. С. Копчак. – Х.: ВД “ІНЖЕК”, 2003. – 144 с.
50. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: теорія і практика: підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній; за ред. проф. А. Г. Загороднього. – [Вид. 3-тє, перероб. і доп.]. – К.: Знання, 2008. – 440 с.
51. Ковалев В.В. Финансовый анализ. Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности / Ковалев В.В. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 519 с.
52. Колберг, К. Бизнес-анализ с помощью Project Expert / К. Колберг; пер. с англ.; 2-е изд. – М.: Вильямс, 2008. – 448 с.

53. Конституція України в останній чинній редакції від 30.09.2016 року.
Режим доступу : https://urist-ua.net/закони/конституція_україни/
54. Костецький В. В. Сутнісно-теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємства / В. В. Костецький // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 4 (29). – С. 135-145.
55. Костецький В. В. Формування стратегії антикризового управління підприємством / В. В. Костецький // Економічний аналіз: зб. наук. праць каф. екон. аналізу і статистики Терноп. нац. екон. ун-ту. – Тернопіль, 2011. – Вип. 8, ч. 2. – С. 208-211.
56. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент: підручник / Г.О. Крамаренко. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 520 с.
57. Круглянюк А. В. Дослідження стану формування необоротних активів на торговельному підприємстві в умовах кризи [Електронний ресурс] / А. В. Круглянюк. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
58. Кузьмін О. Є. Трансформація підприємств: економічна оцінка та побудова систем менеджменту: монографія / О. Є. Кузьмін, А. С. Мороз, Н. Ю. Подольчак, Р. В. Шуляр. – Львів: Вид-во НУ “Львівська політехніка”, 2005. – 335 с.
59. Куперштейн, В. И. Современные информационные технологии в делопроизводстве и управлении / В. И. Куперштейн. – СПб.: БХВ – Санкт-Петербург, 1999. – 256 с.
60. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія / Л.А. Лахтіонова– К.: КНЕУ, 2001. – 387 с.– с. 15
61. Легостаєва О. О. Напрями підвищення ефективності основних засобів підприємства [Електронний ресурс] / О. О. Легостаєва. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
62. Литовченко О. Ю. Оптимізація структури капіталу як складова стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / О. Ю. Литовченко, С. А. Макуха // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29. – С. 134-136.

63. Ліпич Л. Г. Капітал в системі управління підприємством / Л. Г. Ліпич, І. О. Гадзевич // [Електронний ресурс] / А. Іванченко. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/natural/Vnulp/Menegment/2009_647/20.pdf
64. Луцишин О. О. Теорія та практика формування капіталу кредитними спілками у контексті надання фінансових послуг / О. О. Луцишин // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. Серія: економічні науки. – 2010. – № 4.
65. Лучков О. І. Визначення оптимального розміру дебіторської заборгованості / О. І. Лучков // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 1. – С. 22-26.
66. Любушин Н.П. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия: учеб. пособие для вузов / Любушин Н.П., Лещева В.Б., Дьякова В.Г. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 471 с.
67. Маренков Н.Л. Экономический анализ / Н.Л. Маренков, Т.Н. Веселова. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2004. – 416 с. – (Высшее образование)
68. Матукова Г. І. Управління оборотним капіталом підприємства в умовах кризи [Електронний ресурс] / Г. І. Матукова, Д. В. Костюченко // Економіка Криму. – 2010. – № 1 (30). – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ekonk/2010_30/047_matukova.pdf.
69. Мельничук К. С. Управління оборотними активами підприємства як необхідна складова забезпечення їх ефективної діяльності / К. С. Мельничук // Наука й економіка. – 2009. – № 4 (16). – Т. 2. – С.108-112.
70. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку. Наказ Міністерства фінансів України від 29.12. 2000р. № 356 (Текст правового акту станом на 27 березня 2007 року). Режим доступу : <http://uazakon.com/big/text574/pg1.htm>
71. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності / Затверджені наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=2935.

72. Микало О. І. Підходи до визначення терміна “аутсорсинг” [Електронний ресурс] / О. І. Микало. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evkpi/2010/6.MO/22_kpi_2010_7.pdf.
73. Митрофанов, Г. В. Аналіз діяльності банку [Текст] : Навч. посібник / Г. В. Митрофанов, Г. О. Кравченко, Н. С. Барабаш. – К. : КДТЕУ, 1999. – 151 с. : іл. – 10.00.
74. Міжнародні стандарти фінансової звітності (IAS) 17 “Оренда” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410.
75. Мних Є. В. Фінансовий аналіз [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш. – Київ : КНТЕУ, 2014. – 535 с. – Бібліогр.: с. 526-530.
76. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємства [Текст] : підручник / Є. В. Мних ; М-во освіти і науки України, Київський нац. торг.-екон. ун-т. - К. : [б. в.], 2008. - 514 с.
77. Мокій А. І. Інноваційна активність малого та середнього підприємництва: теоретико-методологічні та прикладні аспекти [Електронний ресурс] / А. І. Мокій // Вісник Київського Національного університету імені Тараса Шевченка. – 2011. – Вип. 124. – С. 13-16.
78. Момот Т. В. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий аналіз» / Т. В. Момот. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 183 с
79. Москаленко, В. П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства як основа діагностики його банкрутства / В. П. Москаленко, О. Л. Пластун // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 6. – 180-192.
80. Назарова К. А. Современное состояние и ожидаемые результаты синергии внутреннего и внешнего аудита / К. А. Назарова // An International Journal of Economy & Entrepreneurship "Экономика и предпринимательство". – 2015. – № 5.–Ч. 2. – С. 960-966

81. Назарова К. О. Аналіз діяльності бюджетних установ [Текст] : навч. посіб. / К. О. Назарова, Т. А. Кумченко ; ред. : Г. О. Кравченко ; Київський нац. торг.-екон. ун-т. - К. : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2006. - 209 с.
82. Назарова К. О. Концептуальні питання методологічного забезпечення узагальнення та реалізації синергії внутрішнього та зовнішнього аудиту / К. О. Назарова // Бізнес-інформ. – 2015. – № 7. – С. 223-228 (Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, РІНЦ, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, CiteFactor, Academic Journals Database, Research Bible та ін.
83. Назарова К. О. Проблемні питання оцінки ефективності синергії внутрішнього та зовнішнього аудиту / К. О. Назарова // Економічний простір. –2015. – № 95. – С. 231-242
84. Назарова К.О. Аудит: еволюція, потенціал, ефективність : монографія / К. О. Назарова. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 464 с. (Рецензія опублікована у журн. "Бізнес-інформ". – 2015. – № 8. – С. 309-312
85. Назарова К.О. Інноваційний підхід до взаємодії внутрішнього та зовнішнього аудиту в умовах соціальної відповідальності / К. О. Назарова // Економіка і фінанси. – 2015. – № 2. – С. 48-52
86. Назарова К.О. Перспективи реалізації результатів синергії внутрішнього та зовнішнього аудиту / К. О. Назарова // Бізнес-інформ. – 2015. – № 4. – С. 219-224 (Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, РІНЦ, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, CiteFactor, Academic Journals Database, Research Bible та ін
87. Назарова К.О., Кумченко Т.А. Аналіз діяльності бюджетних установ: Навч. посіб. / За заг. ред. Г.О. Кравченко.- К.: КНТЕУ, 2006.- 209 с
88. Налукова Н. І. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: сутнісно-аналітичний аспект / Н. І. Налукова // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 1. – С. 166-173.

89. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish>.
90. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств: підручник / О. О. Непочатенко, Н. Ю. Мельничук – К.: “Центр учбової літератури”, 2013. – 504 с.
91. Нестеренко С. С. Оборотні кошти в умовах формування ринкової економіки / С. С. Нестеренко // Науковий вісник Академії муніципального управління. – 2009. – Вип. 7. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/Ekon/2009_7/09nssome.pdf.
92. Ніпіаліді О. Ю. Економіко-математичні методи розв’язання аналітичних задач оцінки фінансового стану підприємства / О. Ю. Ніпіаліді // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер.: Економіка. – 2005. – № 19. – С. 233-235.
93. Ніпіаліді О. Ю. Оцінка фінансового становища підприємства в умовах переходу до ринкової економіки / О. Ю. Ніпіаліді // Наукові записки: зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. акад. нар. госп-ва. – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – Вип. 9. – С. 235-237.
94. Ніпіаліді О. Ю. Прийняття управлінських рішень: аналітичний і інформаційний аспект / О. Ю. Ніпіаліді // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер.: Економіка. – 2001. – № 7. – С. 176-179.
95. Носов П. Л. Сучасна класифікація оборотних активів / П. Л. Носов // Економіка і держава. – 2008. – № 7. – С. 43-46.
96. Оборотні активи: сутність, класифікація та структура у вітчизняній та зарубіжній практиці / О. П. Колумбет // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер.: Економіка і управління. – 2013. – Вип. 23-24. – С. 324-332. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpdetut_eiu_2013_23-24_4853.

97. Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства / І. В. Олександренко // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 6 (156). – С. 419-426.
98. Олександренко І. В. Управління власним капіталом підприємства / І. В. Олександренко // Економічний форум. – 2016. – №4. – С. 211-216.
99. Олійник Л. В. Сучасні підходи до ефективного управління ресурсами та активами підприємства [Електронний ресурс] / Л. В. Олійник. – Режим доступу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/2238/1/OLIYNYK.pdf>.
100. Олійник, О. В. Розвиток економічного аналізу в умовах інституційних змін: [монографія] / О. В. Олійник. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – 653 с.
101. Олійничук В. М. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах структурних змін податкової політики держави / В. М. Олійничук // Інноваційна економіка. – 2014. – № 1. – С. 152-159.
102. Організація і методика економічного аналізу: навч. посіб. / Г. І. Андрєєва, В. А. Андрєєва. – Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2009. – 353 – с. 70.
103. Островська Г. Й. Фінансовий менеджмент у світлі сучасної парадигми управління / Г. Й. Островська // Управління фінансами суб’єктів господарювання в умовах глобальної трансформації: кол. монографія / Кол. авт.; за ред. І.С. Гуцала. – Тернопіль:ТНЕУ, 2015.
104. П’ятак Т. В. Шляхи оптимізації структури капіталу: аналіз теоретичних надбань / Т. В. П’ятак, А. Ю. Гальцов // Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. – 2013. – № 49. – С. 118-127.
105. Петренко Н. І. Наукові підходи до визначення поняття “пасив” в обліково-економічній літературі [Електронний ресурс] / Н. І. Петренко. – Режим доступу: <http://Users/hom/Downloads/47267-95416-1-PB.pdf>.
106. Петряєва З. Ф. Організація і методика економічного аналізу: навч. посіб. / З. Ф. Петряєва. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. – 236 с.

107. Письменна Т. В. Стратегії управління фінансовими ризиками підприємства / Т. В. Письменна // Модернізація корпоративних фінансів та фінансових ринків: збірник наукових праць / Відп. ред. І.С. Гуцал. – [Вип. 2]. – Тернопіль: ВЦ “Вектор”, 2015. – С. 115-119.
108. Письменна Т. В. Фінансові ризики в господарській діяльності підприємства / Т. В. Письменна // Вісник Запорізького національного університету. – 2015. – № 3 (27). – С. 151-158.
109. Пілецька С. Т. Управління структурою капіталу підприємства / С. Т. Пілецька // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 3 (7). – С. 79-83.
110. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом МФУ від 30.11.99 р. № 291 (у редакції наказу Міністерства фінансів України 09.12.2011 N 1591) ([z1556-11](#)) із змінами [№ 48 від 08.02.2014](#). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>
111. Плікус І. Й. Система моніторингу для фінансового прогнозу діяльності підприємства / І. Й. Плікус // Фінанси України. – 2004. – № 6. – С. 35-44.
112. Податковий кодекс України (ПКУ) від 01.09.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://urist-ua.net/кодекси/податковий_кодекс_україни/
113. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку - 10 “Дебіторська заборгованість”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 08.10.99р. №237 із змінами N 627 ([z1242-13](#)) від 27.06.2013[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>
114. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку - 12 “Фінансові інвестиції”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 26.04.2000 № 91 із змінами N 627 ([z1242-13](#)) від 27.06.2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>
115. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку - 7 “Основні засоби”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. №92із

змінами N 1019 ([z1582-17](#)) від 12.12.2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>

116. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку - 8 “Нематеріальні активи”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 18.10.99 р. №242 із змінами N 627 ([z1242-13](#)) від 27.06.2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>

117. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджений наказом Міністерства Фінансів України № 73№ 241 від 07.02.2013 із змінами № 564 від 20.06.2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

118. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 “Баланс”, затверджений наказом Міністерства Фінансів України №87 від 31 березня 1999 р. (із змінами N 1591 ([z1556-11](#)) від 09.12.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0396-99>

119. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 “Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність” / Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. № 617 (у редакції наказу Мінфіну від 03.10.2007 р. №1100) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dtkk.com.ua/show/2bid07146.html>

120. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 5 “Звіт про власний капітал”, затверджений наказом Міністерства Фінансів України №87 від 31 березня 1999 р. із змінами N 1591 ([z1556-11](#)) від 09.12.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0399-99>

121. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”, затверджено наказом Мінфіну України №246 від 20.10.99р. із змінами N 1591 ([z1556-11](#)) від 09.12.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>

122. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку, затверджено наказом Мінфіну України №88 від 24.03.95р. із змінами

№ 565 від 20.06.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>

123. Пономарьов Д. Е. Капітал підприємства: сутність та аналіз формування і використання/ Д. Е. Пономарьов // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 5. – С. 53-58.

124. Правові гарантії діяльності органів фінансового контролю в Україні [Текст] : монографія / Ю. О. Мандриченко. - Київ : Центр учбової літератури, 2018. - 199 с.

125. Птащенко Л. О. Фінансовий контролінг [текст] навч. посіб. / Л. О. Птащенко, В. В. Сержанов.– К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 344 с.

126. Римарчук А. М. Економічна сутність оборотних активів та їх класифікація / А. М. Римарчук // Формування ринкових відносин. – 2010. – С.64-70.

127. Розвиток банківської системи України / За ред. д-ра екон.наук О.І. Барановського. - К.: Ін-т екон. та прогноз., 2008. – 584 с.

128. Романов, А. Н. Компьютеризация аудиторской деятельности: [учебное пособие для вузов] / А. Н. Романов, Б. Е. Одинцов. – М.: Аудит; ЮНИТИ, 1996. – 270 с.

129. Рубан Л. О. Особливості аналізу фінансового стану підприємств за сучасною формою балансу / Л. О. Рубан // Вісник НТУ “ХПІ”. – 2015. – № 26. – С. 103-107.

130. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К.: Знання, 2010. – 662 с.

131. Садовські І. Б. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / І. Б. Садовська. – К.: ЦУЛ, 2013. – 688 с.

132. Симоненко В.К. Основи єдиної системи державного фінансового контролю в Україні (макроекономічний аспект) / В.К. Симоненко, О.І. Барановський, П.С. Петренко. – К.: Знання України, 2006. – 280 с.

133. Слесарук С., Гетуна С. Відсотки зростають// Контракти. – № 25, 2010, – с.26
134. Соколов Я.В. Актив: это очень сложно / Я.В.Соколов // Бухгалтерскийучт – веселая наука. Сборник статей. – М.:ООО “1С – Паблшинг”, 2011, – 638 с.
135. Соколова Г. Н. Информационные технологии экономического анализа / Г. Н. Соколова. – М.: ЛТД, 2002. – 560 с.
136. Сокольська Р. Б. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Р. Б. Сокольська, В. Д. Зелікман, Т. В. Акімова. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. – 92 с.
137. Стельмашук А. М. Бухгалтерський облік [Електронний ресурс] / А. М. Стельмашук. – Режим доступу: <http://uchebniks.net>.
138. Стефанів І. Ф. Теоретичні аспекти ефективності управління оборотними коштами підприємств / І. Ф. Стефанів // Наукові записки: зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. акад. нар. госп-ва. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – Вип. 14. – С. 219-222.
139. Стійкість фінансових ринків України та механізм її забезпечення / О.І. Барановський, В.Г. Барановська, Є.О. Бублик та інш. //; за ред. д-ра екон.наук О.І. Барановського; НАН України; Ін-т екон. та прогнозів. – 2010. – 492 с.
140. Стоянова Е. С. Комплексне управління поточними активами та пасивами підприємства [Електронний ресурс] / Е. С. Стоянова. – Режим доступу: <http://www.klerk.ru/boss/articles/314705>.
141. Ступницька Т. М. Вплив структурних змін форми № 1 “Баланс” на аналіз ліквідності підприємства / Т. М. Ступницька, С. І. Ніколаєва // Економіка харчової промисловості. – 2014. – № 3. – С. 75-79.
142. Терещенко, О. О. Діагностика фінансового стану підприємства: [монографія] / О. О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2008. – С. 268.
143. Тимощенко Ю. М. Фінансовий менеджмент активів підприємства: актуальні напрямки його розвитку / Ю. М. Тимощенко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2010. – № 1. – С. 94-103.

144. Тігова Т.М. Аналіз фінансової звітності. : навч. посібник. / Тігова Т.М., Селіверстова Л.С., Процюк Т.Б. - К.: Центр навчальної літератури, 2012 - 268с.
145. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю суб'єктів господарювання: Монографія / За заг. ред. д.е.н. проф. М.Г. Білопольського; Макіївський економ.-гуманіт. ін-т. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2012. – 372 с.
146. Управління фінансами суб'єктів господарювання в умовах глобальної трансформації: монографія / За ред. І. С. Гуцала. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 484 с.
147. Управлінські інформаційні системи в аналізі та аудиті. Комп'ютерний практикум. Частина 2: навч. посіб. / В.І. Волинець, Б.В. Погріщук, В.Ю. Гордополов, Н.В. Гордополова – 2-е вид., перероб. і доп. – Тернопіль: Крок, 2014. – 209 с.
148. Управлінські інформаційні системи в аналізі та аудиті: Частина 1: навч. посіб. / В.І. Волинець, Б.В. Погріщук, В.Ю. Гордополов, Н.В. Гордополова – Тернопіль: Крок, 2010. – 125 с.
149. Фаріон В. Я. Аналітична оцінка ділової активності та рентабельності підприємств / В. Я. Фаріон // Інноваційна економіка. – 2013. – № 10 (48). – С. 27-33.
150. Фещенко О. П. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансового стану підприємств / О. П. Фещенко // Фінанси, облік і аудит. – 2012. – № 19. – С. 212-221.
151. Финансовый менеджмент: учеб. для вузов / [Поляк Г.Б., Акодис И.А., Краева Т.А. и др.]; под ред. Г.Б. Поляка. – М.: Финансы, ЮНИТИ, 1997. – 518 с.
152. Філатова З. В. Напрямки формування системи управління оборотними активами підприємства [Електронний ресурс] / З. В. Філатова, А. Г. Ротанова. – Режим доступу: http://www.nbuiv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/ppei/2011_29/Filat.pdf.

153. Фінанси підприємств: підруч. / [Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д. та ін.]; за ред. О.М. Поддєрьогіна. – 4 вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2008. – 571 с.
154. Фінансовий аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://subject.com.ua/economic/analysis1/index.html>.
155. Фінансовий аналіз [Текст] : Навч. посібник / Г. В. Митрофанов, Г. О. Кравченко, Н. С. Барабаш, О. Ю. Большакова ; За ред. Г. В. Митрофанова. – К. : КНТЕУ, 2002. – 301с.
156. Фінансовий аналіз: підручник / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.
157. Фінансовий аудит: інформаційно-аналітичне забезпечення : монографія / Є.В. Мних, С.В. Бардаш, К.О. Назарова та ін. ; за ред. Є.В. Мниха. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 416 с.
158. Фінансовий контроль бюджетних ресурсів [Текст] [Текст] / Є. В. Мних, Н. С. Кравченко, Н. С. Барабаш, Н. О. Никонович ; за заг.ред. Є.В.Мниха. – Київ : КНТЕУ, 2008. – 186 с. – Бібліогр.: с.179-185.
159. Хома І.Б. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / І.Б. Хома, Н.І. Андрушко, К.М. Слюсарчик – Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2009. – 344 с.– с. 17–18
160. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підруч. / Ю.С. Цал-Цалко – 2-ге вид., доп. – Житомир: Спілка економістів України, 2009. – 504 с.– с. 10
161. Цивільний кодекс України (ЦКУ) від 02.08.2018 року. Режим доступу : https://urist-ua.net/кодекси/цивільний_кодекс_україни/
162. Череп А. В. Ефективність використання основних фондів підприємства / А. В. Череп, А. А. Клименко [Електронний ресурс]. – Режим доступу:www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2009_6/files/ekon06_09_43_Cherep_Klimenko.pdf.
163. Чорна І. О. Ефективність використання основних виробничих фондів та розроблення пропозицій щодо її поліпшення/ І. О. Чорна // Держава та регіони. – 2009. – № 2. – С. 212-216.

164. Чухно С. І. Методика аналізу дебіторської заборгованості підприємства [Електронний ресурс] / С. І. Чухно. – Режим доступу: <http://intkonf.org/chuhno-is-metodika-analizu-debitorskoyi-zaborgovanosti-pidpriem>.
165. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : навч. посібник / В. М. Шелудько. – К. : Знання-Прес, 2002. – 535 с.
166. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник / В. М. Шелудько. – [2-ге вид., стер.]. – К.: Знання, 2013. – 375 с.
167. Шеремет А. Д. Методика фінансового аналіза / А. Д. Шеремет, Е. В. Негашев. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 176 с.
168. Шеремета М. Й. Аналіз структури власного капіталу підприємства та його вплив на прийняття фінансових рішень / М. Й. Шеремета, Й. М. Шеремета // Економічний аналіз. – 2009. – Вип. 4. – С. 332–335.
169. Шиян Д. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Д.В. Шиян, Н.І. Строченко. – К.:А.С.К., 2005. – 240 с.
170. Якобчук Є. В. Еволюція структур бухгалтерського балансу: причини і наслідки / Є. В. Якобчук // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2014. – №1. – С. 158-163.
171. Янковська В. А. Управління активами та пасивами підприємства / В. А. Янковська, А. О. Семенець, С. О. Кузнєцова // Фінанси, банки, інвестиції.– 2013. – № 6. – С. 111-114.
172. Nazarova K. The problems of external and internal audit adaptation in the ukrainian practice / K. Nazarova // Экономика и бизнес (Грузія). – 2015. – № 3. –Т. 8.–С. 114-126.